

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

ANALÝZA NEZAMĚSTNANOSTI V ČESKÉ REPUBLICE S DOPADEM NA PODNIKOVOU SFÉRU

Diplomová práce

Studijní program: N6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: 6208T085 – Podniková ekonomika

Autor práce: **Bc. Kateřina Myšáková**

Vedoucí práce: Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

ANALYSIS OF UNEMPLOYMENT IN CZECH REPUBLIC AND ITS IMPACT ON BUSINESS SECTOR

Diploma thesis

Study programme: N6208 – Economics and Management

Study branch: 6208T085 – Business Administration

Author: **Bc. Kateřina Myšáková**

Supervisor: Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Kateřina Myšáková**
Osobní číslo: **E12000118**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**
Název tématu: **Analýza nezaměstnanosti v České republice s dopadem na podnikovou sféru**
Zadávací katedra: **Katedra ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stanovení cílů práce, formulace výzkumných předpokladů, případně hypotéz
2. Teoretická východiska k problematice nezaměstnanosti a trhu práce
3. Analýza vývoje nezaměstnanosti v ČR v letech 2005 až 2013
4. Dopad nezaměstnanosti na podnikovou sféru
5. Formulace závěrů, ověření výzkumných předpokladů, případně hypotéz

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **65 normostran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

MANKWIN, Gregory N. Principles of economics. 5 th ed. Mason:

South-Western Cengage Learning, 2009. ISBN 978-0-324-58997-9.

WHITE, M. Against unemployment. 1st ed. London: Policy Studies Institute, 1991. ISBN 978-0-85374-328-6.

SAMUELSON, P. A. a W. D. NORDHAUS. Ekonomie. 1. vyd. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3.

MACH, M. Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium 1. a 2. část. 3. vyd. Slaný: Melandrium, 2001. ISBN 80-86175-18-9.

MAREŠ, P. Nezaměstnanost jako sociální problém. 3. vyd. Praha: SLON, 2002. ISBN 80-86429-08-3.

BUCHTOVÁ, B., et al. Nezaměstnanost. 2. vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4282-3.

Elektronická databáze článků ProQuest (knihovna.tul.cz).

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Konzultant diplomové práce:

Ing. Kateřina Gurinová, Ph.D.

Katedra ekonomické statistiky

Datum zadání diplomové práce: **31. října 2013**

Termín odevzdání diplomové práce: **7. května 2014**

doc. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce Ing. Ivě Nedomlelové, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky, ochotu a vstřícný přístup během zpracování této práce.

Mé poděkování patří také Ing. Kateřině Gurinové, Ph.D. za poskytnutí odborných rad z oblasti statistiky.

Také bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za podporu během celého studia.

Anotace

Tématem diplomové práce je „Analýza nezaměstnanosti v ČR s dopadem na podnikovou sféru“. Nezaměstnanost je ekonomický, politický a sociální problém, který se dotýká celé společnosti. Cílem práce je analyzovat vývoj nezaměstnanosti na základě propojení ekonomických dat a statistických metod. Zkoumána je závislost mezi mírou nezaměstnanosti a ekonomickou situací v zemi, závislost mezi mírou nezaměstnanosti a úrovní dosaženého vzdělání, či zda se v nezaměstnanosti objevuje sezónnost. V práci je charakterizován trh práce, nezaměstnanost a její druhy, státní politika zaměstnanosti a použité statistické metody. Analyzována je také zaměstnanost, odvětvová a demografická struktura. Stručně je shrnut vývoj v jednotlivých krajích České republiky a nastíněn dopad nezaměstnanosti na podnikovou sféru. Údaje byly čerpány především z portálu Ministerstva práce a sociálních věcí a Českého statistického úřadu.

Klíčová slova

Analýza rozptylu, časové řady, míra nezaměstnanosti, nezaměstnanost, podniková sféra, sezónnost, trh práce, zaměstnanost

Annotation

The theme of the thesis is “Analysis of unemployment in Czech Republic and its impact on business sector”. Unemployment is economic, political and social problem, which it touches the whole of society. The goal of the thesis is analyse progress of unemployment based on connection of economic situation and static methods. Examined is dependence between rate of unemployment and economic situation in country, dependence between rate of unemployment and level of achieved education, or if seasonality appears in unemployment. The labour market, unemployment and its kinds, state policy of employment and used static methods are characterized in work. Employment, sectoral and demographical structure are analyzed also. The progress is briefly summarized in individual regions of Czech Republic and the outlined impact of unemployment on business sector. The data was primarily gained from portal of Ministry of Labour and Social Affairs, and Czech Statistical Office.

Key Words

Analysis of variance, time series, rate of unemployment, unemployment, business sector, seasonality, labour market, employment

Obsah

Seznam obrázků	11
Seznam tabulek	12
Seznam zkratk	13
Úvod	14
1 Trh práce.....	16
1.1 Definování trhu práce	16
1.2 Poptávka po práci.....	16
1.3 Nabídka práce	17
1.4 Rovnováha na trhu práce	18
1.5 Segmentace na trhu práce	19
2 Nezaměstnanost	21
2.1 Definice a měření nezaměstnanosti	21
2.2 Druhy nezaměstnanosti	24
2.3 Přirozená míra nezaměstnanosti	28
2.4 Dynamika zaměstnanosti a nezaměstnanosti	30
2.5 Dopady nezaměstnanosti	31
2.6 Opatření proti nezaměstnanosti	34
2.6.1 Státní politika zaměstnanosti	35
3 Použité statistické metody.....	39
3.1 Analýza rozptylu	39
3.2 Časové řady.....	40
3.2.1 Dekompozice časových řad	41
3.2.2 Popis trendové složky	42
3.2.3 Popis sezónní složky a sezónní očišťování.....	43
4 Analýza vývoje míry nezaměstnanosti v České republice v letech 2005 až 2013..	44
4.1 Vývoj míry nezaměstnanosti v České republice	46
4.2 Vývoj počtu zaměstnaných a nezaměstnaných osob	53
4.3 Sektorová a odvětvová struktura.....	59
4.4 Demografická a vzdělanostní struktura	61

4.5 Charakteristika jednotlivých krajů ČR.....	72
5 Dopad nezaměstnanosti na podnikovou sféru	75
5.1 Ekonomické subjekty v České republice	75
5.2 Dopad nezaměstnanosti na konkrétní podnik	78
5.3 Náklady nezaměstnaného v organizaci	81
Závěr	83
Seznam použité literatury	88
Seznam příloh.....	93

Seznam obrázků

Obr. 1.1: Poptávka po práci.....	17
Obr. 1.2: Nabídka práce.....	18
Obr. 1.3: Rovnováha na trhu práce.....	19
Obr. 2.1: Dynamika zaměstnanosti a nezaměstnanosti	30
Obr. 4.1: Porovnání nové a staré metodiky	45
Obr. 4.2: Zobrazení krajů České republiky	46
Obr. 4.3: Průměrná míra registrované nezaměstnanosti v ČR	48
Obr. 4.4: Vývoj HDP v letech 2004 – 2012	49
Obr. 4.5: Vývoj zaměstnanosti v letech 2005-2012 v České republice.....	53
Obr. 4.6: Vyrovnané a extrapolované hodnoty kvadratického trendu.....	55
Obr. 4.7: Vývoj registrované míry nezaměstnanosti v jednotlivých měsících.....	56
Obr. 4.8: Sezónnost v letech 2005 – 2012.....	57
Obr. 4.9: Sezónní rozdíly.....	58
Obr. 4.10: Vývoj počtu nezaměstnaných podle doby hledání zaměstnání.....	59
Obr. 4.11: Podíl sektorů na zaměstnanosti v národním hospodářství	60
Obr. 4.12: Vývoj zaměstnanosti ve vybraných odvětvích.....	61
Obr. 4.13: Vývoj registrované míry nezaměstnanosti v závislosti na pohlaví	62
Obr. 4.14: Vývoj míry nezaměstnanosti podle úrovně dosaženého vzdělání.....	63
Obr. 4.15: Míra nezaměstnanosti v závislosti na vzdělání	65
Obr. 4.16: Míra nezaměstnanosti v krajích.....	65
Obr. 4.17: Míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích v závislosti na úrovni dosaženého vzdělání v roce 2012.....	67
Obr. 4.18: Vývoj nezaměstnanosti podle věkové struktury v ČR	68
Obr. 4.19: Znázornění skutečných a předpovídaných hodnot.....	70
Obr. 4.20: Vyrovnání časové řady.....	71
Obr. 4.21: Sezónní rozdíly.....	71
Obr. 5.1: Vývoj míry nezaměstnanosti v okrese Mladá Boleslav a ČR k 31. 12.	78

Seznam tabulek

Tab. 3.1: Tabulka dvoufaktorové analýzy bez interakcí	40
Tab. 4.1: Základní stat. charakteristiky na ukazatelích míry nezaměstnanosti v ČR	47
Tab. 4.2: Počet zaměstnaných a nezaměstnaných v letech 2005 – 2012	54
Tab. 4.3: Výsledky odhadu trendu.....	55
Tab. 4.4: Čtvrtletní údaje počtu nezaměstnaných mezi roky 2005 až 2012.....	56
Tab. 4.5: Sezónní indexy	58
Tab. 4.6: Počet populace, zaměstnaných a nezaměstnaných podle úrovně vzdělání	63
Tab. 4.7: Míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích podle úrovně vzdělání.....	64
Tab. 4.8: Výstup vícerozměrné analýzy	66
Tab. 4.9: Čtvrtletní vývoj míry nezaměstnanosti ve věkové skupině 20 – 24 let.....	69
Tab. 4.10: Porovnání adaptivních modelů pro vyrovnaní časové řady	69
Tab. 4.11: Sezónní indexy	71
Tab. 4.12: Míra registrované nezaměstnanosti v jednotlivých krajích.....	72
Tab. 5.1: Ekonomické subjekty v ČR.....	76
Tab. 5.2: Ekonomické subjekty v jednotlivých krajích k 31.12. 2012	76
Tab. 5.3: Počet hromadných propuštění v letech 2009 – 2012.....	77
Tab. 5.4: Zaniklé ekonomické subjekty v letech 2009 – 2012	78
Tab. 5.5: Počet zaměstnanců v nejmenovaném podniku v letech 2005 – 2013	79
Tab. 5.6: Důvody ukončení pracovního poměru ve sledovaném podniku	80
Tab. 5.7: Vyčíslení nákladů na jednoho zaměstnance (odcházející + náhrada).....	81

Seznam zkratk

APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
ČSÚ	Český statistický úřad
HDP	Hrubý domácí produkt
EU	Evropská unie
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
PPZ	Pasivní politika zaměstnanosti
ROS	Základní registr osob
SÚPM	Společensky účelná pracovní místa
TUL	Technická univerzita v Liberci
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil

Úvod

Nezaměstnanost je v poslední době snad tím nejvíce diskutovaným a sledovaným problémem současnosti nejen v České republice, ale po celém světě. Její důsledky se projevují jak ve sféře ekonomické, politické tak sociální. Je to problém, který se dotýká celé společnosti.

Cílem diplomové práce je analyzovat vývoj nezaměstnanosti v České republice v letech 2005 až 2012. Tato práce je zaměřena na propojení ekonomických dat míry nezaměstnanosti se statistickými metodami (konkrétně se jedná o časové řady a analýzu rozptylu). V posledních letech analýza časových řad a sezónních výkyvů nabývá na významnosti, především ve sledování míry nezaměstnanosti, která se považuje za ukazatel ekonomického zdraví země. Analyzováním časové řady lze rozpoznat určité pravidelnosti v jejím chování, které poté umožní předpovědět budoucí vývoj.

V práci jsou analyzovány tři výzkumné předpoklady:

1. Míra nezaměstnanosti závisí na vývoji ekonomické situace v zemi (na hospodářském cyklu, vývoji hrubého domácího produktu, dopadech světové hospodářské krize či strukturálních změnách v ekonomice).
2. V míře nezaměstnanosti se objevuje sezónnost.
3. Míra nezaměstnanosti závisí na úrovni dosaženého vzdělání.

První část práce se zabývá teoretickým vymezením pojmů, které úzce souvisí s nezaměstnaností. S ní je spojena existence trhu práce, jeho členění podle různých kritérií, poptávka po práci, nabídka práce či jejich rovnováha. Následně je zde charakterizována nezaměstnanost a její druhy. Nezaměstnanost je v České republice měřena ukazatelem míry nezaměstnanosti, který má dvě podoby: registrovaná míra nezaměstnanosti (podle metodiky Ministerstva práce a sociálních věcí) a obecná míra nezaměstnanosti (dle Českého statistického úřadu). Definována je i přirozená míra nezaměstnanosti a vliv faktorů, které ji ovlivňují, dynamické vztahy mezi zaměstnaností a nezaměstnaností, jaké dopady má nezaměstnanost pro stát a jaké na člověka. Dále jsou zmíněna opatření pro snižování nezaměstnanosti, do kterých mimo jiné patří státní politika zaměstnanosti, jež se

dělí na aktivní a pasivní politiku zaměstnanosti. APZ disponuje nástroji, kterýmiž jsou rekvalifikace, investiční pobídky, veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa, překlenovací příspěvek a příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program. Tyto nástroje jsou souborem opatření, které má za úkol snížit úroveň nezaměstnanosti. Zatímco prostředky PPZ představují finanční pomoc pro registrované uchazeče o zaměstnání. Teoretickou část uzavírá charakteristika vybraných statistických metod, které jsou použity pro popis závislosti mezi mírou nezaměstnanosti a danými faktory a pro popis časových řad nezaměstnanosti.

Podstatnou část práce tvoří čtvrtá kapitola, která je zaměřena na analýzu vývoje míry nezaměstnanosti v České republice ve sledovaných letech. Jedná se o komparaci mezi registrovanou a obecnou mírou nezaměstnanosti, vývoj počtu zaměstnaných a nezaměstnaných. Pozornost je věnována také odvětvové struktuře zaměstnaných. Součástí je i pohled na vývoj nezaměstnanosti z hlediska demografické, vzdělanostní a věkové struktury nezaměstnaných. Na konci této kapitoly jsou celkově charakterizovány kraje ČR.

Poslední kapitola je věnována problematice dopadu nezaměstnanosti na podnikovou sféru, ve které je analyzován dopad na ekonomické subjekty v ČR a na konkrétní vybraný podnik. Dále jsou reprodukovány výsledky výzkumu, které se zabývaly náklady na nezaměstnaného v organizaci.

Data, která byla potřebná pro zpracování této práce, byla čerpána především z portálu Ministerstva práce a sociálních věcí, některá pak z Českého statistického úřadu. Z důvodu změny metodiky ve výpočtu míry nezaměstnanosti bylo zvoleno období od roku 2005 do roku 2012.

1 Trh práce

Obsahem první kapitoly je objasnění pojmu trh práce, jeho specifika a fungování. Konkrétně se jedná o definování samotného trhu práce, o poptávku po práci, o nabídku práce a jejich současnou rovnováhu. V závěru kapitoly je popsáno členění trhu práce podle různých kritérií.

1.1 Definování trhu práce

Trh práce představuje distributivní mechanismus, který řeší otázky rozdělení zdrojů. Na jedné straně zajišťuje nabídku pracovních sil v požadované struktuře a na druhé straně jak tyto pracovní síly zabezpečit peněžními a sociálními prostředky.¹

Stejně jako na jiných trzích, je i trh práce založen na střetu nabídky a poptávky, kde na straně nabídky vstupují na trh domácnosti a nabízejí svoji práci firmám, které se po ní poptávají. Lidský faktor na trhu práce má své charakteristiky, které vycházejí ze souhrnu individuálních schopností, zkušeností a dovedností, za které lidé získávají nominální mzdu, díky které mohou uspokojovat své potřeby nákupem zboží a služeb.²

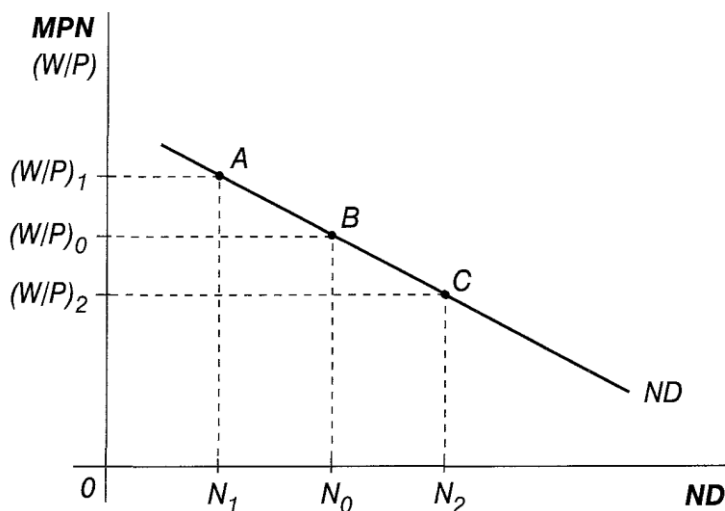
1.2 Poptávka po práci

Poptávku po práci tvoří podniky, jejichž cílem je maximalizovat zisk. Rozsah poptávky je ovlivněn dvěma faktory: přijetím nových pracovních sil, čímž se zvýší celková produkce podniku, ale současně vzrostou mzdové náklady. Firmy jsou ochotny najímat nové množství jednotek práce až do doby, kdy přírůstek celkového příjmu vyvolaný dodatečnou jednotkou práce, bude roven nominální mzdě. Volba rozsahu zaměstnanosti je zobrazena na obrázku 1.1, kde je na vertikální ose měřen mezni produkt práce a na horizontální počet

¹ MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 2002, s. 48. ISBN 80-86429-08-3.

² ALEX, Julius. *Trh práce a management lidských zdrojů*. 2009, s. 9-10. ISBN 987-80-225-2728-6.

poptávaných jednotek práce. Předpokladem je, že firmy operují v podmínkách dokonalé konkurence, při fixním objemu kapitálu a mzdy a ceny jsou dokonale flexibilní.³

Obr. 1.1: Poptávka po práci

Zdroj: MACH, M. Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium 1. a 2. část, s. 246.

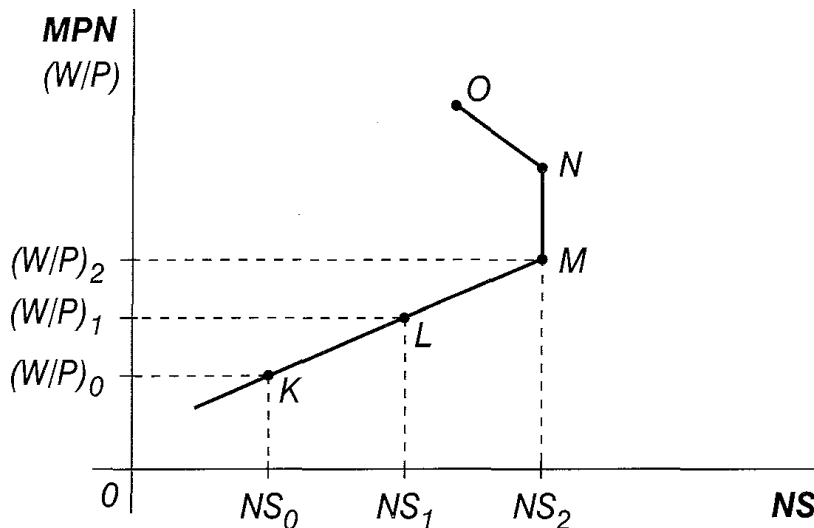
1.3 Nabídka práce

Nabídka práce souvisí s rozhodováním člověka o tom, jak rozdělí svůj čas mezi práci a volný čas. Ekonomická teorie předpokládá, že mzda za práci je jediným zdrojem příjmů celé domácnosti a celý tento důchod je vynaložen na spotřebu.

Křivka nabídky práce je odvozená z indifferenčních křivek domácností, které představují všechny kombinace spotřeby a volného času, resp. práce a z určení různých možností (kombinací spotřeby a volného času), které jsou domácnostem při dané reálné mzdě dostupné. Ze spojení těchto dvou kroků byla zkonstruována zpětně zahnutá křivka nabídky práce, která je zobrazena na grafu 1.2. Pokud lidé zvyšují množství nabízené práce, poté jím ubývá volný čas, ale na druhé straně roste mzda z odpracovaných hodin.

³ MACH, M. *Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium 1. a 2. část*. 2001, s. 246. ISBN 80-86175-18-9.

Ale v určitém bodě má již spotřebitel tak vysokou mzdu, že se pro něj stává volný čas vzácnější a upřednostňuje ho před prací.⁴

Obr. 1.2: Nabídka práce

Zdroj: MACH, M. Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium 1. a 2. část, s. 249.

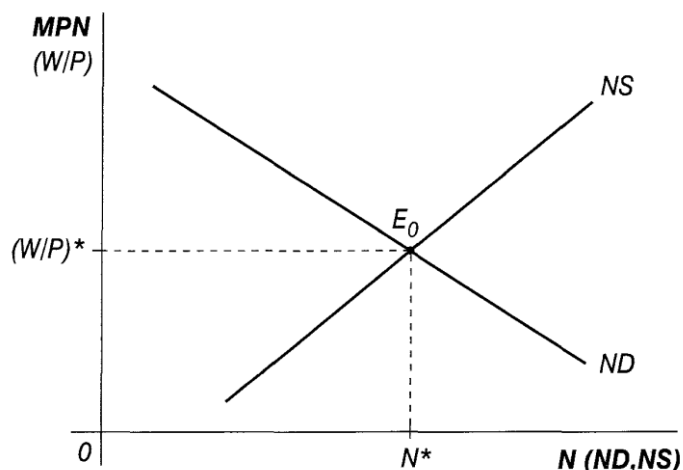
1.4 Rovnováha na trhu práce

Na trhu práce nastává rovnováha, pokud se nabízené množství práce rovná poptávanému, tedy v okamžiku, kdy dochází ke střetu křivky nabídky a křivky poptávky (to zobrazuje graf 1.3). V bodě rovnováhy E_0 existuje taková reálná mzdová sazba $(W/P)^*$, která vyčišťuje trh práce. Zaměstnanost je ve stavu plné zaměstnanosti (N^*), což znamená, že domácnosti nabízejí tolik hodin práce při dané reálné mzdě, kolik chtějí a firmy najímají tolik pracovníků, kolik potřebují.⁵

⁴ MACH, M. Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium 1. a 2. část. 3. 2001, s. 248.

ISBN 80-86175-18-9.

⁵ Tamtéž, s. 250.

Obr. 1.3: Rovnováha na trhu práce

Zdroj: MACH, M. Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium 1. a 2. část, s. 250.

1.5 Segmentace na trhu práce

Trh práce není homogenní, ale je segmentován do mnoha dílčích trhů, které jsou navzájem do značné míry nekonkurující si ve smyslu substituce jedné práce za jinou. Ať už se jedná o rozdělení podle profesí, odvětví či geografických oblastí. Mezi základní členění pracovního trhu patří dělení na primární a sekundární trh.

- Primární trh práce je takový trh, na kterém se nacházejí lepší a výhodnější pracovní příležitosti. Pracovní místa se vyznačují vyššími platebními podmínkami, vyšší prestiží, lepším postavením, možností rekvalifikace a tím předejití ztrátě zaměstnání, možností profesního růstu a lepšími pracovními podmínkami.
- Sekundární trh práce je v podstatě opakem primárního. Je charakterizován jako trh, kde nejsou pracovní příležitosti stabilní, jsou doprovázeny častější nezaměstnaností, nižšími platy, menší prestiží či omezenou příležitostí profesního růstu. Na druhou stranu je zde snazší získat nové zaměstnání než v prvním sektoru, jelikož na pracovníky nejsou kladeny vysoké nároky na kvalifikaci a také dochází k častější výměně pracovních sil.⁶

⁶ MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 2002, s. 58. ISBN 80-86429-08-3.

Díky tomuto rozdělení si lze povšimnout, jak každý trh má své požadavky na kvalifikaci, což znamená určité bariéry pro pohyb mezi těmito dvěma trhy. Zaměstnavatelé mají určité nároky na pracovní místa a tím vytvářejí konkurenci mezi pracovníky.

Dále můžeme trh rozdělit podle kontroly oficiálními institucemi na formální a neformální trh práce.

- Formální trh práce je trh pracovních příležitostí, které jsou kontrolovány příslušnými institucemi sloužícími k jeho regulaci.
- Neformální trh práce je veškerá činnost pohybující se mimo kontrolu daných institucí, především daňových úřadů. Zahrnuje aktivity, které spadají do tzv. šedé a černé ekonomiky. Jedná se zejména o nezdaněné příjmy, daňové úniky, nelegální činnost, ale také o různé sousedské výpomoci.

V současné době má neformální trh poměrně velkou váhu díky tzv. pracím načerno, které se týkají nejen zahraničních přistěhovalců, ale i domácích pracovníků, kteří si na černém trhu přivydělávají.

Dále lze rozlišovat trh vnější, tedy okolí podniku s trhem vnitřním, kde se jedná o práci uvnitř jednotlivých podniků.

- Vnitřní trh není trh v pravém slova smyslu, ale dochází zde k pohybu pracovníků uvnitř podniku pomocí souboru administrativních pravidel.
- Vnější trh je místo, kde se potkávají pracovníci, kteří nabízejí svoje schopnosti a dovednosti s firmami, které nabízejí volná pracovní místa.⁷

⁷ MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 2002, s. 61-62. ISBN 80-86429-08-3.

2 Nezaměstnanost

Tato část práce je věnována často diskutovanému pojmu, kterým je nezaměstnanost. Kapitola se zabývá podrobnějšími charakteristikami nezaměstnanosti, jejím měřením, dále popisuje přesněji jednotlivé druhy a přirozenou míru nezaměstnanosti. Následující podkapitola je zaměřena na dynamické vztahy mezi zaměstnaností a nezaměstnaností. Na konci kapitoly jsou zmíněny dopady této problematiky, opatření proti nezaměstnanosti a s tím související státní politika zaměstnanosti.

Nezaměstnanost představuje jeden z nejsledovanějších a nejdiskutovanějších problémů současnosti, jelikož zasahuje jak do sféry ekonomické, sociální, tak do sféry politické. Pro člověka je to velký zásah do jeho osobního života. Ztrácí postavení ve společnosti i v rodině, přichází o kontakty s lidmi a především o hmotné zajištění jak sebe, tak své rodiny.

2.1 Definice a měření nezaměstnanosti

Nezaměstnanost vyjadřuje stav, kdy člověk nemá placené zaměstnání. Nezaměstnanost se týká obyvatelstva v produktivním věku, čímž rozumíme věk od ukončení povinné školní docházky do odchodu do penze. Obyvatelstvo v produktivním věku, které lze také označit za ekonomicky aktivní obyvatelstvo, se člení na tři základní skupiny:

- Zaměstnaní
- Nezaměstnaní
- Ostatní

Zaměstnaní jsou lidé, kteří vykonávají jakoukoli placenou práci v rámci pracovně-právního poměru nebo osoby samostatně výdělečně činné. Za nezaměstnané jsou v České republice považovány všechny osoby, které dosáhly hranice 15 let a v daném období souběžně splňovaly následující podmínky:

- 1) nemají zaměstnání
- 2) aktivně hledaly práci (čímž se rozumí, že byly registrovány na úřadu práce a pravidelně se zde hlásily)
- 3) byly schopné k nástupu do práce (byly k dispozici ihned nebo nejpozději do 14 dnů)

Pokud osoby nesplňují výše uvedené podmínky, pak jsou označovány, buď za zaměstnané, nebo ekonomicky neaktivní. Mezi ostatní obyvatele v produktivním věku patří studenti, kteří se soustavně připravují na své budoucí povolání, ženy v domácnosti, zdravotně postižení, jimž jejich zdravotní stav neumožňuje vykonávat práci a také osoby, které práci nevyhledávají.⁸

Člověk se může stát nezaměstnaným ze čtyř důvodů:

- 1) Jedná se o nové uchazeče, kteří vstupují na trh práce poprvé.
- 2) Člověk, který si hledá nové zaměstnání a zaregistroval se na úřadu práce jako nezaměstnaný.
- 3) Osoba, která byla suspendována (dočasně propuštěna, bez nároku na plat)
- 4) Buď byl se zaměstnancem rozvázán pracovní vztah, nebo byla firma zavřena.⁹

Pro určení výše nezaměstnanosti je možné ji vyjádřit v absolutní hodnotě jako počet osob nebo relativně jako míru nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti je nejčastěji používaným ukazatelem. Míra nezaměstnanosti byla do roku 2012 vyjádřena jako počet nezaměstnaných osob k pracovním silám a její výpočet je znázorněn v následujícím vzorci:

$$u = \frac{U}{E+U} \times 100 \quad (2.1)$$

kde U je počet nezaměstnaných, E je počet zaměstnaných obyvatel dané země a tento součet představuje celkovou velikost pracovní síly.¹⁰

⁸ JUREČKA, V., et al. *Makroekonomie*. 2010, s. 135. ISBN 978-80-247-3258-9.

⁹ DORNBUSCH, Rudiger and Stanley FISCHER. *Macroeconomics*. 2005, s. 503. ISBN 0-07-017844-5.

¹⁰ MACH, M. *Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium 1. a 2. část*. 2001, s. 257. ISBN 80-86175-18-9.

Od roku 2013 je vyjádřena jako podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ke všem obyvatelům ve stejném věku.

Měření a sledování ekonomických proměnných je důležité, jelikož slouží jako opora pro tvorbu různých strategií. Statistiky nezaměstnanosti jsou obzvláště významné, protože jsou obecně považovány za ukazatele celkové výkonnosti ekonomiky. Míra nezaměstnanosti je v užším slova smyslu ukazatel trhu práce. Poskytuje informace o tom, jak je ekonomika schopna pojmout pracovní síly.¹¹

Míra nezaměstnanosti se nevykazuje jen jako celkový údaj, ale také jako dílčí, např. podle pohlaví, podle věkových skupin nebo podle úrovně dosaženého vzdělání. V České republice existují dva rozdílné přístupy k měření míry nezaměstnanosti. První vychází z podkladů Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) a jedná se o registrovanou míru nezaměstnanosti. Druhý přístup je označován jako obecná míra nezaměstnanosti a data pocházejí z Českého statistického úřadu (ČSÚ). Oba tyto přístupy používají výše zmíněný vzorec k získání hodnot, ale jelikož každý pracuje s jinými datovými záznamy, výsledky se odlišují. Rozdíl spočívá ve způsobu zjišťování a v metodice. MPSV využívá statistiky z úřadů práce, kde nezaměstnaní jsou ti, kteří se zaregistrují na příslušných úřadech. Kdežto ČSÚ provádí každé čtvrtletí speciální průzkum na vybraných domácnostech.¹²

Jelikož dochází k častému pohybu mezi stavem zaměstnanosti a nezaměstnanosti, je obtížné tyto statistiky mnohdy interpretovat. Na jedné straně tu jsou ti, kteří jsou nezaměstnaní a těžce hledají práci. Snaží se dosáhnout na státní podporu a někteří při tom využívají práce na černo, aby se jejich příjmy vyhnuly zdanění. Tito lidé znehodnocují realistický pohled statistik o nezaměstnanosti. A na druhé straně jsou tu ti, kteří jsou také nezaměstnaní a snaží se najít práci, ale už jsou natolik vyčerpaní neúspěchem, že toto hledání vzdávají. Jsou označováni jako odrazení pracovníci. Tito jedinci nejsou

¹¹ HUGHES, J. James and Richard PERLMAN. *The economics of unemployment: A comparative analysis of Britain and the United States*. 1984, s. 1. ISBN 0-521-31865-3.

¹² JUREČKA, V., et al. *Makroekonomie*. 2010, s. 136-137. ISBN 978-80-247-3258-9.

zobrazování ve statistikách nezaměstnanosti, a to i přesto, že jsou skutečně lidmi bez práce.¹³

Měření nezaměstnanosti není tedy zcela přesné. Výsledky obou výše zmíněných přístupů se navzájem mírně liší, ale také se odchyľují od skutečné míry nezaměstnanosti. Tyto odchylky můžou mít několik příčin:

- a) Lidé, kteří nepracují na plný úvazek, jsou tzv. podzaměstnaní, ale přesto jsou počítáni jako zaměstnaní.
- b) Lidé, kteří po dlouhodobé snaze o získání práce ztratili naději na nalezení pracovního místa. Tím, že nehledají práci, nejsou vedeni jako nezaměstnaní.
- c) Lidé, kteří by byli ochotni pracovat pouze při mnohem vyšší mzdě, než je mzda pro dané místo běžná.
- d) Nezachycují sezónní a skrytou nezaměstnanost.¹⁴

2.2 Druhy nezaměstnanosti

Podle příčin, které vedou ke vzniku nezaměstnanosti a také podle jejich projevů v ekonomice jsou uváděny následující druhy nezaměstnanosti:

Frikční nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost vzniká díky neustálému pohybu obyvatelstva mezi místy či pracovními příležitostmi. Jsou to lidé, kteří byli propuštěni z pracovního poměru následkem organizačních změn, technologickým inovacím nebo kvůli zániku společnosti. Také to jsou lidé, kteří odešli ze zaměstnání na základě svých potřeb, ať už to je hledání nového, zpravidla lepšího zaměstnání nebo lidé, kteří se stěhují a hledají pracovní

¹³ MANKWIN, N. Gregory. *Principles of economics*. 2009, s. 620. ISBN 0-324-58997-2, 978-0-324-58997-9.

¹⁴ LIŠKA, V., et al. *Makroekonomie*. 2002, s. 392. ISBN 80-86419-27-4.

příležitosti v novém bydlišti. Dále to jsou také ti, kteří hledají první zaměstnání. Frikční nezaměstnanost je krátkodobá a není vnímána jako závažný problém.¹⁵

Strukturální nezaměstnanost

Strukturální nezaměstnanost vzniká tehdy, pokud dochází k nesouladu mezi kvalifikačními požadavky na různá pracovní místa a volnými místy v dané oblasti na jedné straně a existující kvalifikací pracovních sil a územní alokací těchto sil na straně druhé. Lidé ztrácejí zaměstnání důsledkem toho, že dochází k rozpadu neefektivních podniků, které podnikají ve „starších“ odvětvích (příkladem může být hutní, textilní či sklářský průmysl). Nicméně také vznikají nové podniky a odvětví, do kterých je potřeba kvalifikovaných lidí. Tímto tedy dochází ke změně skladby poptávky po práci mezi odvětvími a oblastmi. Strukturální nezaměstnanost trvá zpravidla déle než frikční, jelikož lidé musí nabýt nových dovedností, zkušeností a kvalifikací, aby získali novou práci v rozvíjejícím se odvětví. V důsledku uvedených příčin existuje na daném území a v daném čase nabídka volných pracovních míst a současně i nezaměstnanost. Stejně jako frikční, tak i strukturální nezaměstnanost je považována za složku přirozené míry nezaměstnanosti.¹⁶

Součástí strukturální nezaměstnanosti je tzv. technologická nezaměstnanost. Díky této nezaměstnanosti lidé přicházejí o práci kvůli technologickému a technickému vývoji. Jejich pracovní místa jsou nahrazena novými technologiemi a vynálezy. Může se stát, že o práci mohou přijít i vysoce kvalifikovaní pracovníci, jejichž postavení bylo uznávané s vysokou prestiží a nyní ztratilo svou hodnotu.¹⁷

Cyklická nezaměstnanost

Cyklická nezaměstnanost vyplývá z ekonomické výkonnosti země v souvislosti s hospodářskými cykly. Je spojena s klesající fází těchto cyklů. Celkový hospodářský

¹⁵ BUCHTOVÁ, B., et al. *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. 2002, s. 66-67. ISBN 80-247-9006-8.

¹⁶ MACH, M. *Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium 1. a 2. část*. 2001, s. 258. ISBN 80-86175-18-9.

¹⁷ MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 2002, s. 21. ISBN 80-86429-08-3.

pokles vede k poklesu produkce firem a to vede k propouštění zaměstnanců. Vzniká tedy, když je celková poptávka po práci nízká v důsledku nedostatečné agregátní poptávky.

Pomocí rozlišení na cyklickou, frikční a strukturální nezaměstnanost můžou ekonomové určit stav na trhu práce. I přes vysoká čísla frikční nebo strukturální nezaměstnanosti se ekonomika může stále vyskytovat v celkové rovnováze. Ovšem vysoká úroveň cyklické nezaměstnanosti svědčí o hospodářské recesi a o poklesu zaměstnanosti. Cílem je tuto úroveň snížit na minimum.¹⁸

Sezónní nezaměstnanost

Sezónní nezaměstnanost vzniká pravidelnými výkyvy v průběhu roku. Jedná se především o práce závisující na ročním období (např. stavebnictví, zemědělství, turistika a jiné).¹⁹

Skrytá nezaměstnanost

Jedná se o takové obyvatele, kteří jsou nezaměstnaní, ale jako nezaměstnaní nejsou registrováni na příslušných úřadech. Jsou to osoby, které práci nehledají, na hledání rezignovaly nebo si práci hledají pomocí jiných sítí. Patří sem ženy na mateřské dovolené, studenti či práce v domácnosti. O skryté nezaměstnanosti se také hovoří u osob, které díky svému věku, zdravotnímu stavu nebo nízké kvalifikaci nejsou zaměstnaní a zaměstnavatel jim umožňuje odchod do invalidního nebo předčasného důchodu.²⁰

Neúplná zaměstnanost a nepravá nezaměstnanost

Neúplná zaměstnanost nastává v případě, kdy pracovníci přijímají práci na snížený úvazek či práci nevyužívající plně jejich schopnosti a kvalifikaci. Nejčastěji se jedná o zkrácenou pracovní dobu nebo sdílení pracovního místa mezi dvěma osobami. Tento typ zaměstnanosti je jednou z možností, kterými se společnost snaží zabránit masové nezaměstnanosti. Do této formy zaměstnanosti patří především ženy

¹⁸ SAMUELSON, P. A. a W. D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 2007, s. 655. ISBN 978-80-205-0590-3.

¹⁹ JUREČKA, V., et al. *Makroekonomie*. 2010, s. 140. ISBN 978-80-247-3258-9.

²⁰ MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 2002, s. 21. ISBN 80-86429-08-3.

na mateřské dovolené, které se snaží přivydělat nějaké peníze a studenti, kteří pracují na částečný úvazek při studiu, aby získali potřebnou praxi a finanční přivýdělek. Pro zaměstnavatele je tato forma výhodnější, zaměstnává více lidí, ale díky práci na snížený úvazek je oprostěn od placení sociálního pojištění za tyto zaměstnance a od zaměstnaneckých výhod, které se na ně nevztahují, tudíž se jedná o snížení mzdových nákladů. Dále se jedná také o větší flexibilitu při organizačních a technických změnách. O nepravé nezaměstnanosti se hovoří tehdy, jsou-li osoby nezaměstnané a registrované na úřadu práce, pobírají v plném rozsahu podporu v nezaměstnanosti, ale práci nehledají nebo spíše pracují nelegálně v šedé nebo černé ekonomice.²¹

Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost

Na nezaměstnanost lze pohlížet jako na dobrovolnou nebo nedobrovolnou. Dobrovolná nezaměstnanost vzniká, když nezaměstnaný má možnost najít práci, ale nepřijímá ji, jelikož není ochoten vykonávat tuto práci za takovou nízkou mzdu, která tato pozice nabízí. Podle Samuelsona a Nordhause je s dobrovolnou nezaměstnaností spojen jeden často přehlížený fakt a to, že nezaměstnanost může být zcela efektivní situací, pokud pracovníci, kteří se liší ve svých schopnostech, procházejí procesem hledání a zkoušení různých druhů zaměstnání. Případně tito lidé mohou dávat přednost volnému času nebo jiným aktivitám.²²

Nedobrovolná nezaměstnanost znamená, že nezaměstnaní hledají práci a jsou ochotni přijmout takovou mzdu, která na trhu práce převládá, ale takovou práci nemohou najít. Za příčiny, které vyvolávají nedobrovolnou nezaměstnanost, lze považovat například prosazování vyšších mezd odbory. Reálná mzdová sazba je vyšší než rovnovážná, tudíž se na trhu práce objevuje nezaměstnanost. Dále to může být státem uzákoněná minimální mzda, pod kterou zaměstnavatelé nesmějí klesnout. I toto může vyvolat nedobrovolnou nezaměstnanost zejména u málo kvalifikovaných pracovníků nebo u absolventů škol, kteří nemají praxi. Zaměstnavatelé volí nízkou mzdu (díky malé kvalifikaci u dělníků nebo nízký nástupní plat u mladých lidí bez praxe), pokud tato mzda bude nižší než zákonem

²¹ MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 2002, s. 22. ISBN 80-86429-08-3.

²² SAMUELSON, P. A. a W. D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 2007, s. 655-656. ISBN 978-80-205-0590-3.

stanovená, musí pracovníkům přidat, ale to se firmě nemusí vyplatit, a proto bude tyto zaměstnance propouštět.²³

Dlouhodobá a krátkodobá nezaměstnanost

V posuzování jak závažný problém nezaměstnanost je, se rozlišuje, zda se jedná o dlouhodobý či krátkodobý stav. Jestliže obyvatelé potřebují jen několik týdnů k nalezení nové práce, která vyhovuje jejich zkušenostem, dovednostem a vkusu, jedná se o krátkodobou nezaměstnanost, která není považována za velký problém. Jinak to je ovšem u dlouhodobé, kdy lidé nejsou schopni si během několika měsíců nalézt zaměstnání. Zda je nezaměstnanost typicky krátkodobou nebo dlouhodobou záležitostí nelze jednoznačně určit. Tomuto problému věnovali ekonomové mnoho času.²⁴

Dlouhodobá nezaměstnanost může mít vážné sociální důsledky. Ztrátou pracovního místa se může člověk dostat nejen do finanční krize, ale také do psychické. Mezi příčiny dlouhodobé nezaměstnanosti lze zařadit následující: dlouhodobá hospodářská recese, dlouhodobá mzdová strnulost nebo štědré podpory v nezaměstnanosti.²⁵

2.3 Přirozená míra nezaměstnanosti

Významný americký ekonom Milton Friedman definuje přirozenou míru nezaměstnanosti následovně: „*The “natural rate of unemployment”, in other words, is the level that would be ground out by the Walrasian system of general equilibrium equations, provided there is embedded in them the actual structural characteristics of the labor and commodity markets, including market imperfections, stochastic variability in demands and supplies,*

²³ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 2011, s. 288-290. ISBN 978-80-7400-006-5.

²⁴ MANKWIN, N. Gregory. *Principles of economics*. 2009, s. 621. ISBN 0-324-58997-2, 978-0-324-58997-9.

²⁵ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 2011, s. 292-293. ISBN 978-80-7400-006-5.

the cost of gathering information about job vacancies and labor availabilities, the costs of mobility and so on.”²⁶

V překladu: Přirozená míra nezaměstnanosti je jinými slovy úroveň, která vyplývá z Walrasovského systému rovnic všeobecné rovnováhy, za předpokladu, že je v nich zakotvena skutečná strukturální povaha trhů práce a statků a služeb včetně tržních nedokonalostí, stochastické variability na straně poptávky a nabídky, nákladů spojených s nabýváním informací o volných pracovních místech a zaměstnancích, nákladů mobility pracovní síly a další.

Jelikož dochází k neustálému pohybu osob, nemůže být ani přirozená míra nezaměstnanosti stejná. Na její velikost má vliv řada faktorů:

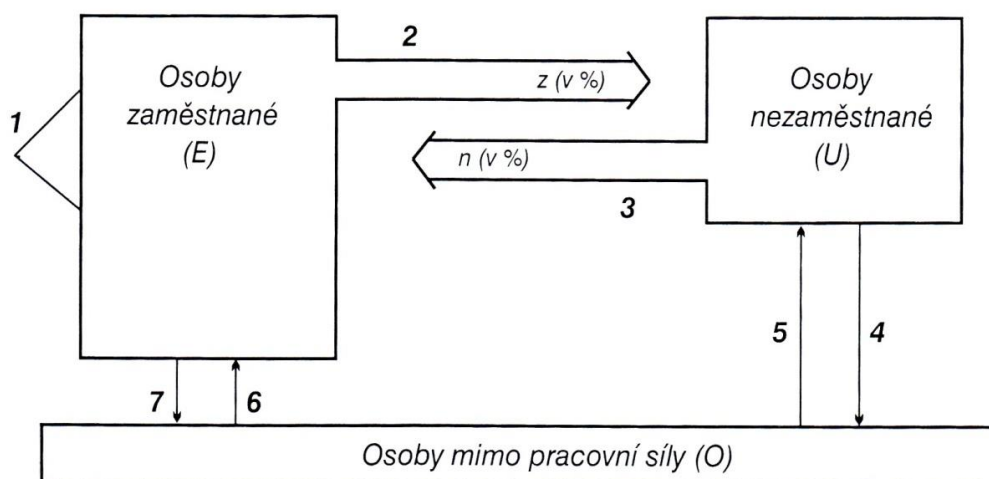
- čas – do přirozené míry nezaměstnanosti je zahrnuta frikční nezaměstnanost, která se odvíjí od skutečnosti, že uchazeči o práci potřebují určitý čas, aby si našli práci.
- pojištění – pojištění nezaměstnanosti, tedy dávky, které jsou vypláceny státem, snižují zátěž obyvatel, kteří jsou bez práce. Vysoké dávky nemotivují dostatečně člověka k tomu, aby si našel práci. To poté může mít nepříznivý dopad na přirozenou míru nezaměstnanosti.
- nepružné mzdy – reálné mzdy se nedokáží okamžitě přizpůsobit tomu, aby vyčistily trh. Svůj podíl na tom mají odbory a kolektivní vyjednávání a státem uzákoněná minimální mzda.
- demografické faktory – jeden z pohledů se zaměřuje na změnu ve struktuře aktivního obyvatelstva, pokud například dojde ke zvýšení počtu mladých lidí, kteří se integrují do pracovního procesu, dochází ke změně míry nezaměstnanosti, jelikož je zde větší předpoklad k tomu, že lidé budou bez práce. Druhý pohled se věnuje změnám, které jsou zapříčiněné vývojem. Dochází k přesunu pracovníků ze sekundárního sektoru do terciárního.²⁷

²⁶ FRIEDMAN, Milton. The role of monetary policy. *The American economic Review*. 1968, vol. 58, no. 1, p. 8.

²⁷ CLAAR, V. Victor. *The Natural Rate of Unemployment, Its Estimation, and Evaluation of Its Estimators*. Morgantown, 2000. 11-14 s. Dissertation. In: *Elektronická databáze článků ProQuest* [online].

2.4 Dynamika zaměstnanosti a nezaměstnanosti

V reálném hospodářském životě lidé mají různé schopnosti, dovednosti a především různé preference. Na druhé straně jednotlivé druhy prací jsou velmi odlišné. Zároveň nikdy nebude dokonalý tok informací o volných pracovních místech a o práci, kterou lidé nabízejí. Nedokonalý je i pohyb pracovníků z geografického hlediska. Z toho vyplývá, že jak na hledání práce ze stran pracovníků tak i firem, je potřeba určitý čas. To vše vede k tomu, že vznikají složité dynamické vztahy. Dochází k přechodu mezi zaměstnanými pracovníky (E), nezaměstnanými (U) a osobami mimo pracovní sílu (O).²⁸ Tyto vztahy jsou zobrazené na následujícím obrázku č. 2.1:

Obr. 2.1: Dynamika zaměstnanosti a nezaměstnanosti

Zdroj: MACH, M. Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium 1. a 2. část, s. 262.

Na obrázku 2.1 označení (n) zobrazuje míru nalezení práce, tj. podíl nezaměstnaných pracovníků z celkového počtu nezaměstnaných, kteří každý měsíc naleznou práci. Míra ztráty práce je označena (z) a představuje podíl zaměstnaných osob z celkového počtu zaměstnaných, kteří každý měsíc svou práci ztratí. Písmeno (O) představuje osoby mimo

²⁸ MACH, M. *Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium 1. a 2. část*. 2001, s. 259-261. ISBN 80-86175-18-9.

pracovní síly, kde dochází k pohybu z/do tohoto souboru: například nástup absolventů po ukončení školy do zaměstnání, nástup žen na mateřskou dovolenou nebo odchod pracovníků do starobního důchodu. Následující charakteristika uvádí pohyb osob mezi výše uvedenými soubory:

Tok osob ve směru 1 značí změnu práce uvnitř souboru zaměstnaných osob (E), aniž by byly tyto osoby nezaměstnány nebo opustily pracovní síly.

Tok osob ve směru 2 znamená pohyb osob mezi soubory zaměstnaných (E) a nezaměstnaných (U): tyto osoby se stávají nezaměstnanými.

Tok osob ve směru 3 znázorňuje pohyb ze souboru nezaměstnaných osob (U) do souboru zaměstnaných (E): představuje ty osoby ze souboru nezaměstnaných, které našly zaměstnání.

Tok osob ve směru 4 tvoří pohyb osob ze skupiny nezaměstnaných (U) do souboru osob mimo pracovní síly (O), tedy ti, kteří přestali hledat práci.

Tok osob ve směru 5 vyznačuje pohyb osob ze souboru mimo pracovní síly (O) do skupiny zaměstnaných (E), protože nenajdou ihned práci.

Tok osob ve směru 6 představuje pohyb obyvatel ze souboru mimo pracovní síly (O) do souboru zaměstnaných (E): jsou to lidé, kteří si najdou hned práci.

Tok osob ve směru 7 značí přesun osob ze souboru zaměstnaných (E) do skupiny mimo pracovní síly (O).

Tento model podává komplexní pohled na pohyb osob mezi těmito třemi soubory. Lze si všimnout, že celkový počet osob, které ztratí zaměstnání, představují toky označené 1, 2 a 7. Celkový počet osob, které nalézají práci je poté značen toky 1, 3 a 6.²⁹

2.5 Dopady nezaměstnanosti

Vysoká nezaměstnanost má negativní dopady jak na ekonomiku, tak i na společnost. V ekonomické rovině se jedná o ztrátu cenných zdrojů (nejen pracovních, ale i

²⁹ MACH, M. *Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium 1. a 2. část*. 2001, s. 261. ISBN 80-86175-18-9.

kapitálových). Tím dochází ke ztrátě produktu ekonomiky. Dalším negativním důsledkem nezaměstnanosti jsou zvyšující se náklady na nezaměstnanost.³⁰

Vyčíslení nákladů a ztrát související s nezaměstnaností je značně obtížné. Výzkum, který se zabýval touto problematikou, byl proveden Ing. Lucií Vnoučkovou, Ph.D. a Ing. Robinem Čejkou, MBA na základě sekundárních a primárních dat, která byla získána z dotazníkového šetření ve firmách. Jeho výsledek nastínil následující skutečnosti, které se váží k daným výdajům:

- přímé daně: osoby, které se stanou nezaměstnané, nyní neodvádějí daně z příjmů
- nepřímé daně: při ztrátě zaměstnání dochází ke snížení kupní síly jedince i celé rodiny, v důsledku toho dochází ke snížení příjmů ze spotřebních daní či z přidané hodnoty
- pojistné na sociálním zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti: z důvodu nezaměstnaných osob nedochází k odvodu pojistného
- vyplácení podpor v nezaměstnanosti
- dávky v hmotné nouzi: jsou dávky, o které může požádat nezaměstnaný, kterému skončil nárok na podporu v nezaměstnanosti
- platba pojistného na zdravotní pojištění za nezaměstnané státem (v roce 2012 vyplácí stát za každého státního pojištěnce 723 Kč)
- dávky poskytované ze státní sociální podpory: lze podat žádost o příspěvek na bydlení, popř. o přídavek na dítě
- výdaje na předčasné důchody: lidé, kterým se nedaří najít znovu práci a mají nárok na předčasný starobní důchod, rezignují a již se na trh práce nevracejí
- výdaje na peněžité dávky v nemoci
- a v neposlední řadě výdaje na administrativu institucí, na poradenské a informační služby a na nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (touto problematikou se blíže zabývá kapitola 2.6.1)

³⁰ JUREČKA, V., et al. *Makroekonomie*. 2010, s. 145. ISBN 978-80-247-3258-9.

Náklady státu na nezaměstnaného jsou odvozeny na základě výpočtů nákladů na průměrného nezaměstnaného. Podle studie, která byla provedena, činí ztráta ze státního rozpočtu na jednoho nezaměstnaného za jeden měsíc 8 411 Kč. Pokud je průměrná doba hledání práce 5 měsíců, potom jsou náklady 42 055 Kč. Celkové náklady jsou vypočteny podle výše zmíněné částky vynásobené počtem migrujících zaměstnanců. Podle údajů ČSÚ bylo v roce 2012 zaměstnáno 4 885 200 osob, přičemž z toho je 15 % fluktuace. Poté jsou celkové náklady na nezaměstnanost za jeden rok odhadovány na 36,874 mld. Kč.³¹

Ztráta zaměstnání je velkým zásahem do života lidí. Přináší sociální, psychologické, ale i zdravotní důsledky. Člověk přichází především o zdroje k uspokojování svých životních potřeb, vzniká rodinná ekonomická nejistota, ztrácejí se obvyklé návyky pracovního dne. Lidé při dlouhodobé nezaměstnanosti přicházejí o zkušenosti, dovednosti a znalosti, které si díky práci získali a udržovali. Většinou u těchto lidí dochází k omezování osobních kontaktů s přáteli nebo se spolupracovníky. Ocítá-li se člověk dlouhodobě bez práce, začíná se ho zmocňovat nejistota a strach z budoucnosti. Z mnohých výzkumů byly zjištěny následující dopady v závislosti se ztrátou zaměstnání:

- pokles sebedůvěry, pochybnosti o vlastních schopnostech, deprese
- nárůst sociální izolace
- nárůst konfliktů v rodině
- nárůst kriminality u lidí, kteří se snaží opatřit tímto způsobem chybějící finanční prostředky
- zvýšená konzumace alkoholu a drog
- nárůst onemocnění, rostoucí počet pacientů přijatých do psychiatrických léčeben³²

I přesto, že není nezaměstnanost pro ekonomiku i jednotlivce dobrá, lze najít i její pozitivní stránku. Nezaměstnanost (pokud nedosahuje příliš vysokých hodnot a netrvá dlouho)

³¹ VNOUČKOVÁ, L. a R. ČEJKA. Důsledky mobility zaměstnanců. *Trendy ekonomiky a managementu*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2013, roč. 7, č. 15, s. 92-104. ISSN 1802-8527. In: *Elektronická databáze článků ProQuest* [online]. Liberec: Univerzitní knihovna Technické univerzity v Liberci. [vid. 2013-11-23]. Dostupné z:

<http://search.proquest.com/docview/1503534008/806949C13E9F456FPQ/33?accountid=17116#>

³² BUCHTOVÁ, B., et al. *Nezaměstnanost*. 2013, s. 49-55. ISBN 978-80-247-4282-3.

přináší lepší alokaci zdrojů, a tak přispívá k zefektivnění celé ekonomiky. Pokud by totiž neexistovala nezaměstnanost, lidé by museli přijmout hned první zaměstnání, které by bylo k dispozici bez ohledu na to, o jakou práci by šlo a zda by se na ní hodili či ji chtěli dělat. V takovém případě by člověk nemusel být se svou prací spokojen a to by se odráželo na její produktivitě. Vhodně zvolená práce bývá tedy zárukou motivování pracovníků k podávání odpovídajících výkonů. Díky vysoké konkurenci mezi nezaměstnanými mají firmy velké výhody. Mohou si na dané pracovní místo vybrat přesně takového zaměstnance, kterého potřebují.³³

2.6 Opatření proti nezaměstnanosti

Možnostmi opatření proti vysoké nezaměstnanosti jsou zejména:

- 1) Ekonomická politika na straně poptávky po práci zahrnující:
 - podpora podnikatelů k vytváření nových pracovních míst státní sférou nebo vytváření pracovních příležitostí ve veřejných službách
 - vytvoření prostředí pro nové investice a stimulaci ekonomického růstu (především vytvoření podmínek pro vznik nových podniků, příliv cizího kapitálu a usnadnění podnikání)
- 2) Politika trhu práce neboli regulace trhu práce na straně nabídky pracovních míst, zahrnující:
 - regulace velikosti nabídky práce (omezování vstupu zahraničních pracovníků na domácí trh)
 - rekvalifikace pracovníků
 - zprostředkování informací o volných pracovních místech a případnými kontakty
- 3) Legislativní regulace podmínek pracovních smluv
- 4) Podpora nezaměstnaných, která umožňuje přežití v období bez práce³⁴

³³ JUREČKA, V., et al. *Makroekonomie*. 2010, s. 146. ISBN 978-80-247-3258-9.

³⁴ MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 2002, s. 112. ISBN 80-86429-08-3.

2.6.1 Státní politika zaměstnanosti

V České republice byl v oblasti zaměstnání vytvořen určitý podpůrný systém, jehož cílem je podpora a zajištění co nejvyšší zaměstnanosti. Státní politiku zaměstnanosti v České republice uskutečňuje stát a podílejí se na ní další subjekty, jako jsou zaměstnavatelé či odborové organizace. Při realizaci státní politiky zaměstnanosti spolupracuje stát také s územními samosprávnými celky, profesními organizacemi, sdruženími osob se zdravotním postižením a organizacemi zaměstnavatelů. MPSV a Úřady práce České republiky jsou pověřeny správou v této oblasti. Státní politika zaměstnanosti se podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti zabývá zabezpečením práva na zaměstnání, sledováním a vyhodnocováním situace na trhu práce, zpracováním prognóz, uplatňováním aktivní politiky zaměstnanosti, hospodařením s finančními prostředky, poskytováním informačních, poradenských a zprostředkovatelských služeb na trhu práce, poskytováním podpory v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci a mnoha dalšími činnostmi.³⁵

Hlavní strategií pro rok 2013 v oblasti zaměstnanosti je „Evropa 2020“ a na ní navazující strategie Národní program reforem České republiky, která si klade za cíl dosáhnout zvýšení celkové míry zaměstnanosti na 75 % ve věkové skupině 20 – 64 let do roku 2020. Realizace politiky zaměstnanosti byla v 1. pololetí 2013 ovlivněna nestabilní situací na trhu práce a pokračující ekonomickou recesí, která se projevila v meziročním poklesu hrubého domácího produktu a nárůstu nezaměstnanosti.³⁶

Státní politiku zaměstnanosti lze rozčlenit na aktivní a pasivní.

Aktivní politika zaměstnanosti

Aktivní politika zaměstnanosti je souhrn opatření, které má za úkol snížit úroveň nezaměstnanosti. Jsou určeny především uchazečům o zaměstnání, kterým není možné

³⁵ Česko. Zákon č. 435 ze dne 13. května 2004 o nezaměstnanosti. In: Integrovaný portál MPSV. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/ZOZ_-_1._LISTOPADU_2013.PDF

³⁶ Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce 1. pololetí 2013* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013 [vid. 2013-12-06]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2013p1/anal2013p1.pdf

zajistit práci jiným způsobem. Jedná se hlavně o zdravotně postižené, o mladé lidi do 25 let bez praxe, jejichž ohrožení se na trhu práce v posledních letech zvyšuje, dále to jsou matky vracející se z mateřské dovolené a o osoby starší 55 let. Nástroje, které k tomu MPSV a úřady práce používají, jsou zejména:

- rekvalifikace – je chápána, jako získání nové kvalifikace nebo rozšíření stávající. Provádí se na základě dohody mezi úřadem práce a uchazečem o zaměstnání. Uskutečňuje se formou vzdělání ve vzdělávacích programech.
- investiční pobídky – slouží k vytváření nových pracovních míst a k rekvalifikaci zaměstnanců.
- veřejně prospěšné práce – jsou časově omezené pracovní příležitosti vytvořené především pro obtížně umístitelné a dlouhodobě nezaměstnané uchazeče evidované na úřadu práce. Jedná se o údržbu a úklid veřejných prostranství, budov a komunikací nebo jiné činnosti ve prospěch obce.
- společensky účelná pracovní místa – jedná se o poskytnutí příspěvku na zřízení SÚPM pro uchazeče o zaměstnání, kterému nelze jiným způsobem zajistit pracovní umístění.
- překlenovací příspěvek – je určen na částečnou úhradu provozních nákladů spojených s výkonem samostatně výdělečné činnosti.
- příspěvek na zapracování – se poskytuje, pokud zaměstnavatel přijímá uchazeče, kterému byla při zprostředkování zaměstnání věnována zvýšená péče (např. osoby se zdravotním postižením, těhotné ženy apod.)
- příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program – je určen zaměstnavatelům, kteří přechází na nový výrobní program v rámci technologických změn nebo změny předmětu podnikání a nejsou schopni pro své zaměstnance zabezpečit práci v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby.

Součástí APZ je také poradenství, které zajišťuje zpracování osobních a kvalifikačních dat pro volbu povolání a jeho zprostředkování.³⁷

³⁷ Integrovaný portál MPSV. *Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, akt. 2012-01-23 [vid. 2013-11-30]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>

Uvedené nástroje, jimiž je realizována aktivní politika zaměstnanosti, jsou určeny pro skupiny lidí, které jsou ohroženy nezaměstnaností. Využití některých nástrojů s sebou nese možnosti čerpání různých finančních příspěvků. Zaměstnavatelé by tak měli být finančně motivováni a určitým způsobem i kompenzováni za snahu zaměstnat, rekvalifikovat nebo vyškolit uchazeče o práci, kteří nejsou schopni se uplatnit na současném trhu práce.

Pasivní politika zaměstnanosti

Pasivní politika představuje různé dávky a příspěvky pro nezaměstnané, aby byli schopni přestát období bez práce. Nástroji pasivní politiky jsou podpory v nezaměstnanosti, životní minimum a zákonná minimální mzda.

Nárok na podporu v nezaměstnanosti má uchazeč, jestliže je přihlášen v evidenci na úřadu práce o zaměstnání a v předchozích dvou letech byl zaměstnán, alespoň po dobu 12 měsíců a nepobírá starobní důchod. Potom má takový člověk nárok na podporu v délce pěti měsíců do věku 50 let, mezi 50 a 55 roky je to osm měsíců a ve věku nad 55 let jedenáct měsíců. Výše podpory v nezaměstnanosti je stanovena procentní sazbou z průměrného měsíčního příjmu v posledním zaměstnání. Tato sazba činí první dva měsíce 65 %, další dva 50 % a po zbývající dobu je to 45 %. Maximální výše podpory v nezaměstnanosti je 0,58násobek průměrné mzdy v národním hospodářství za předcházející kalendářní rok.³⁸

Životní a existenční minimum je upraveno zákonem č. 110/2006 Sb., který uvádí: „*Tento zákon stanoví životní minimum jako minimální hranici peněžních příjmů (dále jen „příjem“) fyzických osob (dále jen „osoba“) k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb a existenční minimum jako minimální hranici příjmů osob, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití.*“³⁹

³⁸ Česko. Zákon č. 435 ze dne 13. května 2004 o nezaměstnanosti. In: Integrovaný portál MPSV. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/ZOZ_-_1._LISTOPADU_2013.PDF

³⁹ Česko. Zákon č. 110 ze dne 14. března 2006 o životním a existenčním minimu. In: Portál veřejné správy. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=62336&fulltext=&nr=110~2F2006&part>

Životní a existenční minimum tedy zajišťuje náklady na výživu, ale náklady na bydlení nikoliv. Výše životního minima jednotlivce na začátku roku 2014 činí měsíčně 3 140 Kč. Pro osoby žijící společně s jinými to jsou následující částky: u osoby posuzované jako první v pořadí se jedná o stejnou částku jako u jednotlivce, tedy 3 140 Kč, u osoby druhé v pořadí 2 830 Kč, 2 450 Kč u nezaopatřeného dítěte od 15 do 26 let, 2 140 Kč u nezaopatřeného dítěte mezi 6 a 15 roky a 1 740 Kč u nezaopatřeného dítěte do 6 let. Částka existenčního minima pro rok 2014 je stanovena na 2 200 Kč měsíčně. Toto minimum již nelze uplatnit u nezaopatřeného dítěte a u osob, které pobírají starobní důchod a u osob, které jsou plně invalidní nebo starší 68 let.⁴⁰

Minimální mzda je nejnižší přípustná výše odměny, kterou je povinen zaměstnavatel poskytnout svému zaměstnanci za odvedenou práci. Základní sazba minimální mzdy pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin činí 50,60 Kč za hodinu neboli 8 500 Kč za měsíc (tato výše je stanovena od 1. 8. 2013). Zákonná minimální mzda se vztahuje na všechny zaměstnance v pracovním poměru nebo na osoby pracující na dohodu o provedení práce či na dohodu o pracovní činnosti. Minimální mzdu pobírají podle odhadů ministerstva zhruba tři procenta pracujících, jedná se zhruba o 100 až 120 tisíc lidí.⁴¹

Výdaje ze státního rozpočtu na podporu v nezaměstnanosti v 1. pololetí 2013 dosáhly 5 358 348 tis. Kč a byly oproti předchozímu roku o 10,7 % vyšší. Toto zvýšení bylo ovlivněno počtem nově zaregistrovaných uchazečů o zaměstnání, které dosáhlo výše 297,8 tis. uchazečů v 1. polovině roku 2013, tj. o 20,3 tis. více než v 1. pololetí 2012. Oproti tomu bylo na aktivní politiku zaměstnanosti v 1. pololetí 2013 vynaloženo 1 475 229 tis. Kč, což představuje o 32,1 % více ve srovnání s předcházejícím rokem.⁴²

⁴⁰ Česko. Zákon č. 110 ze dne 14. března 2006 o životním a existenčním minimu. In: Portál veřejné správy. Dostupné z:

<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=62336&fulltext=&nr=110~2F2006&part=&name=&rpp=15#local-content>

⁴¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Minimální mzda od 1. 8. 2013* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, akt. 2013-07-26 [vid. 2013-12-06]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/13833>

⁴² Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce 1. pololetí 2013* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013 [vid. 2013-12-06]. Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2013p1/anal2013p1.pdf

3 Použité statistické metody

Předchozí dvě kapitoly se týkaly především ekonomické teorie. Tato část se věnuje použitým statistickým metodám, jež jsou v následující kapitole využity k propočtům. Konkrétně byla použita analýza rozptylu a časové řady.

3.1 Analýza rozptylu

Analýza rozptylu, označována také jako ANOVA (z anglického analysis of variance), se využívá ke zkoumání závislosti mezi číselnou proměnou y a slovní či číselnou proměnou x , která bývá nazývána také jako faktor x . Používá se pro posouzení významnosti jednotlivých zdrojů variability. Její podstatou je rozklad celkového rozptylu dat na složky objasněné (zdroje dat variability jsou známy) a neobjasněné (předpoklad, že složka je náhodná). Následně se testují hypotézy o významnosti jednotlivých zdrojů variability. Sleduje-li se pouze jeden faktor, pak se hovoří o jednofaktorové analýze rozptylu. Pokud je sledován vliv několika faktorů, jedná se o vícefaktorovou analýzu rozptylu.⁴³

V následující kapitole je využita dvoufaktorová analýza rozptylu. Ve dvoufaktorové analýze je zkoumán vliv dvou faktorů. Rozlišují se dva přístupy: bez interakcí (efekty obou faktorů se sčítají) a s interakcemi (efekty obou faktorů se kombinují jinak). Funkce dvoufaktorové analýzy bez interakcí je popsána ve vzorci (3.1).

$$y_{ijp} = \mu + \alpha_i + \beta_j + e_{ijp}, \quad i = 1, 2, \dots, I; j = 1, 2, \dots, J; p = 1, 2, \dots, P, \quad (3.1)$$

kde μ , α_i , β_j jsou neznámé parametry a e_{ijp} jsou nezávislé veličiny s rozdělením $N(0, \sigma^2)$.

O obou faktorech se samostatně rozhoduje, zda mají či nemají vliv na závislou proměnnou y . V důsledku toho jsou předpokládány dvě nulové (H_0^A a H_0^B) a dvě alternativní (H_1^A a H_1^B)

⁴³ MELOUN, M. a J. MILITKÝ. *Statistická analýza experimentálních dat*. 2004, s. 529. ISBN 80-200-1254-0.

hypotézy, kdy nulová hypotéza předpokládá nezávislost. Výpočet celkových F statistik je uveden v tabulce 3.1.⁴⁴

Tab. 3.1: Tabulka dvoufaktorové analýzy bez interakcí

Zdroj měnlivosti	Součet čtverců	Počet stupňů volnosti	F statistika
Faktor A	S_A	$f_A = I - 1$	$F_A = \frac{S_A/f_A}{S_e/f_e}$
Faktor B	S_B	$f_B = J - 1$	$F_B = \frac{S_B/f_B}{S_e/f_e}$
Reziduální	S_e	$f_e = n - I - J + 1$	
Celkový	S_T	$f_T = n - 1$	

Zdroj: ANDĚL, J. *Matematická statistika*. 1985, s. 160.

3.2 Časové řady

Velké množství ekonomických informací, ať už z pohledu podniku nebo národního hospodářství, ale i z oblasti fyziky, biologie, meteorologie apod., jsou ve formě chronologicky uspořádaných údajů – tedy ve formě časových řad. Časová řada představuje posloupnost věcně a prostorově srovnatelných pozorování, která jsou uspořádána z hlediska času. Nejčastěji se časové řady rozlišují podle časového hlediska na intervalové a okamžikové. Intervalovou časovou řadou je řada intervalového ukazatele, jehož velikost je určena délkou intervalu. Pokud jsou délky těchto intervalů stejné, lze použít prostý aritmetický průměr. Kdežto časové řady okamžikové se vztahují k určitému konkrétnímu okamžiku a je pro ně typický prostý chronologický průměr (viz vzorec 3.2)⁴⁵

$$\bar{y} = \frac{\frac{1}{2}y_1 + y_2 + \dots + \frac{1}{2}y_n}{n-1} \quad (3.2)$$

⁴⁴ ANDĚL, J. *Matematická statistika*. 1985, s. 159-160.

⁴⁵ HINDLS, R., S. HRONOVÁ a J. SEGER. *Statistika pro ekonomy*. 2006, s. 246-248.

ISBN 80-86419-99-1.

Pokud je potřeba získat rychlý přehled o charakteru procesu, který časová řada představuje, je využíváno tzv. elementárních charakteristik. Mezi ně patří difference různého řádu, tempo růstu a průměrné tempo růstu. První difference (absolutní přírůstek) slouží k popisu vývoje a lze ji zapsat jako

$$\Delta_t^1 = y_t - y_{t-1}, \quad t = 2, 3, \dots, n \quad (3.3)$$

a druhou diferencí jako

$$\Delta_t^2 = \Delta_t^1 - \Delta_{t-1}^1, \quad t = 3, 4, \dots, n \quad (3.4)$$

Diferencování se v analýze časových řad používá při modelování trendu a k výběru vhodné trendové funkce. Důležitou mírou dynamiky je tempo růstu (koeficient růstu), které udává na kolik procent hodnoty v čase $t - 1$ vzrostla hodnota v čase t . Je vyjádřeno vzorcem (3.5). Rovnice (3.6) potom vyjadřuje průměrné tempo růstu, které je určeno jako geometrický průměr z jednotlivých temp růstu.⁴⁶

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}, \quad t = 2, 3, \dots, n \quad (3.5)$$

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{k_2 k_3 \dots k_n} \quad (3.6)$$

3.2.1 Dekompozice časových řad

Klasická analýza ekonomických časových řad vychází z předpokladu, že hodnoty časové řady lze rozložit na čtyři složky: trendovou, cyklickou, sezónní a nesystematickou. *Trendová složka* (T_t) vyjadřuje tendenci dlouhodobého vývoje hodnot zkoumaného jevu. *Cyklická složka* (C_t) představuje kolísání okolo trendu. Dochází ke střídání fází růstu a poklesu. Perioda má nepravidelný charakter, vytváří se za dobu delší než jeden rok a je způsobována ekonomickými i neekonomickými faktory. Jedná se o faktory především demografické, technologické či inovační. *Sezónní složka* (S_t) je pravidelné kolísání okolo

⁴⁶ HINDLS, R., S. HRONOVÁ a J. SEGER. *Statistika pro ekonomy*. 2006, s. 253. ISBN 80-86419-99-1.

trendu v rámci kalendářního roku. Sezónní výkyvy probíhají každý rok ve stejných obdobích. Čtvrtou složkou časové řady je *nesystematická složka*, která vyjadřuje nahodilé nebo jiné nesystematické výkyvy či chyby měření. Časovou řadu lze tedy popsat jako trend, který je ovlivňován dalšími složkami. Při zkoumání dlouhodobého vývoje je třeba tyto vlivy složek odstranit. Postup, kterým se tohoto dosahuje, se nazývá vyrovnání časových řad.⁴⁷

3.2.2 Popis trendové složky

Tendence vývoje je možné popsat pomocí trendových funkcí, pokud trend časové řady odpovídá určité funkci času. Může to být např. trend lineární, kvadratický, exponenciální, logistický nebo Gompertzova křivka. Při modelování trendu pomocí trendových funkcí se vychází z předpokladu, že časová řada y_t pro $t = 1, 2, \dots, n$ je řadou uspořádaných hodnot v čase t , která je získána měřením určitého ukazatele ve stejně dlouhých časových intervalech.⁴⁸

Jelikož je v nadcházející kapitole využit pouze kvadratický trend, bude popsán jen on. Jeho podoba je zachycena ve vzorci (3.7)

$$T_t = \beta_0 + \beta_1 t + \beta_2 t^2, \quad (3.7)$$

kde β_0 , β_1 a β_2 jsou neznámé parametry a $t = 1, 2, \dots, n$ je časová proměnná.

Trendová funkce je lineární z hlediska parametrů, tudíž je k odhadu parametrů užita metoda nejmenších čtverců. Vypočítat je lze následovně (3.8, 3.9 a 3.10):

$$\beta_0 = \frac{\sum y_t \sum t'^4 - \sum t'^2 \sum y_t t'^2}{n \sum t'^4 - (\sum t'^2)^2}, \quad (3.8)$$

⁴⁷ ARTL, J., M. ARTLOVÁ a E. RUBLÍKOVÁ. *Analýza ekonomických časových řad s příklady*. 2002, s. 20. ISBN 80-245-0307-7

⁴⁸ Tamtéž, s. 21.

$$\beta_1 = \frac{\sum y_t t'}{\sum t'^2}, \quad (3.9)$$

$$\beta_2 = \frac{n \sum y_t t'^2 - \sum y_t \sum t'^2}{n \sum t'^4 - (\sum t'^2)^2}, \quad (3.10)$$

kde y_t jsou naměřené hodnoty a t' je transformovaná časová řada.⁴⁹

3.2.3 Popis sezónní složky a sezónní očišťování

V krátkodobých časových řadách (čtvrtletní nebo měsíční) se ve velké míře objevují sezónní vlivy, představovány sezónní složkou. Sezónní vlivy jsou souborem přímých či nepřímých příčin, které se každoročně opakují v důsledku pravidelného koloběhu Země. Především se jedná o klimatické vlivy nebo společenské standardy a zvyklosti v chování lidí (prázdniny, dovolené aj.). Prokáže-li se existence sezónní složky, potom dochází ke kvantifikaci výkyvů. Jelikož cyklické kolísání zakrývá dynamiku ekonomických jevů a tím znemožňuje srovnávat hodnoty uvnitř daného roku, provádí se tzv. sezónní očišťování. Jde o rozdělení časové řady na složku trendovou, sezónní a náhodnou. Hlavním cílem je kvantifikace sezónní složky za účelem analýzy sezónnosti a výpočet sezónně očištěné časové řady. Metod pro očišťování je relativně mnoho. Techniky nejčastěji vycházejí z různých variant a typů klouzavých průměrů. Klouzavé průměry eliminují ty složky časové řady, u nichž perioda nepřesahuje počet pozorování.⁵⁰

⁴⁹ HINDLS, R., S. HRONOVÁ a J. SEGER. *Statistika pro ekonomy*. 2006, s. 262-263. ISBN 80-86419-99-1.

⁵⁰ Tamtéž, s. 302-313.

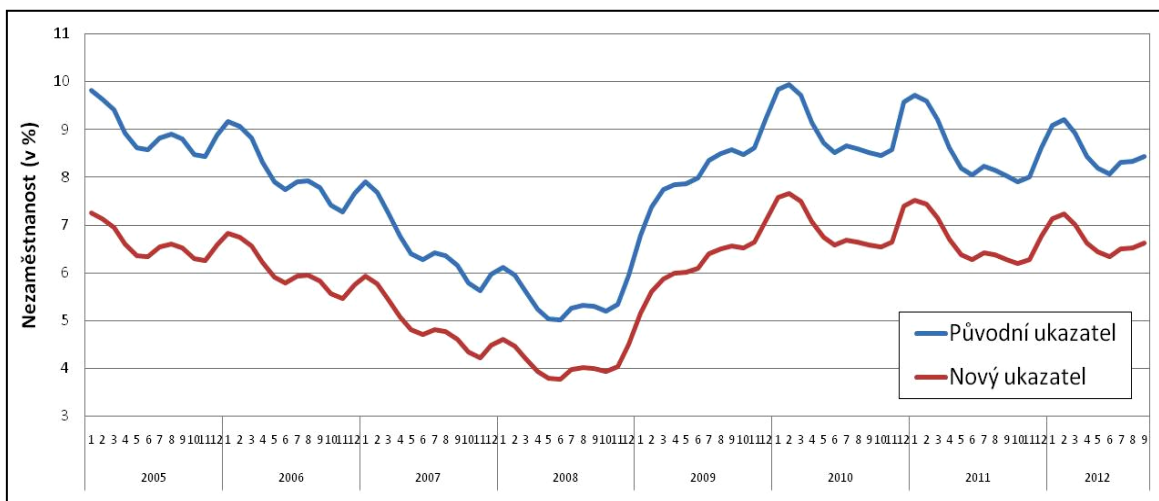
4 Analýza vývoje míry nezaměstnanosti v České republice v letech 2005 až 2013

Zvolit období pro analýzu vývoje nezaměstnanosti v České republice je poměrně složité, neboť dochází ke změnám metodiky výpočtu míry nezaměstnanosti. K takové změně došlo v roce 2004, kdy se Česká republika stala členem Evropské unie. Důvodem byla lepší možnost srovnání s výsledky členských zemí EU. Do poloviny roku 2004 se vycházelo z výpočtu, kde v čitateli byl počet neumístěných uchazečů o zaměstnání (ke konci sledovaného období) a ve jmenovateli disponibilní pracovní míra (tj. zaměstnání z výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) + neumístění uchazeči). Od července zmíněného roku se pracovalo s pojmem dosažitelní uchazeči o zaměstnání. Tím jsou myšleni lidé, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání (nejsou ve vazbě, ve výkonu trestu, nepobírají peněžitou pomoc v mateřství, nejsou v pracovní neschopnosti či nevykonávají krátkodobé zaměstnání). Podle nové metodiky šlo o podíl, kde v čitateli byl počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání a ve jmenovateli součet počtu zaměstnaných z VŠPS, pracujících cizinců registrovaných na úřadech práce a počtu dosažitelných uchazečů o zaměstnání. Díky této nové metodice se změnila nezaměstnanost z 10,1 % na 9,2 % (v červenci 2004).⁵¹

K další změně metodiky došlo na začátku roku 2013, kdy na základě dohody MPSV a ČSÚ přecházejí na nový ukazatel registrované nezaměstnanosti s názvem Podíl nezaměstnaných osob. Ten vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. V předchozích letech se tedy počítalo s „jen“ ekonomicky aktivními osobami a nyní se všemi obyvateli ve věku 15 – 64 let. Důvody pro změnu ukazatele jsou, že údaje pro výpočet jsou tvořeny kombinací z více zdrojů (dosažitelní uchazeči o zaměstnání z evidence úřadu práce, zaměstnané osoby z dat VŠPS), údaje o zaměstnanosti z VŠPS na úrovni okresů nejsou dostatečně reprezentativní a dále

⁵¹ MPSV. *MPSV harmonizuje vykazování míry nezaměstnanosti s EU* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2004-08-09 [vid. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/272/090804a.pdf>

srovnávání a špatná interpretace míry nezaměstnanosti podle MPSV a VŠPS ČSÚ. Touto změnou opět došlo ke snížení míry nezaměstnanosti, která činila na konci roku 2012 9,4 % avšak podle nové metodiky už jen 7,4 %.⁵² Vývoj této změny je porovnán na následujícím obrázku 4.1.

Obr. 4.1: Porovnání nové a staré metodiky

Zdroj: ČSÚ. *Změna výpočtu ukazatele registrované nezaměstnanosti* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2012-11-07 [vid. 2014-03-01]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/zmena_vypoctu_ukazatele_registrovane_nezamestnanosti20121107

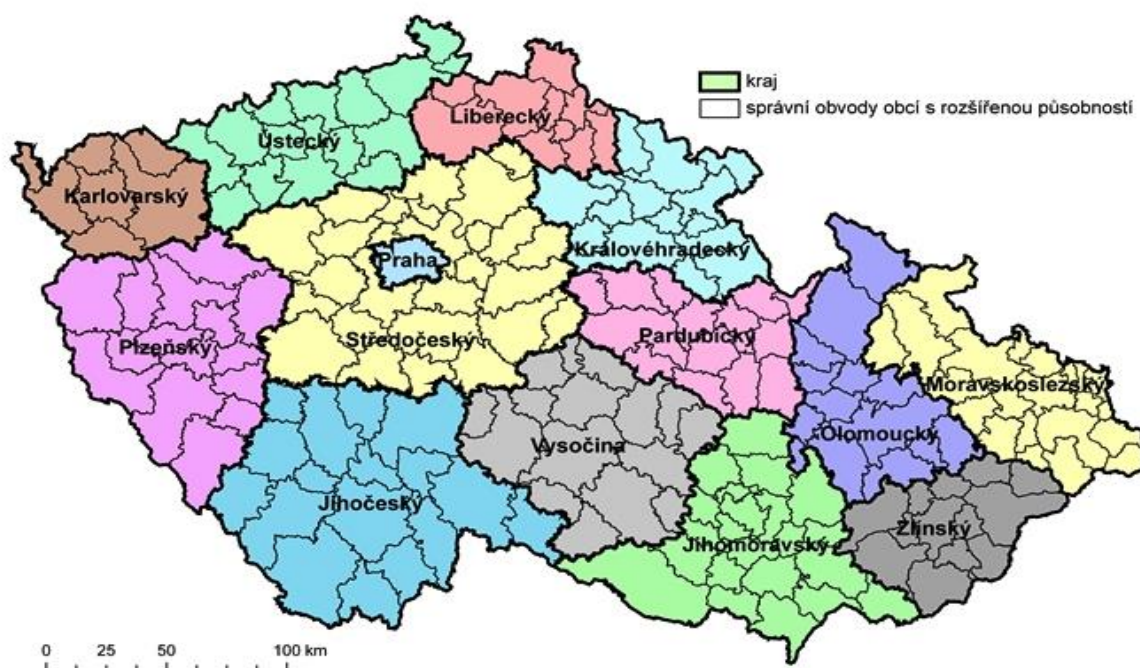
Tato kapitola se zabývá vývojem míry nezaměstnanosti v České republice z pohledu porovnání mezi registrovanou a obecnou mírou nezaměstnanosti, vývoje počtu zaměstnaných a nezaměstnaných, demografické, vzdělanostní a věkové struktury. Některé z těchto faktorů jsou doplněny o výpočty vybraných statistických metod. Z výše uvedených argumentů je pro analýzu vývoje míry nezaměstnanosti racionální zvolit období v letech 2005 až 2012, aby mohly být porovnány jednotlivé roky mezi sebou. Na konci této kapitoly jsou celkově charakterizovány kraje České republiky.

⁵² ČSÚ. *Změna výpočtu ukazatele registrované nezaměstnanosti* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2012-11-07 [vid. 2014-03-01]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/zmena_vypoctu_ukazatele_registrovane_nezamestnanosti20121107

4.1 Vývoj míry nezaměstnanosti v České republice

Česká republika je vnitrozemským státem, jenž se rozléhá na území o celkové ploše 78 864 km². Od 1. 1. 2000 je na základě ústavního zákona rozdělena do 14 krajů (vyšší územní samosprávních celky). Jmenovitě se jedná o kraje: Hlavní město Praha, Středočeský, Jihočeský, Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Vysočina, Jihomoravský, Zlínský a Moravskoslezský, jenž jsou zobrazeny na obrázku 4.2. Počet obyvatel k 31. 12. 2013 činí 10 512 419.⁵³

Obr. 4.2: Zobrazení krajů České republiky

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky. *Veřejná správa* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, [vid. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/prehledy-zmen-v-uzemni-organizaci-v-nazvech-obci-a-jejich-casti.aspx?q=Y2hudW09Nw%3D%3D>

Výše míry nezaměstnanosti závisí na mnoha faktorech. Jednak na poměru produktivity práce a růstu mezd v ekonomice, na demografickém vývoji, rozvoji lidských zdrojů, vývoji

⁵³ ČSÚ. *Obyvatelstvo* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014 [vid. 2014-03-26]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_lide

ekonomiky země, úspěšnosti podniků, zdanění práce a také na nástrojích a efektivitě aktivní politiky zaměstnanosti v dané zemi.

V České republice se používají dva ukazatele míry nezaměstnanosti, jak již bylo zmíněno v teoretické části (kapitola 2.1). Jedná se o registrovanou míru nezaměstnanosti zveřejňovanou MPSV na základě statistik úřadů práce a o obecnou míru nezaměstnanosti, která vychází z údajů výběrového šetření pracovních sil ČSÚ. Pro následující analýzu vývoje byla využita data z obou těchto zdrojů. V tabulce 4.1 je zobrazeno porovnání mezi těmito dvěma ukazateli v letech 2005 až 2012 (hodnoty jsou dány k 31. 12. příslušného roku v procentech).

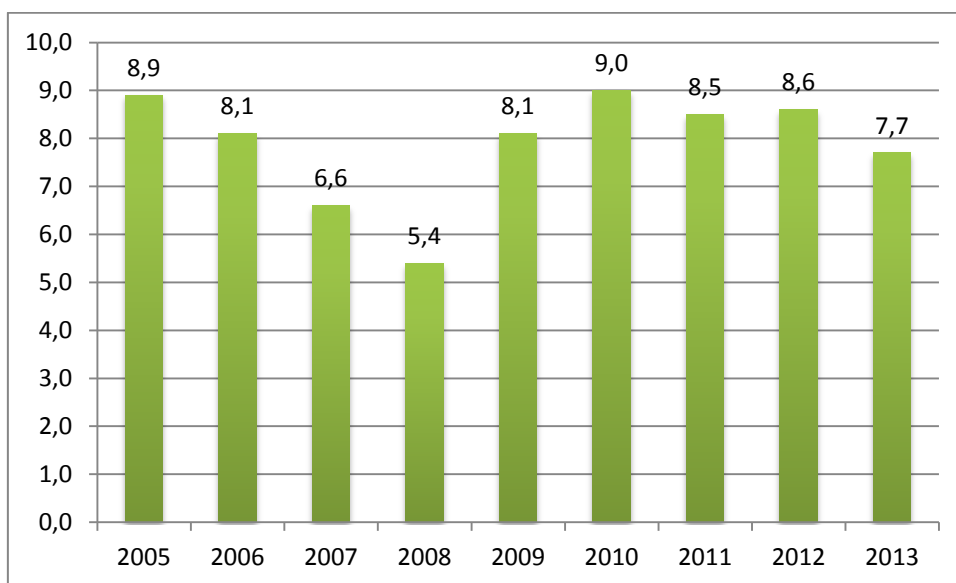
Pro výpočty měr dynamiky časových řad umožňující charakterizovat základní rysy chování časových řad byly použity vzorce (3.3) pro první diferenci, (3.4) pro druhou diferenci a (3.5) pro koeficient růstu. Tyto výpočty jsou zachyceny v tabulce 4.1. Vývoj obou měr nezaměstnanosti v průběhu sledovaného období se vyvíjel velmi obdobně (jak absolutní přírůstky, tak tempa růstu obou měr). Jediná větší odlišnost je v roce 2008, kdy podle údajů ČSÚ klesla obecná míra nezaměstnanosti oproti roku 2007, kdežto podle MPSV zůstala na stejné úrovni. Ve sledovaném období mezi roky 2005 a 2012 vzrostla míra nezaměstnanosti dle statistického ukazatele průměrného tempa růstu podle MPSV o 0,7 %, zatímco podle ČSÚ klesla o 2 %.

Tab. 4.1: Základní statistické charakteristiky na ukazatelích míry nezaměstnanosti v ČR v období 2005 – 2012

Rok	MPSV	Δy_t	$\Delta^2 y$	k_t	ČSÚ	Δy_t	$\Delta^2 y$	k_t
2005	8,9	-	-	-	7,9	-	-	-
2006	7,7	-1,2	-	0,865	7,1	-0,8	-	0,899
2007	6,0	-1,7	-0,5	0,779	5,3	-1,8	-1,0	0,746
2008	6,0	0,0	1,7	1,000	4,4	-0,9	0,9	0,830
2009	9,2	3,2	3,2	1,533	6,7	2,3	3,2	1,523
2010	9,6	0,4	-2,8	1,043	7,3	0,6	-1,7	1,100
2011	8,6	-1,0	-1,4	0,896	6,7	-0,6	-1,2	0,918
2012	9,4	0,8	1,8	1,093	7,0	0,3	0,9	1,045

Zdroj: zpracováno podle dat MPSV a ČSÚ

Na následujícím grafu 4.3 je zobrazen vývoj průměrné registrované míry nezaměstnanosti na úřadech práce v období 2005 až 2012. Pro porovnání je přidán i rok 2013, který je počítán dle nové metodiky. Popis vývoje míry nezaměstnanosti v jednotlivých letech je popsán v nadcházejícím textu.

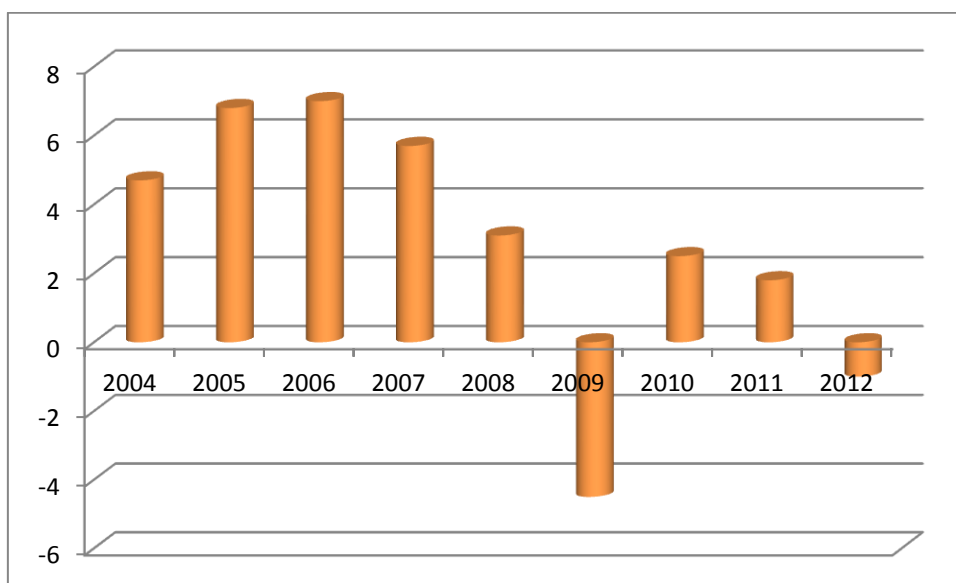

Obr. 4.3: Průměrná míra registrované nezaměstnanosti v ČR v roce 2005 - 2013 (v %)

Zdroj: Integrovaný portál MPSV. *Statistiky nezaměstnanosti* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014 [vid. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>, vlastní zpracování

Od roku 2005 začalo docházet k mírnému poklesu nezaměstnanosti. K pozitivnímu vývoji ve srovnání s předchozím obdobím přispěly i dobré ekonomické podmínky. Vývoj hrubého domácího produktu (viz Obr. 4.4) zaznamenal výrazný nárůst (o 2,1 % oproti roku 2004) a česká ekonomika se stala jednou z nejrychleji rostoucích ekonomik (toto období lze označit jako fázi expanze v souvislosti s hospodářskými cykly). Tento růst nejvíce ovlivnil zahraniční obchod. V letech 2005 až 2008 se přírůstky či úbytky HDP pohybovaly v kladných číslech a to se také odrazilo v míře nezaměstnanosti, která do roku 2008 klesala. Poté přišel zlom, kdy se HDP propadl o -4,5 % a česká ekonomika se dostala do fáze recese. Došlo k výraznému zpomalení v růstu výdajů domácností, který byl zapříčiněn rychlým růstem spotřebitelských cen. Tento zlom zaznamenala i míra nezaměstnanosti, která vzrostla v průměru o 2,7 %. Rok 2010 sice představoval mírné oživení a tempo růstu HDP opět dosahovalo kladných hodnot, ale nezaměstnanost přesto

nadále rostla. V roce 2012 se ekonomika opět dostala do fáze poklesu a tempo růstu HDP nabylo záporných hodnot a míra nezaměstnanosti vzrostla oproti předchozímu roku v průměru o 0,1 procentního bodu. Lze tedy pozorovat vzájemnou závislost mezi mírou nezaměstnanosti a hrubým domácím produktem.

Obr. 4.4: Vývoj HDP v letech 2004 – 2012

Zdroj: ČSÚ. *Hlavní makroekonomické ukazatele*. Praha: Český statistický úřad, 2014-04-01 [vid. 2014-03-02]. Dostupné z: [www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr...udaje/\\$File/HLMAKRO.xls](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr...udaje/$File/HLMAKRO.xls), vlastní zpracování

Pokles nezaměstnanosti ovlivnilo i působení legislativních opatření a to nový zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, který zpřisnil podmínky pro evidenci u úřadů práce a zavedl nové nástroje a opatření APZ. Dalším faktorem byl vstup České republiky do Evropské unie, tím došlo ke změně podmínek zaměstnávání cizinců. Mezi uchazeče o zaměstnání se nyní zahrnují i obyvatelé Evropského hospodářského prostoru. Od té doby mají zahraniční občané stejná právní postavení v zaměstnávání jako občané Česka a jsou zahrnováni do pracovní síly. Ke konci roku 2005 bylo v ČR zaměstnáno celkem 151 736 cizích státních příslušníků, což bylo o 47 287 osob více ve srovnání před vstupem do EU.⁵⁴

⁵⁴ Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce 2005* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006 [vid. 2014-03-02]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2005/analyza_zam_nezam_2005.pdf

I přes vysoký růst HDP je nezaměstnanost stále ještě vysoká a její míra se průměrně pohybuje kolem 8,9 % a má především strukturální charakter. V jednotlivých regionech je dlouhodobě nedostatek určitého povolání a jinde zase přebytek. Zaměstnavatelé těžko hledají zaměstnance s odpovídající kvalifikací a vzděláním. Ke zlepšení by mohlo přispět zaměření se na podporu bydlení, dopravní dostupnosti a celoživotního vzdělání. Díky restrukturalizaci, která byla provedena kvůli zvýšení efektivnosti ekonomiky ČR, dochází k velkému útlumu tradičních odvětví průmyslu (např. se jedná o těžký průmysl, hornictví, ocelářství nebo sklářský a textilní průmysl). Důsledkem toho došlo k růstu nezaměstnanosti především v oblastech, ve kterých byla tato odvětví významným zdrojem pracovních příležitostí (Ústecký a Moravskoslezský kraj). Strukturální změny se také projevovaly ve zpracovatelském průmyslu, kde došlo k růstu výrobních kapacit v důsledku vstupu nových zahraničních investorů. Situace se také zlepšila v důsledku růstu produktivity práce, která byla vyvolána zaváděním nových technologií, lepší organizace práce a nahrazování lidské práce prací strojů.

Od počátku roku 2006 až do poloviny roku 2008 vypadal trend vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti dosti podobně. V tomto období docházelo k nárůstu zaměstnanosti a tedy k poklesu nezaměstnaných. V roce 2006 bylo 4 828 100 zaměstnaných a o dva roky později už tento počet přesáhl hranici 5 miliónů (Obr. 4.5), což představovalo 55,9 % zaměstnaných v populaci 15+.

Tento příznivý vývoj je stále důsledkem růstu HDP, který byl v roce 2006 tažen spíše domácí poptávkou a výdaji na spotřebu domácností, spolu s prodlužující se délkou odchodu do starobního důchodu. Docházelo také k rostoucímu počtu podnikatelů a zájmu o nové pracovníky. Na vytváření nových pracovních míst se podílely hlavně nově postavené továrny firem zaměřené na průmysl. Dominantním bodem ke zvýšení zaměstnanosti se stala oblast průmysl a to především zpracovatelský průmysl (zejména odvětví spojená s výrobou automobilů). K tomu dopomohla výrazná zahraniční poptávka (právě po automobilovém a elektrotechnickém průmyslu) a růst výroby v nových prostorách. Díky těmto událostem se i míra nezaměstnanosti ve všech krajích snížila. Vůbec nejnižší míru nezaměstnanosti zaznamenala Česká republika v květnu a červnu 2008 a to 5,0 %, což je nejnižší úroveň od roku 1997 a také na poměrně dlouhou dobu dopředu. Už v této době se projevovalo zpomalení úbytku nezaměstnanosti související

s posílením české koruny, což mělo za následek pokles zahraniční poptávky. Firmy už nechtěly zaměstnávat nové pracovníky a nadále nerozšiřovaly výrobu.⁵⁵

V druhé polovině roku 2008 se plně projevila celosvětová ekonomická krize, která způsobila ve všech zemích EU hospodářský propad. Vznikla z krize finanční, která byla důsledkem krize hypoteční v USA. Meziroční propad HDP byl zhruba stejný jako v EU, ale jelikož tomuto propadu předcházely vysoké nárůsty, byl dopad krize na ekonomiku ČR tvrdší. Docházelo k poklesu investic a poklesu poptávky domácností. Jelikož je Česká republika otevřenou ekonomikou a ekonomická krize se dotkla vesměs všech států v Evropě, se Česko dostalo do značných problémů (vývoz zboží do EU představuje přes 80 % vývozu ČR). Nedostatek zakázek pro firmy zapříčinil hromadné propouštění. V první řadě byli zasaženi spíše externí zaměstnanci, cizinci, lidé důchodového věku a brigádníci. Nejvíce zasažen byl automobilový průmysl a jeho subdodavatelé. K propouštění se přidali i zaměstnavatelé ze sklářského a zpracovatelského průmyslu. Ke konci roku už byla míra nezaměstnanosti ve výši 6,0 %. Rozdíl mezi měsícem červnem a prosincem v počtu evidovaných na úřadech práce byl 54 370 osob.⁵⁶

V roce 2009 na českém trhu práce výrazně klesla nabídka práce a vzrostla poptávka po práci. Důsledky hospodářské krize se v tomto roce projeví naplno. Hromadné propouštění pokračovalo a to tím způsobem, že průměrný počet propuštěných se pohyboval kolem 3 800 zaměstnanců měsíčně. Počet uchazečů o zaměstnání meziměsíčně rostl celý rok a byl vyšší o 186 900 osob (nárůst o více jak 50 %). Rozdíl v míře nezaměstnanosti od ledna do prosince činil 2,4 %. Někteří zaměstnavatelé, aby nemuseli propouštět tolik pracovníků, řešili problém zkrácením pracovní doby.⁵⁷

⁵⁵ Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce 2006 a 2007* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, [vid. 2014-03-03]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace

⁵⁶ Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce 2008* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2009 [vid. 2014-03-03]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2008/Anal2008.pdf

⁵⁷ Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce 2009* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2010 [vid. 2014-03-03]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2009/Anal2009.pdf

Rok 2010 je představován nejvyšší úrovní míry nezaměstnanosti ve sledovaném období. Vliv krize se projevoval ještě především v prvních měsících tohoto roku. Průměrná míra registrované nezaměstnanosti se vyšplhala na 9,0 %. V měsíci únoru zbývala jen jedna desetina procenta do hranice deseti procent. V tomto roce mělo dojít k naplnění cílů podle Lisabonské strategie z roku 2005. Mělo být dosaženo 70 % celkové míry zaměstnanosti osob ve věku 15 – 64 let, 60 % u žen a alespoň 50 % u starších osob 55 – 64 let. Ani jeden z těchto cílů nebyl splněn. Ve všech třech kategoriích chybělo kolem 5 % do požadovaného stavu. Lisabonská strategie byla nahrazena novou strategií Evropa 2020, která se zavazuje k následujícím cílům: národní cíl zvýšení celkové míry zaměstnanosti ve věkové skupině 20 – 64 let na 75 %, národní dílčí cíle u žen na 65 % ve stejné věkové skupině a u starších osob ve věku 55 – 64 let na 55 %.⁵⁸

V letech 2011 a 2012 opět začala růst zaměstnanost ve všech sférách národního hospodářství České republiky. Ale vývoj nezaměstnanosti v roce 2012 už nebyl tak příznivý jako v předchozím roce. V 2. pololetí se projevovala pokračující hospodářská krize a míra registrované nezaměstnanosti se v prosinci vyšplhala až na 9,4 %. 1. 1. 2012 vešla v platnost změna v zákoně o nezaměstnanosti a firmy již nadále nemusejí nahlašovat počet volných pracovních míst. Podle úřadu práce se tato skutečnost na vývoji počtu hlášených míst nijak zvlášť neprojevila.⁵⁹

Rok 2013 opět zaznamenal nepatrný nárůst zaměstnanosti, ale tento vývoj je v období poklesu ekonomiky přisuzován spíše rostoucímu počtu pracujících na kratší dobu (podle údajů MPSV se jedná o nárůst téměř šedesáti tisíc). Na zvýšení zaměstnanosti se podílely především ženy a to ze dvou třetin. Naopak u mužů došlo ke snížení. Jedním z důvodů poklesu zaměstnanosti mužů je klesající podíl zaměstnaných v sekundárním sektoru, jak

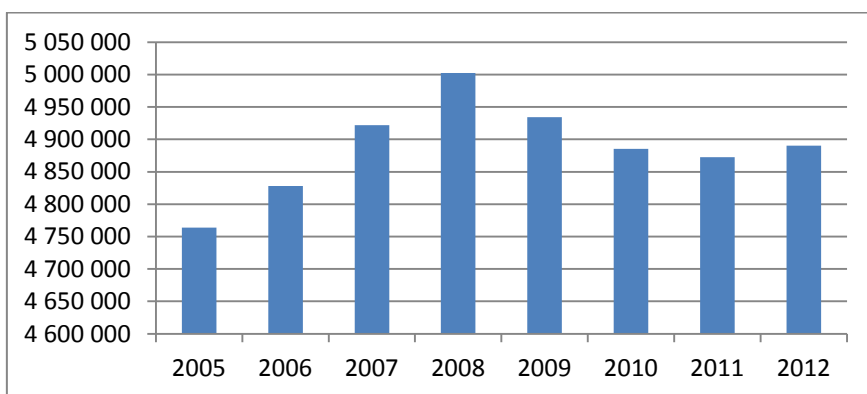
⁵⁸ Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce 2010* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011 [vid. 2014-03-03]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2010/Anal2010.pdf

⁵⁹ Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce 2011 a 2012* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, [vid. 2014-03-04]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace

v průmyslu, tak ve stavebnictví. Sice došlo k mírnému nárůstu zaměstnanosti, ale míra nezaměstnanosti se od 2. poloviny 2012 nadále zvyšovala.⁶⁰

Začátek roku 2014 sice přinesl opět rekordní čísla, ale existují zde náznaky, že český trh práce překonal nejhorší. V polovině roku se očekává výraznější pokles nezaměstnanosti, který má být reakcí na hospodářský rozvoj doprovázený sezónním poklesem. Velmi problémovou skupinu nezaměstnaných tvoří absolventi vysokých škol. Česká hospodářská komora navrhuje změnit zaměření mladých lidí tak, aby své zaměstnání nacházeli spíše v technických oborech než v humanitních, což je pochopitelné s ohledem na technickou orientaci České republiky.⁶¹

4.2 Vývoj počtu zaměstnaných a nezaměstnaných osob

Obr. 4.5: Vývoj zaměstnanosti v letech 2005-2012 v České republice

Zdroj: Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce 2005 – 2012* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí [vid. 2014-04-05]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace, vlastní zpracování

Obrázek 4.5 zachycuje vývoj zaměstnanosti obyvatel v národním hospodářství. V období oživení ekonomiky, začal růst i počet zaměstnaných, který v roce 2008 podle údajů MPSV

⁶⁰ Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce 1. pololetí 2013* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013 [vid. 2014-03-23]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2013p1/anal2013p1.pdf

⁶¹ Czech labour market has overcome worst – analysts: [1]. *CTK English-Language News Servis* [online]. 2014-02-14 [vid. 2014-03-23]. In: *Elektronická databáze článků ProQuest*. Liberec: Univerzitní knihovna Technické univerzity v Liberci. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1496692549/E087A8DA9B5C40F6PQ/1?accountid=17116#>

přesáhl hranici 5 milionů. Dopad ekonomické krize zapříčinil, že tato hranice byla překonána jen jednou.

Tabulka 4.2 představuje počet zaměstnaných (jedná se o průměrné hodnoty za rok) a nezaměstnaných (jedná se o údaje platné k 31. 12. daného roku) ve sledovaném období 2005 až 2012. Pro charakterizování první časové řady, byl použit prostý aritmetický průměr. Průměrný počet zaměstnaných osob za sledované období je 4 887 325 obyvatel. Pro druhou časovou řadu byl využit prostý chronologický průměr, jelikož se jedná o okamžikovou časovou řadu. Aplikací vzorce (3.2) byl vypočítán počet uchazečů o zaměstnání v roce 2005 – 2012, který je v průměru 470 382 osob.

Tab. 4.2: Počet zaměstnaných a nezaměstnaných v letech 2005 – 2012

Rok	Počet zaměstnaných	Počet nezaměstnaných
2005	4 764 000	510 416
2006	4 828 100	448 545
2007	4 922 000	354 878
2008	5 002 500	352 250
2009	4 934 300	539 136
2010	4 885 200	561 551
2011	4 872 400	508 451
2012	4 890 100	545 311

Zdroj: Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, [vid. 2014-04-05]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky lze předpokládat, že by se v počtu zaměstnaných za sledované období mohl objevovat nějaký trend. Uvedená časová řada byla zadána do počítačového programu a následně po porovnání RMSE (odmocnina ze střední čtvercové chyby), které by mělo být co nejnižší, byla vybrána vhodná trendová funkce pro vyrovnaní dat. Zvolena byla kvadratická trendová funkce (parabola). Výsledky odhadu tohoto modelu jsou v tabulce 4.3, ze které vyplývá, že odhadované parametry jsou na 5 % hladině významnosti statisticky významné a tudíž lze tuto funkci použít.

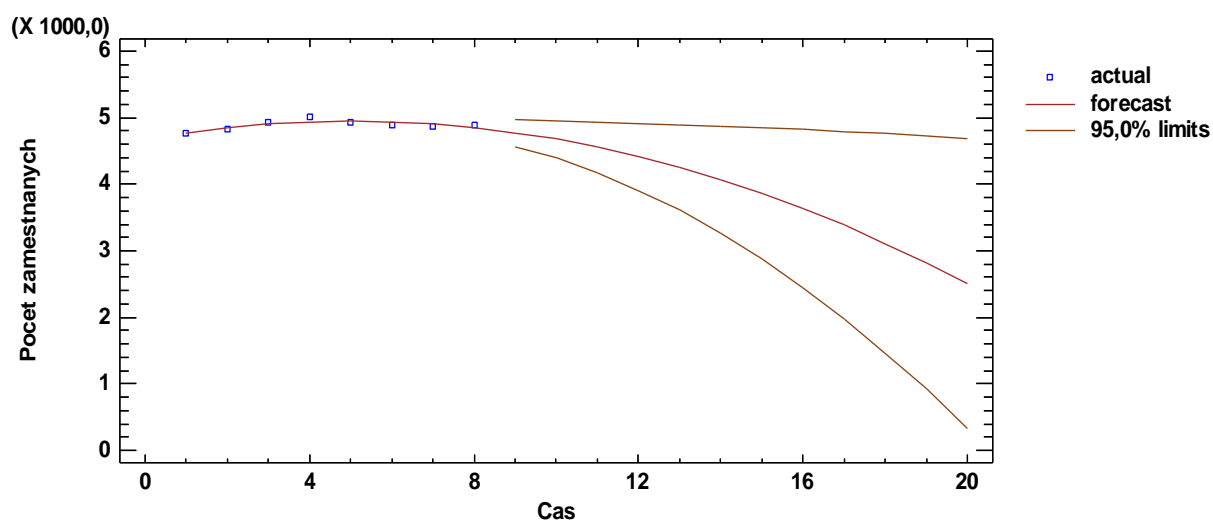
Tab. 4.3: Výsledky odhadu trendu

Počet pozorování = 8				
Vybraný model: parabola = $4674,67 + 108,862 t + (-10,8714) t^2$				
Parametr	Odhad	Standardní chyba	Testové kritérium t	Hladina významnosti
konstantní	4674,67	64,4512	72,5303	0,000000
lineární	108,862	32,8599	3,31291	0,021173
kvadratický	-10,8714	3,56416	-3,05021	0,028418

Zdroj: vlastní zpracování

Vyrovnění a extrapolace tohoto trendu je zobrazena na obrázku 4.6. Předpovídané hodnoty na další období (2013 až 2016), které byly získány ze STATGRAPHICSU (nebo je lze získat dosazením do trendové funkce), jsou:

9 = 4 773 840 10 = 4 676 140 11 = 4 556 710 12 = 4 415 520

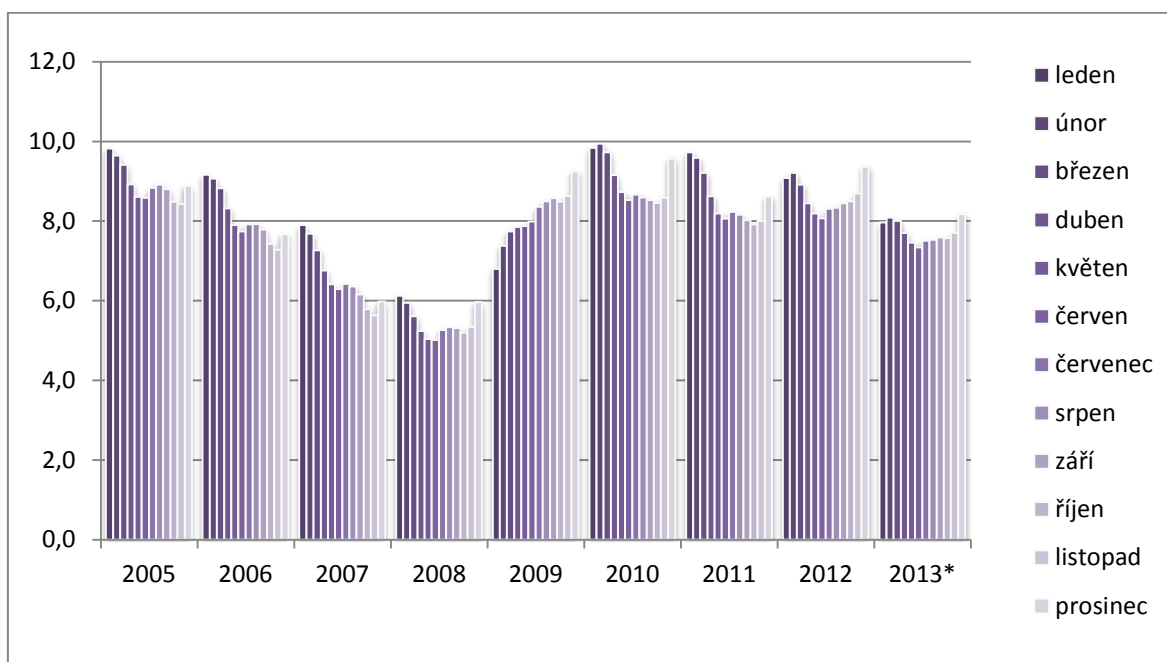

Obr. 4.6: Vyrovnané a extrapolované hodnoty kvadratického trendu

Zdroj: vlastní zpracování

Na obrázku 4.7 je zachycen vývoj v jednotlivých měsících, který bývá zpravidla v jednotlivých letech obdobný. Jak je možné vidět, tak se v průběhu roku projevují sezónní výkyvy. Nejvíce nezaměstnaných bývá tradičně v zimních měsících, kdy končí sezónní práce a není možné pracovat především ve stavebnictví a zemědělství. V lednu k tomu

přispívá i ukončování pracovních poměrů na dobu určitou ke konci předešlého roku. Mírné oživení potom přichází v jarních a letních měsících. Na podzim ovšem dochází opět ke zvýšení díky příchodu čerstvých absolventů ze škol mezi uchazeče o zaměstnání. Pro srovnání je uveden i rok 2013 s novou metodikou výpočtu.

Obr. 4.7: Vývoj registrované míry nezaměstnanosti v jednotlivých měsících v letech 2005 – 2013 (v %)

* nová metodika výpočtu

Zdroj: Integrovaný portál MPSV. *Statistiky nezaměstnanosti* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014 [vid. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>

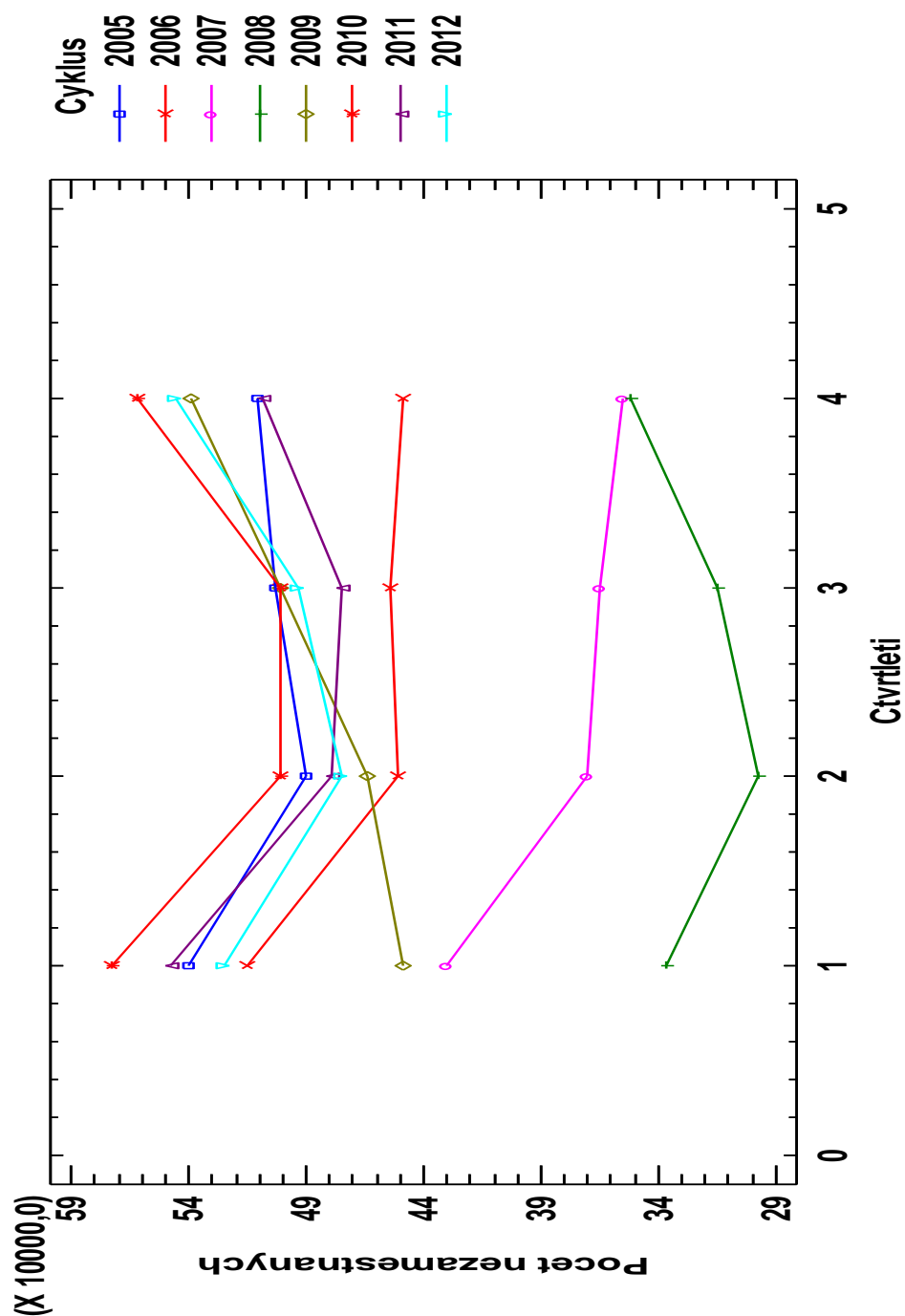
Tab. 4.4: Čtvrtletní údaje počtu nezaměstnaných mezi roky 2005 až 2012

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1. čtvrtletí	540 456	514 759	430 474	336 297	448 912	572 824	547 762	525 180
2. čtvrtletí	489 744	451 106	370 791	297 880	463 555	500 500	478 775	474 586
3. čtvrtletí	503 396	454 182	364 978	314 558	500 812	500 481	475 114	493 185
4. čtvrtletí	510 416	448 545	354 878	352 250	539 136	561 551	508 451	545 311

Zdroj: Integrovaný portál MPSV. *Statistiky nezaměstnanosti* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014 [vid. 2014-04-13]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt>

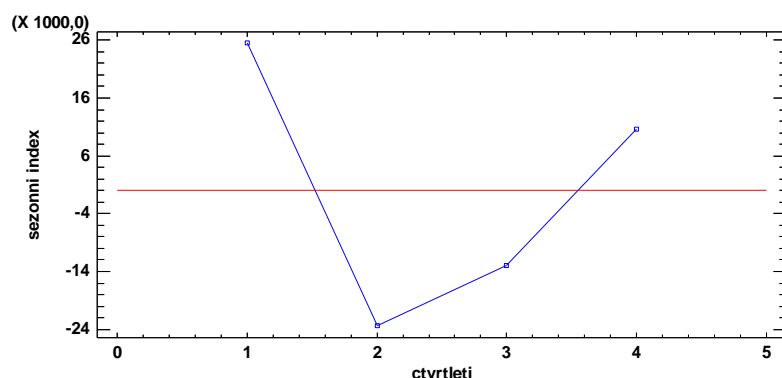
Z obrázku 4.7 a z tabulky 4.4, která zobrazuje počet nezaměstnaných v jednotlivých čtvrtletích, lze usuzovat, že se v míře nezaměstnanosti (tedy i v počtu nezaměstnaných) objevuje sezónní složka. Data čtvrtletních údajů z Tab. 4.4 byla zadána do počítačového

programu, který následně vygeneroval tabulku, ve které se nacházejí jednotlivé složky časové řady a očištěná data od sezónnosti (viz příloha A). Obrázek 4.8 poté názorně vystihuje tuto sezónnost v jednotlivých letech.

Obr. 4.8: Sezónnost v letech 2005 – 2012
Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 4.9 a tabulka 4.5 značí, jak moc se jednotlivá čtvrtletí odchylojí od dlouhodobého trendu. 1. a 4. čtvrtletí představují výkyvy pohybující se nad průměrným počtem nezaměstnaných a naopak 2. a 3. čtvrtletí se nachází pod tímto průměrem. Příčiny těchto výkyvů byly zmíněny již výše a nyní bylo i statisticky prokázáno, že se v počtu nezaměstnaných objevuje sezónnost.

Obr. 4.9: Sezónní rozdíly
Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 4.5: Sezónní indexy

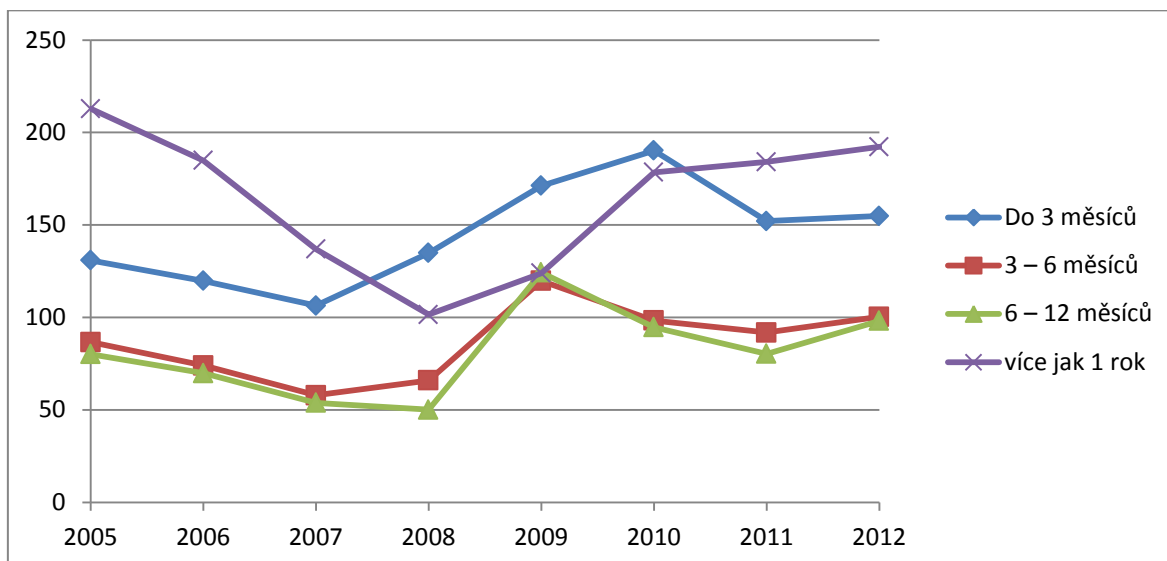
Čtvrtletí	Index
1	25 568,4
2	-23 303,1
3	-12 954,8
4	10 689,5

Zdroj: vlastní zpracování

Vývoj počtu nezaměstnaných podle délky hledání zaměstnání

Graf 4.11 ukazuje vývoj počtu nezaměstnaných podle doby hledání pracovního místa. V roce 2004 došlo k legislativním změnám, které začaly snižovat dlouhodobou nezaměstnanost, která klesala až do roku 2008. Zajímavé je, že v tento rok došlo k obratu a nejvíce nezaměstnaných představovali lidé, kteří byli nezaměstnaní maximálně 3 měsíce. Ve stejné době se vývoj nezaměstnaných, kteří jsou bez práce více jak rok, opět zvyšoval a v roce 2011 představoval zase největší zastoupení nezaměstnaných osob. Ve sledovaném období dosáhl svého maxima v roce 2005, což představovalo téměř 42 % nezaměstnaných. Dlouhodobou nezaměstnaností jsou postiženy především rizikové skupiny. Na konci roku 2012 představovali zdravotně postižení 20,4 %, staří 55 let 22,7 % a osoby se základním vzděláním nebo bez vzdělání 35,4 % na dlouhodobé nezaměstnanosti.

Nárůst počtu lidí bez práce déle než rok se projevil v průměrné délce evidence, která se oproti roku 2011 zvýšila o 9 dní na 517.⁶²

Obr. 4.10: Vývoj počtu nezaměstnaných podle doby hledání zaměstnání v letech 2005 až 2012 (v tis.)

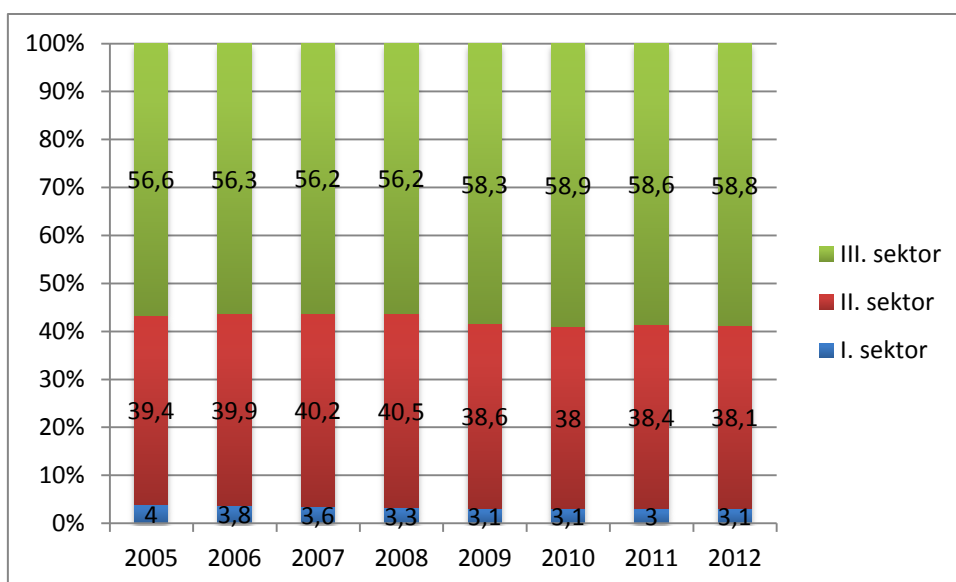
Zdroj: Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, [vid. 2014-04-13]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace, vlastní zpracování

4.3 Sektorová a odvětvová struktura

Uplatnění na trhu práce je ovlivněno i odvětvovou strukturou v dané zemi. Obrázek 4.11 znázorňuje vývoj podílu tří sektorů na zaměstnanosti v národním hospodářství České republiky. Sektorová struktura průmyslu má stabilní tlak na přesun zaměstnanosti z primárního sektoru do sekundárního a terciárního sektoru. Ve sledovaném období se podíl primárního sektoru postupně snižoval. V roce 2005 činil jeho podíl na zaměstnanosti 4,0 % a v roce 2011 už jen 3,0 %. V nadcházejícím roce došlo k opačnému trendu vývoje a zaměstnanost vzrostla na 3,1 %. Podíl sektoru průmyslu měl ve sledovaném období poměrně rozkolísaný charakter a jeho hodnoty se pohybovaly v rozmezí 38,0 – 40,5 %.

⁶² Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, [vid. 2014-04-13]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace

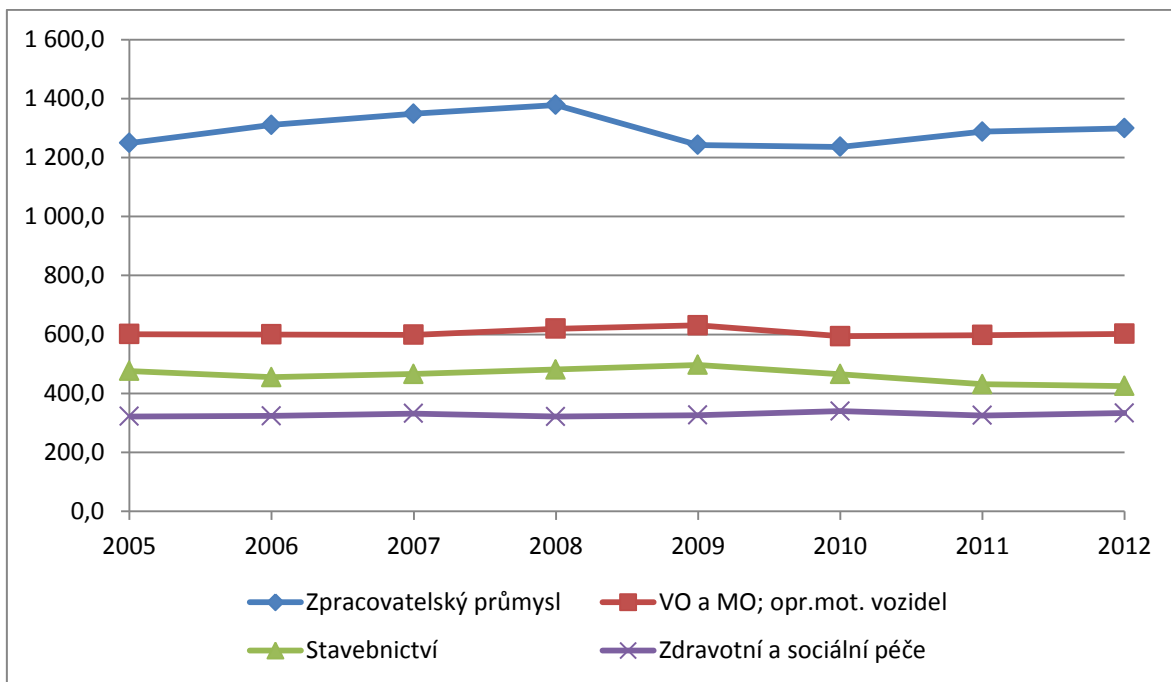
Podle mezinárodního srovnání podíl sekundárního sektoru na zaměstnanosti na českém trhu představuje nejvyšší hodnotu ze všech členských států EU. Naopak tomu je v porovnání s EU u sektoru služeb, kdy jeho podíl na celkové zaměstnanosti představuje nejnižší hodnoty v rámci tohoto uskupení. Terciární sektor se také vyznačuje rozkolísanými hodnotami, které se pohybují mezi 56,2 – 58,9 %.

Obr. 4.11: Podíl sektorů na zaměstnanosti v národním hospodářství v letech 2005 – 2012

Zdroj: Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, [vid. 2014-04-13]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace, vlastní zpracování

Z hlediska odvětvové struktury se nejvíce na zaměstnanosti podílí zpracovatelský průmysl (v roce 2012 to bylo 26,6 %). V letech 2005 – 2008 počty zaměstnaných v tomto odvětví rostly, poté v roce 2009 došlo k poklesu, který byl následující rok opět vystřídán růstem. Odvětví, která se nejvíce podílejí na zaměstnanosti v ČR, zobrazuje graf 4.12. Dále se nejvíce na zaměstnanosti podílí velkoobchod, maloobchod a oprava motorových vozidel, stavebnictví a zdravotní a sociální péče, které ve sledovaném období nikterak výrazně nekolísaly.

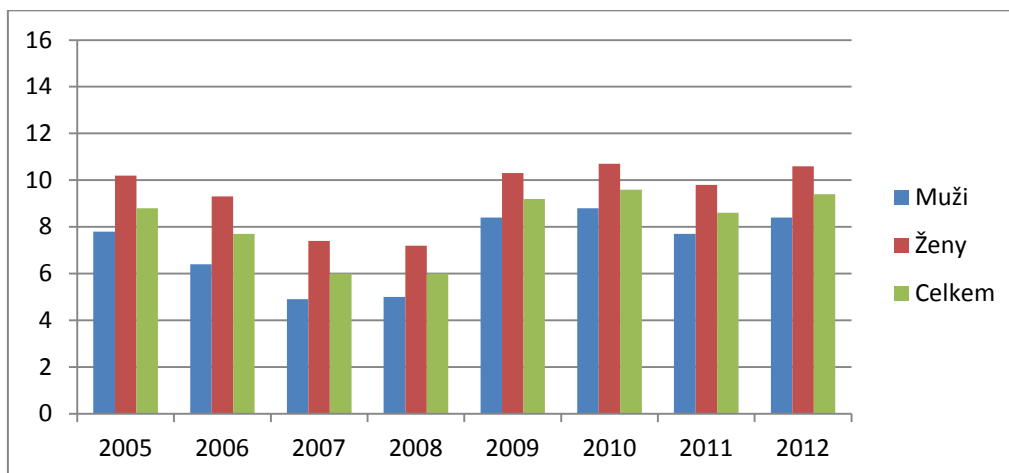
Obr. 4.12: Vývoj zaměstnanosti ve vybraných odvětvích v letech 2005 – 2012 (v tis.)
 Zdroj: ČSÚ. *Trh práce v ČR 1993 – 2012* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013
 [vid. 2014-04-14]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/kapitola/3103-13-r_2013-20400, vlastní zpracování

4.4 Demografická a vzdělanostní struktura

Jedním z faktorů, které ovlivňují úroveň míry nezaměstnanosti, je demografický vývoj. Ekonomicky aktivní lidé ve věku 15 – 64 let představují téměř polovinu obyvatel z celkového počtu (všechny zaměstnané osoby tvoří 54,5 % obyvatel ČR). V roce 2012 to bylo 5 174 800 osob, což znamená nárůst oproti předchozímu roku (trend vývoje ekonomicky aktivních obyvatel je značně rozkolísaný). Jejich počet do značné míry ovlivňuje trh práce, jelikož při rostoucím počtu osob v produktivním věku a současném malém počtu volných pracovních míst, dochází k růstu míry nezaměstnanosti. Uplatnění na trhu práce je dáno především vzděláním, zkušenostmi, věkem apod.

Obrázek 4.13 vystihuje míru nezaměstnanosti podle pohlaví. Jak si lze povšimnout, tak ženy jsou po celé sledované období postiženy nezaměstnaností více jak muži. To je do jisté míry ovlivněno tím, že ženy se starají o děti a domácnost a také tím, že nejsou schopny vykonávat určité povolání, které je fyzicky náročné. Rozdíl mezi pohlavími v míře

nezaměstnanosti se pohybuje v rozmezí 1,9 – 2,9 %. V roce 2012 představovali zaměstnaní muži 56,8 % a 43,2 % ženy.

Obr. 4.13: Vývoj registrované míry nezaměstnanosti v závislosti na pohlaví v letech 2005 – 2012

Zdroj: : Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, [vid. 2014-04-15]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace, vlastní zpracování

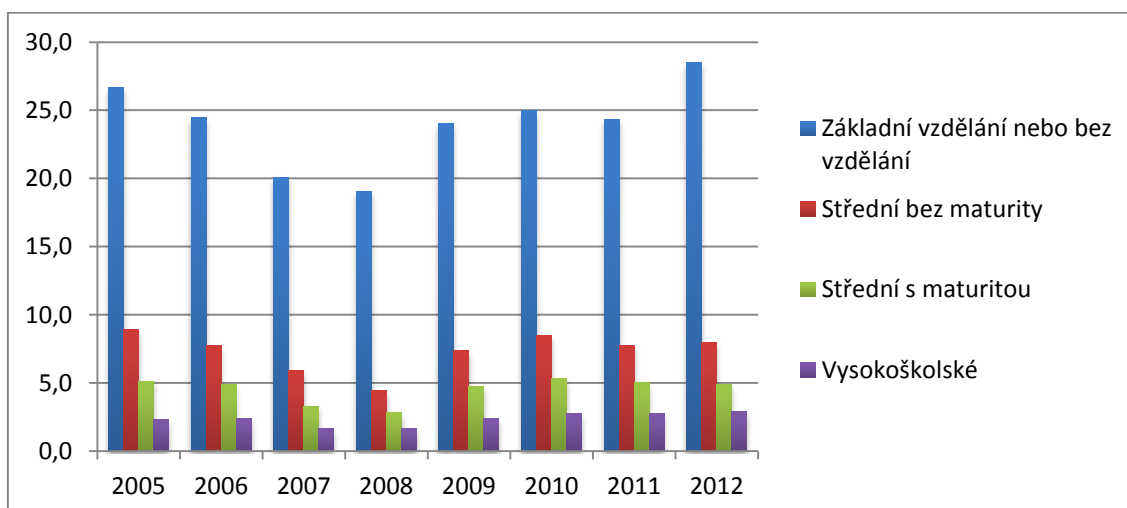
Jak již bylo zmíněno, důležitým vlivem pro uplatnění na trhu práce je úroveň dosaženého vzdělání jedince. Tabulka 4.6 ukazuje počet populace, počty zaměstnaných a nezaměstnaných v závislosti na dosaženém vzdělání v roce 2012. Ve sledovaném období 2005 – 2012 se odráží trend společnosti, který se vztahuje ke zvyšování úrovně vzdělání. Dochází k nárůstu počtu obyvatel s úplným středním vzděláním s maturitou a s vysokoškolským diplomem a na druhé straně k poklesu osob se vzděláním základním a středním bez maturity. Zatímco v roce 2005 bylo osob s vysokou školou 907 100, v roce 2012 už 1 411 900 (tj. nárůst o 504 800). Stejný trend se objevuje ve vzdělání zaměstnaných (počty osob se ZŠ klesají a počty osob s VŠ rostou – i přes tento nárůst podle dostupných údajů EUROSTATu se Česká republika řadí na poslední příčky v rámci EU27. Pro porovnání se v Irsku, které je na prvním místě, daří zaměstnávat více jak 40 % vysokoškoláků, v ČR to je 20,9 %). Bohužel rostoucí vývoj v čase má i počet vysokoškolsky nezaměstnaných. Vývoj v ostatních třech skupinách je poměrně kolísavý.

Tab. 4.6: Počet populace, zaměstnaných a nezaměstnaných podle úrovně dosaženého vzdělání v roce 2012 (v tis.)

Vzdělání	Vzdělání populace	Vzdělání zaměstnaných	Vzdělání nezaměstnaných
základní a bez	1 407,7	209,4	83,4
střední bez maturity	3 122,9	1 809,9	157,3
střední s maturitou	3 021,2	1 846,2	96,0
vysokoškolské	1 411,9	1 023,9	30,2

Zdroj: ČSÚ. *Trh práce v ČR 1993 – 2012* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013 [vid. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/3103-13>

Obrázek 4.14 zachycuje vývoj míry nezaměstnanosti podle úrovně dosaženého vzdělání. Nejvíce problémovou skupinu tvoří lidé se základním vzděláním a bez vzdělání, jehož hodnoty se ve sledovaném období pohybují mezi 19,0 % (2008) a 28,5 % (2012). Druhou skupinu představují obyvatelé se středním vzděláním bez maturity (rozmezí 4,4 % až 8,9 %). Přičemž tato skupina představuje v absolutních číslech nejpočetnější skupinu lidí bez zaměstnání (v roce 2012 to bylo 157 300 nezaměstnaných). Nejnížší míra nezaměstnanosti je u lidí s vysokou školou (ve sledovaném období mezi hodnotami 1,6 – 2,9 %).

Obr. 4.14: Vývoj míry nezaměstnanosti podle úrovně dosaženého vzdělání v letech 2005 - 2012 v ČR (v %)

Zdroj: ČSÚ. *Trh práce v ČR 1993 – 2012* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013 [vid. 2014-04-16]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/kapitola/3103-13-r_2013-40300, vlastní zpracování

Závislost mezi nezaměstnaností a úrovní dosaženého vzdělání je zřejmá už z výsledků výběrového šetření pracovních sil prováděné Českým statistickým úřadem. Data z tohoto šetření jsou využita k výpočtu a jsou uvedeny v tabulce 4.7. Tuto závislost je zapotřebí dokázat pomocí statistické metody. Jelikož je potřeba ověřit existenci vlivu dvou faktorů: vzdělání a roztržení dle krajů, které představují kvalitativní znak, na úrovni míry nezaměstnanosti – znak kvantitativní, bude použita dvoufaktorová analýza rozptylu. Třídícím znakem je v tomto případě úroveň dosaženého vzdělání, které má čtyři kategorie a jednotlivé kraje, které jsou roztrženy do 14 skupin.

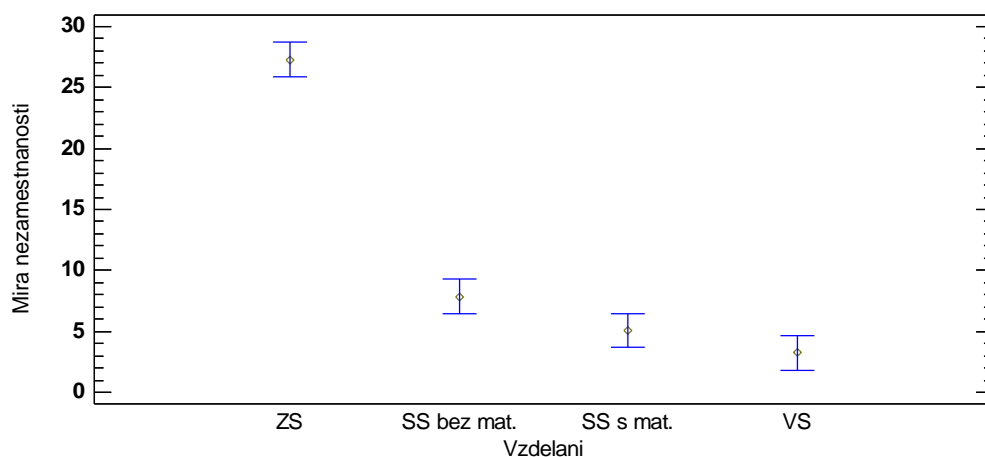
Tab. 4.7: Míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích podle úrovně dosaženého vzdělání v roce 2012 (v %)

	KRAJ						
VZDĚLÁNÍ	Praha	Středo- český	Jihoče- ský	Plzeňský	Karlo- varský	Ústecký	Liberec- ký
základní a bez vzdělání	14,7	17,5	20,4	23,1	33,9	37,9	34,6
střední bez maturity	4	5,5	6,4	4,4	9,9	10,6	9,4
střední s maturitou	3,1	3,5	4,2	4,4	5,8	5,8	5,6
vysokoškol- ské	1,9	2	2,4	1,8	5,3	2,2	2,7
	KRAJ						
VZDĚLÁNÍ	Králo- vehrad.	Pardubi- cký	Vysoči- na	Jihomo- ravský	Olomou- cký	Zlínský	Morav- skoslez.
základní a bez vzdělání	31,4	35,4	19,7	25,4	27,8	22,6	37,6
střední bez maturity	8,0	7,2	7,1	10,5	9,3	7,8	10,2
střední s maturitou	3,7	5,5	5,1	6,8	5,4	5,9	6,5
vysokoškol- ské	5,8	3,0	4,4	3,4	1,3	5,1	4,1

Zdroj: ČSÚ. *Trh práce v ČR 1993 – 2012: věk a vzdělání nezaměstnaných* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013 [vid. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/3103-13>, vlastní zpracování

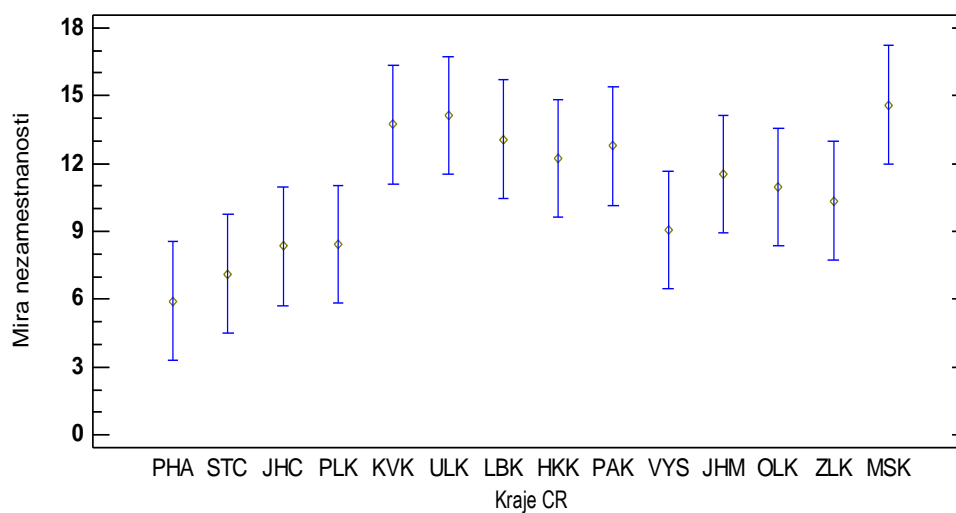
Nulová hypotéza představuje tvrzení, že neexistuje závislost mezi mírou nezaměstnanosti v jednotlivých krajích a úrovní dosaženého vzdělání. Alternativní hypotézou je tvrzení opačné – závislost mezi mírou nezaměstnanosti v jednotlivých krajích a vzděláním existuje. Hodnoty znaku y jsou tedy rozděleny do čtyř (základní vzdělání a bez vzdělání,

střední vzdělání bez maturity, střední vzdělání s maturitou a vysokoškolské vzdělání) a čtrnácti (podle krajů) skupin. Vektorový diagram dat míry nezaměstnanosti rozříděných do skupin podle vzdělání a krajů je zobrazen na obrázku 4.15, 4.16 a znázorňuje rozdíly mezi jednotlivými skupinami.

Obr. 4.15: Míra nezaměstnanosti v závislosti na vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 4.16: Míra nezaměstnanosti v krajích

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 4.8: Výstup vícerozměrné analýzy

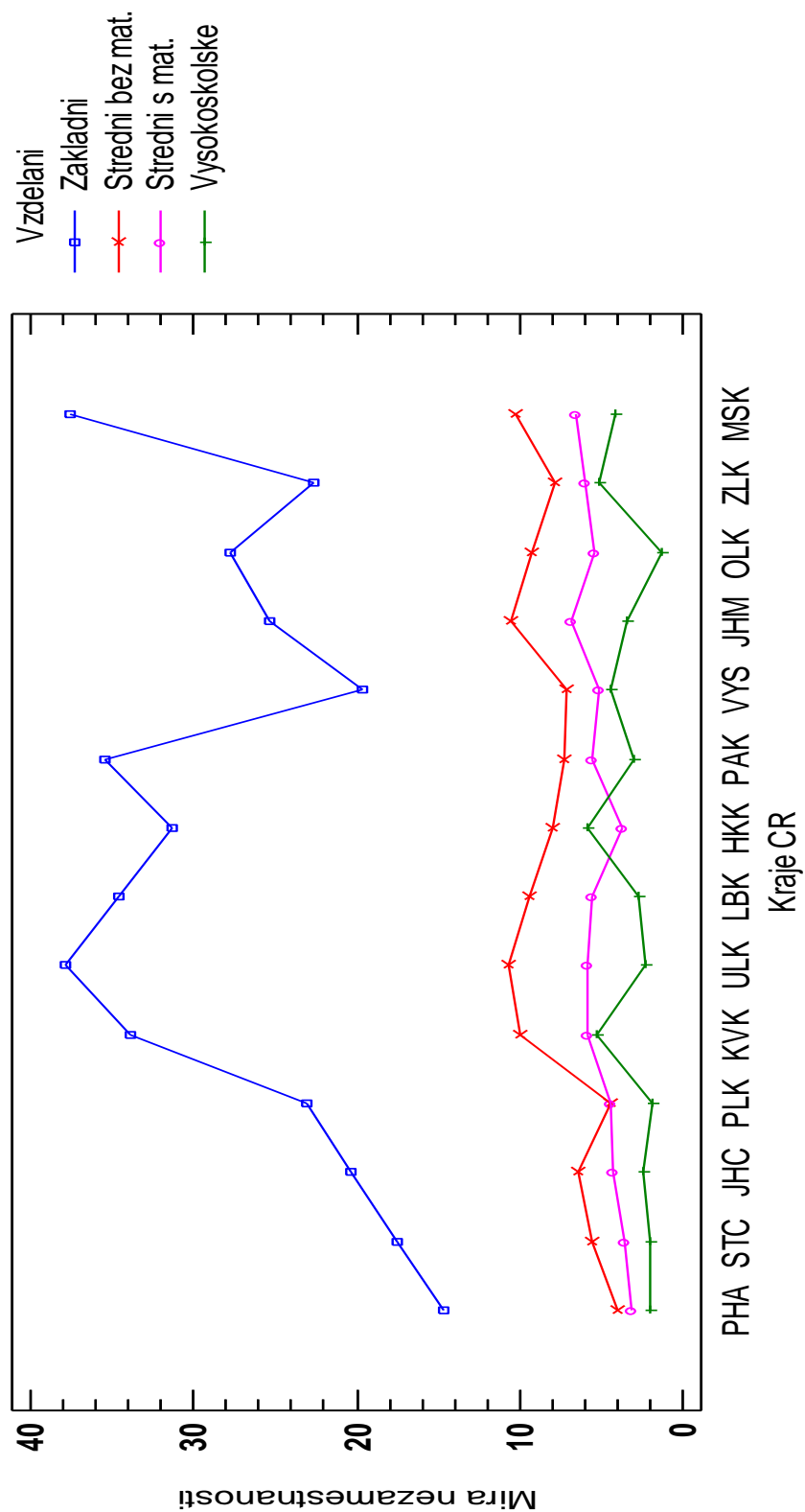
<i>Zdroje měnlivosti</i>	<i>Součty čtverců</i>	<i>Stupně volnosti</i>	<i>Průměrné čtverce</i>	<i>Kritérium F</i>	<i>Hladina významnosti</i>
Hlavní					
A: kraje	390,88	13	30,0677	2,26	0,0249
B: vzdělání	5179,62	3	1726,54	129,68	0,0000
Reziduální	519,224	39	13,3134		
Celkový	6089,72	55			

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky 4.8 je vidět, že hladina významnosti je u obou faktorů menší než 0,05. Potom lze zamítnout nulovou hypotézu o neexistenci závislosti. Test prokázal statisticky významný vliv mezi mírou nezaměstnaností v jednotlivých krajích a vzděláním. Na hladině významnosti 95 % je přijata alternativní hypotéza. Poměr determinace, který vyjadřuje míru závislosti mezi mírou nezaměstnanosti a jednotlivými kraji je jen 6,4 %. Kdežto míra závislosti mezi mírou nezaměstnanosti a úrovní dosaženého vzdělání je 85,1 %, což představuje poměrně vysokou závislost.

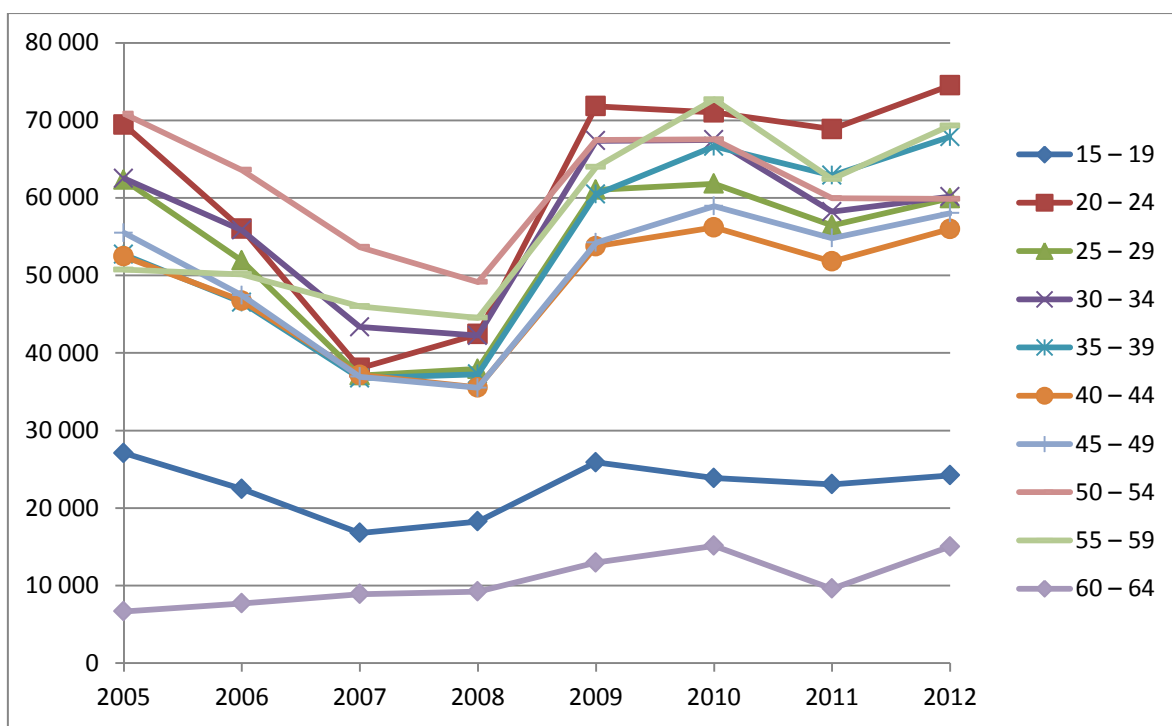
Tato závislost je měřena pouze v roce 2012. Pro roky 2010 a 2011 vyšly obdobné míry závislosti. V roce 2010 byla závislost mezi mírou nezaměstnanosti a jednotlivými kraji 7,2 % a v roce 2011 5,1 %. Závislost mezi mírou nezaměstnanosti a úrovní dosaženého vzdělání je vysoká a v roce 2010 dosáhla 84,8 % a v roce 2011 88,6 %.

Obrázek 4.17 názorně zobrazuje míru nezaměstnanosti v jednotlivých krajích v závislosti na dosaženém vzdělání v roce 2012. Zachycuje variabilitu jednotlivých skupin. Jak si lze všimnout, odlišnost v míře nezaměstnanosti u osob se základním vzděláním v jednotlivých krajích je podstatná. Je tedy vidět, že míra nezaměstnanosti klesá s vyšším dosaženým vzděláním. Jedinou výjimkou je Královehradecký kraj, u kterého se nejnižší úroveň nezaměstnanosti vyskytuje u obyvatel s dokončeným středním vzděláním s maturitou. Míra nezaměstnanosti u vysokoškoláků je ze všech krajů nejvyšší a dosahuje 5,8 %.

Obr. 4.17: Míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích v závislosti na úrovni dosaženého vzdělání v roce 2012
Zdroj: vlastní zpracování

Na obrázku 4.18 je zachycen vývoj počtu nezaměstnaných podle věkové struktury. Ekonomická krize ovlivnila především situaci mladých lidí. Ve věkové kategorii do 25 let se meziročně zvýšil počet nezaměstnaných nejvíce a od té doby jsou nejvíce ohroženou skupinou. Jedná se zejména o absolventy vysokých škol, kteří nemají k výkonu práce potřebnou praxi v oboru, případně nejsou ochotni vykonávat určitá zaměstnání. Všechny věkové kategorie, s výjimkou osob ve věku 60 – 64 kdy se jednalo především o rostoucí trend, mají stejný průběh jako míra nezaměstnanosti. Do roku 2008 počet nezaměstnaných klesal, v roce 2009 došlo k razantnímu nárůstu a poté se střídal růst s poklesem. Nadprůměrná míra nezaměstnanosti je charakteristická pro osoby ve věkovém rozpětí 15 – 29 let a 50 – 59 let.

Obr. 4.18: Vývoj nezaměstnanosti podle věkové struktury v ČR v letech 2005 až 2012 (v tis.)

Zdroj: Integrovaný portál MPSV. *Statistiky nezaměstnanosti* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014 [vid. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt>

Jak již bylo zmíněno, z hlediska věkové struktury uchazečů o zaměstnání jsou v poslední době nejpočetněji zastoupenou skupinou lidé ve věku 20 – 24 let. Pro tuto kategorii byla snaha o vyrovnaní této časové řady trendovými modely a její extrapolace. Trendové modely ovšem nebyly vhodné. Tudíž by se pro vyrovnaní časové řady nezaměstnaných

ve věku 20 až 24 let využilo adaptivních přístupů. Tyto modely rychleji reagují na strukturální změny, k nimž dochází v čase, a jsou vhodné při prognózování dalšího průběhu v časových řadách, které se vyznačují nepravidelností. Data, která byla zpracována, jsou čerpána z portálu MPSV a jsou zobrazena v tabulce 4.9. Jedná se o čtvrtletní údaje za období 2005 až 2012 v procentech.

Tab. 4.9: Čtvrtletní vývoj míry nezaměstnanosti ve věkové skupině 20 – 24 let v letech 2005 – 2012 (v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1. čtvrtletí	14,523	13,368	11,821	10,650	13,189	13,423	12,927	13,507
2. čtvrtletí	13,795	12,958	10,954	10,455	12,986	13,248	12,899	13,332
3. čtvrtletí	14,472	13,744	12,064	12,322	13,922	13,843	14,283	14,547
4. čtvrtletí	13,604	12,488	10,719	12,043	13,320	12,645	13,545	13,663

Zdroj: Integrovaný portál MPSV. *Statistiky nezaměstnanosti* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014 [vid. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt>

Ve srovnání nabízených adaptivních modelů v programu STATGRAPHICS (Tab. 4.10) se jako nejvhodnější jevílo Brownovo lineární exponenciální vyrovnání na základě nejmenšího RMSE (odmocnina ze střední čtvercové chyby).

Tab. 4.10: Porovnání adaptivních modelů pro vyrovnání časové řady

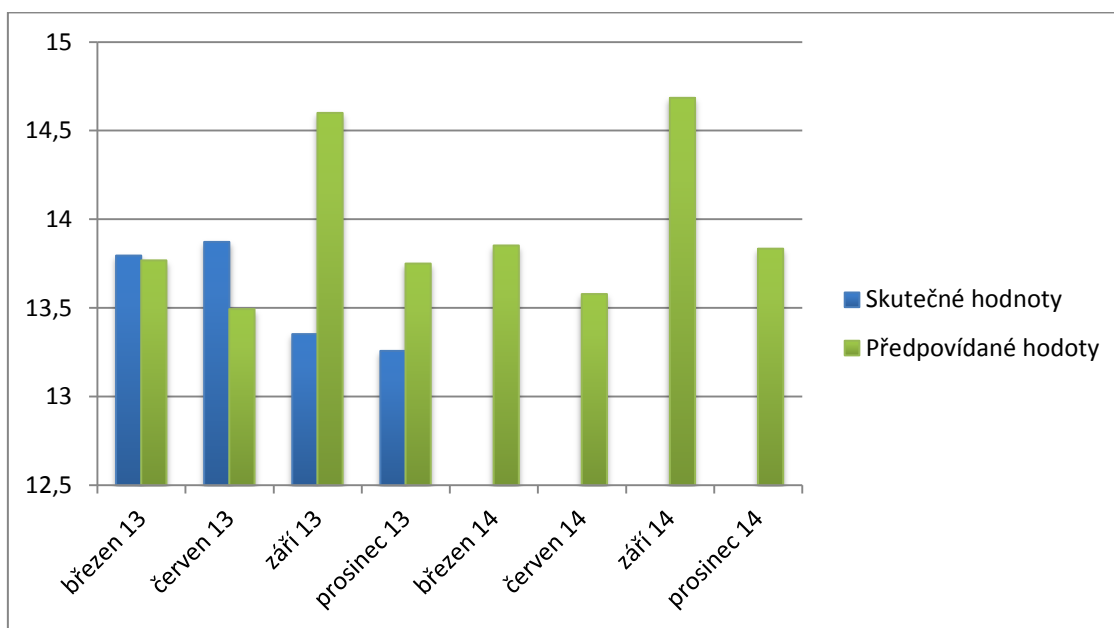
Model	RMSE
Jednoduché expon. vyrovnání	0,408626
Brownovo linear. expon. vyrovnání	0,389597
Holtovo linear. expon. vyrovnání	0,415905
Parabolické expon. vyrovnání	0,446840
Wintersovo expon. vyrovnání	0,510202

Zdroj: vlastní zpracování

Podle výše zvoleného modelu byla vypočítána předpověď na další dva roky (tedy 2013 a 2014):

33,0 = 13,768	34,0 = 13,493	35,0 = 14,600	36,0 = 13,750
37,0 = 13,852	38,0 = 13,578	39,0 = 14,685	40,0 = 13,834

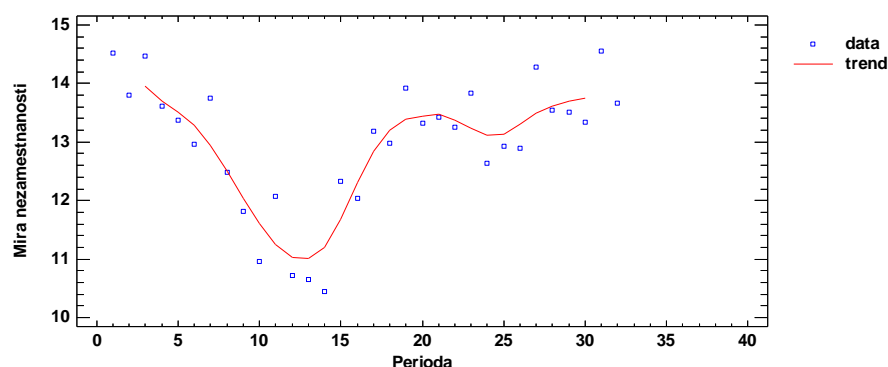
Obrázek 4.19 představuje porovnání mezi skutečnými a předpovídanými hodnotami v roce 2013 a předpovídanými hodnotami pro rok 2014. Jelikož se jedná o adaptivní přístup, který vychází z předpokladu, že největší váhy jsou přiřazeny nejaktuálnějším datům (berou tedy v úvahu „stárnutí“ informací), jsou předpovídané hodnoty ve větší míře odrazem posledních dvou let sledovaného období, kdy největší míra nezaměstnanost byla ve 3. čtvrtletí. Lze si všimnout, že první polovina roku 2013 se mezi skutečností a předpovědí moc neliší. Naopak tomu je v druhé polovině, kdy skutečné hodnoty byly nižší.

Obr. 4.19: Znázornění skutečných a předpovídaných hodnot

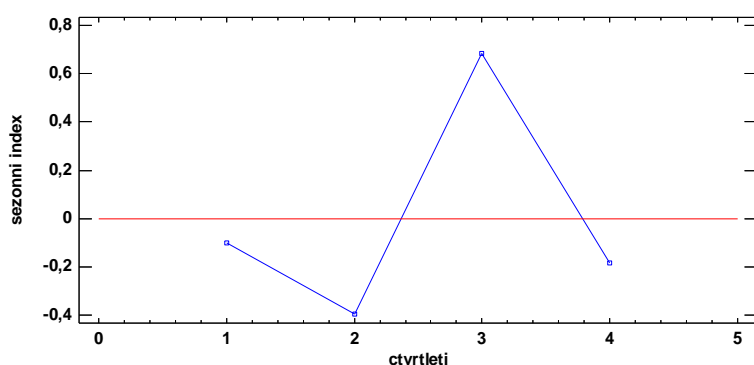
Zdroj: Integrovaný portál MPSV. *Statistiky nezaměstnanosti* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014 [vid. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>, vlastní zpracování

Z dat v tabulce 4.9 lze vznést předpoklad, že i míra nezaměstnanosti ve věkové skupině 20 – 24 let má sezónní charakter. Největší výkyvy představuje 3. čtvrtletí především v důsledku ukončení školní docházky a hledání pracovního místa a také díky skončením letních brigád. Pro tuto čtvrtletní časovou řadu bylo provedeno očištění od sezónních výkyvů. Tyto údaje jsou zobrazeny v příloze B, která zároveň představuje výstup z programu STATGRAPHICS. Vyrovnání časové řady je zobrazeno na obrázku 4.20.

Obr. 4.20: Vyrovnání časové řady
Zdroj: vlastní zpracování

Z následujícího obrázku č. 4.21 a tabulky 4.11 si lze povšimnout, že 3. čtvrtletí se pohybuje nad dlouhodobým trendem. Zatímco ostatní čtvrtletí jsou nižší než tento trend ve sledovaném období. Příčiny těchto výkyvů byly zmíněny již výše a nyní bylo i statisticky prokázáno, že se v míře nezaměstnanosti ve věkové skupině 20 – 24 let objevuje sezónnost. V porovnání s obrázkem 4.9 (viz strana 57), který zobrazuje výkyvy v celkové míře nezaměstnanosti, je vidět, že míru nezaměstnanosti ve věkové skupině 20 až 24 let ovlivňuje příchod nových absolventů ze škol na trh práce ve 3. čtvrtletí, kdy je tato míra nejvyšší.

Obr. 4.21: Sezónní rozdíly
Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 4.11: Sezónní indexy

Čtvrtletí	Index
1	-0,103299
2	-0,398978
3	0,686933
4	-0,184656

Zdroj: vlastní zpracování

4.5 Charakteristika jednotlivých krajů ČR

V míře nezaměstnanosti se projevují velké regionální odlišnosti, které jsou dány především počtem a strukturou pracovních příležitostí v jednotlivých krajích. I přes daná specifika jednotlivých krajů lze konstatovat, že vývoj nezaměstnanosti ve všech krajích přibližně kopíruje celorepublikový vývoj.

V roce 2012 bylo v celé České republice zaměstnáno 4 890 100 obyvatel. Největší podíl z tohoto počtu představovalo hlavní město Praha a Středočeský kraj, které přesáhly hranici 600 tisíc zaměstnaných osob. Právě Praha, která je typická svým specifickým postavením mezi kraji (což dokazuje i následné porovnání v oblasti sektorů) dosahuje dlouhodobě nejnižší míry nezaměstnanosti. Její úroveň za sledované období nepřesáhla hranici 4,5 % (viz tabulka 4.12). Vzhledem k počtu obyvatel a ekonomickému potenciálu představuje hospodářské centrum celého státu. Stejně tak je centrem politiky, mezinárodních vztahů, vzdělání a kultury. To vše se odráží na ekonomice Prahy, která je největším regionálním trhem práce v České republice a vytváří kolem jedné čtvrtiny celostátního HDP.

Tab. 4.12: Míra registrované nezaměstnanosti v jednotlivých krajích v letech 2005 – 2012 (v %)

KRAJ	MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI v % k 31.12.							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Praha	3,2	2,7	2,2	2,1	3,7	4,1	3,9	4,5
Středočeský	6,3	5,3	4,2	4,5	7,0	7,7	7,1	7,5
Jihočeský	6,7	5,7	4,5	4,8	7,8	8,5	7,5	8,4
Plzeňský	6,4	5,6	4,4	5,0	8,2	8,2	7,0	7,3
Karlovarský	10,3	9,2	7,3	7,6	11,1	11,4	9,8	10,8
Ústecký	15,4	13,8	11,0	10,3	13,6	13,9	12,9	14,0
Liberecký	7,7	7,0	6,1	7,0	11,2	10,5	9,5	10,3
Královehrad.	7,3	6,3	4,7	4,8	8,0	8,4	7,5	8,6
Pardubický	8,3	6,9	5,4	6,0	9,6	9,9	8,4	9,2
Vysočina	8,2	7,1	5,6	6,3	10,3	10,7	9,4	10,2
Jihomoravský	10,2	8,8	6,9	6,8	10,6	10,9	9,8	10,4
Olomoucký	10,6	9,0	6,7	6,9	12,2	12,5	11,4	11,9
Zlínský	9,3	7,8	6,0	6,1	10,8	10,7	9,4	10,4
Moravskoslez.	14,2	12,6	9,6	8,5	12,1	12,4	11,2	12,3
ČR	8,9	7,7	6,0	6,0	9,2	9,6	8,6	9,4

Zdroj: Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, [vid. 2014-03-07]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace, vlastní zpracování

Kraj Středočeský, Jihočeský, Plzeňský a Královéhradecký patří ke krajům, které se nacházejí pod celorepublikovým průměrem. Středočeský a Plzeňský kraj s hlavním městem patří mezi regiony s vysokou ekonomickou výkonností. Jedná se o oblasti, kam směřovalo nejvíce zahraničních investic do nových výrobních podniků a které těží díky své geografické poloze z vyspělosti sousedních regionů. I kraje v příhraničních oblastech těží ze své geografické polohy. Využívají zahraniční spolupráce zejména ve výrobních oblastech a v oblasti služeb s rozkvětem cestovního ruchu. Ke krajům, jejichž míra nezaměstnanosti má nejvyšší úroveň, se řadí Ústecký kraj, Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj. Vysoká míra nezaměstnanosti v Ústeckém a Moravskoslezském kraji je zapříčiněna obzvláště restrukturalizací v oblasti těžkého průmyslu a hutnictví. Vývoj těchto a dalších krajů je znázorněn na grafu v příloze C. Okresy, které byly zasaženy nejvíce nezaměstnaností, se v průběhu let mění. V letech 2006 až 2008 to bylo Mostecko, v následujících třech letech Jeseník (přičemž konec roku 2010 představoval nejvyšší dosaženou míru ve sledovaných letech – 19,7 %) a Bruntál v roce 2012. Míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích v roce 2012 je znázorněna na obrázku v příloze D.

Na zaměstnanosti se v letech 2005 až 2012 nejvíce podílel terciární sektor, tedy sektor služeb. Výjimku tvořil Liberecký kraj, ve kterém v letech 2005 – 2008 a 2011 převažoval sektor sekundární. Podle dostupných údajů ČSÚ se v roce 2012 na sektoru služeb nejvíce podílelo hlavní město Praha (80,3 %) a Středočeský kraj (61,4 %), naopak nejnižších hodnot v terciárním sektoru vykazoval Kraj Vysočina (48,4 %) a Pardubický kraj (49,7 %). Sekundární sektor má dominantní postavení na Zlínsku (46,4 %) a Liberecku (46,0 %), nejnižší hodnotu zaujímá s 19,0 % Praha. Největší zastoupení primárního sektoru vykazuje Vysočina (7,6 %) a Jihočeský kraj (5,9 %) a jak se dá předpokládat nejmenší zastoupení v této oblasti má Praha (0,5 %). V Jihočeském kraji má významnou a dlouholetou tradici rybníkářství, které vytváří polovinu produkce ryb v celé České republice. Na vysoké úrovni si stojí také zemědělství v Jihomoravském kraji, které je známé především dlouholetou tradicí vinařství, jehož vinice představují více jak 90 % plochy vinic v celé ČR. Z hlediska odvětví výrazně převažoval zpracovatelský průmysl ve všech krajích, který v roce 2012 dosahoval 26,6 % na zaměstnanosti v ČR.

Výjimku tvořilo hlavní město Praha, kde převládal velkoobchod, maloobchod a opravy motorových vozidel.⁶³

Obyvatelé ve věku 15 – 64 let představují základní zdroj pracovních sil v zemi. Jejich počet je dán demografickým vývojem a věkovou strukturou obyvatelstva. Z hlediska nabídky pracovních sil, stále více mladých lidí zůstává pod statutem studenta, čímž se snižují počty osob vstupující na trh práce. Snižuje se tím riziko nezaměstnanosti a dochází ke zvýšení vzdělanosti pracovních sil. I přesto nejvyšší míry nezaměstnanosti představují lidé ve věku 15 – 24 let. Největší procento osob mezi 15 – 19 lety bez práce je zasaženo v Jihomoravském kraji (64, 9 % v roce 2012, ale to představuje jen 2 tisíce osob) a mezi 20 – 24 roky v kraji Ústeckém (25,2 %, což je 7600 osob). Z hlediska dosažené úrovně vzdělání se nejvyšší míra nezaměstnanosti nachází mezi lidmi se základním vzděláním a bez vzdělání, na druhém místě jsou obyvatelé se středním vzděláním bez maturity. V těchto kategoriích je nejvíce postižen Ústecký kraj a nejméně Praha.⁶⁴

⁶³ ČSÚ. *Trh práce v ČR 1993 – 2012* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013 [vid. 2014-03-07].
Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/kapitola/3103-13-r_2013-20400

⁶⁴ ČSÚ. *Trh práce v ČR 1993 – 2012* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013 [vid. 2014-03-07].
Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/kapitola/3103-13-r_2013-40300

5 Dopad nezaměstnanosti na podnikovou sféru

V následující kapitole je naznačen vývoj ekonomických subjektů v České republice. Pro názornější představu jsou zobrazeny počty těchto subjektů v jednotlivých krajích, které lépe vypovídají o dané situaci v zemi. Důsledkem hospodářské krize bylo nejen masivní propouštění, ale i zániky mnoha firem. I přesto tu byly a jsou podniky, které nebyly tak razantně zasaženy. Právě jedna z takových firem je představena níže. V závěru této kapitoly jsou nastíněny odhadované náklady na nezaměstnaného v organizaci.

5.1 Ekonomické subjekty v České republice

V roce 2013 bylo podle údajů Českého statistického úřadu evidováno 2 694 737 ekonomických subjektů (mezi ekonomické subjekty jsou zahrnovány soukromí podnikatelé, obchodní společnosti, družstva a státní podniky) v České republice, z nichž 1 470 929 vykazovalo ekonomickou činnost. Ovšem tento údaj z roku 2013 nemůže být srovnáván s údaji předcházejícími a to z toho důvodu, že 1. července 2012 byl spuštěn nový systém Základní registr osob (ROS) a díky němu došlo k zpřesnění dat. ROS eviduje právnické osoby, podnikající fyzické osoby, podnikající zahraniční osoby, organizace s mezinárodním prvkem, organizační složky státu a orgány veřejné moci. Obsahuje základní identifikační údaje o osobách, jejich provozovnách a statutárních zástupcích.⁶⁵

V roce 2012 bylo registrováno 2 727 654 ekonomických subjektů (z nich 1 513 556 ekonomicky aktivních), což od roku 2005 představuje nárůst téměř o 340 tisíc. Z tabulky 5.1 je vidět, že dochází k neustálému zvyšování, které meziročně představuje v průměru 1,9 %. K nejnižšímu zvýšení došlo mezi roky 2008 a 2009, jen o 0,7 %. Ve více jak dvou třetinách se jednalo o soukromé podnikatele (fyzické osoby podnikající podle

⁶⁵ ČSÚ. *Registr osob* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013-10-08 [vid. 2014-03-29]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/registr_osob

živnostenského zákona a zemědělstí podnikatelé). Obchodní společnosti tvořily téměř jednu šestinu, družstva zaujímala 0,6 % a státních podniků bylo 289.

Tab. 5.1: Ekonomické subjekty v ČR

ROK	EKONOMICKÉ SUBJEKTY	Soukromí podnikatelé	Obchodní společnosti
2005	2 388 490	1 781 096	256 657
2006	2 430 481	1 796 336	270 884
2007	2 481 863	1 817 408	290 218
2008	2 552 149	1 845 016	311 309
2009	2 570 611	1 839 233	329 100
2010	2 637 551	1 876 998	347 753
2011	2 703 444	1 912 154	365 293
2012	2 727 654	1 903 781	382 478
2013*	2 694 737	1 729 027	399 571

Zdroj: ČSÚ. *Organizační statistika – časové řady* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014-02-12 [vid. 2014-03-29]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/res_cr, vlastní zpracování

* zpřesnění dat vlivem registru osob

Tab. 5.2: Ekonomické subjekty v jednotlivých krajích k 31.12. v letech 2008 – 2013

KRAJ	EKONOMICKÉ SUBJEKTY k 31. 12.					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Praha	471 183	488 307	506 273	529 377	544 840	540 360
Středočeský	293 024	298 099	307 761	317 598	323 025	314 688
Jihočeský	151 989	151 993	155 762	158 543	160 091	159 363
Plzeňský	136 698	140 383	144 632	147 419	147 750	141 202
Karlovarský	80 802	80 979	82 322	83 396	83 103	76 802
Ústecký	175 521	174 621	176 422	178 718	179 126	172 030
Liberecký	114 491	114 990	117 230	118 766	119 908	114 472
Královehrad.	130 544	129 399	132 423	134 689	135 372	133 970
Pardubický	109 524	109 449	112 121	114 072	115 333	115 116
Vysočina	101 703	100 954	103 510	105 185	106 578	107 395
Jihomoravský	276 783	275 189	283 202	291 162	294 308	295 523
Olomoucký	135 028	133 275	136 229	138 970	135 201	137 119
Zlínský	134 373	131 870	134 374	136 725	138 269	138 197
Moravskoslez.	240 486	241 103	245 290	248 824	244 750	248 500

Zdroj: ČSÚ. *Organizační statistika* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014-02-03 [vid. 2014-03-29]. Dostupné z: http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/oranizacni_struktura-xc, vlastní zpracování

V kumulativním vyjádření ekonomických subjektů je zaznamenán neustálý nárůst nových subjektů, ale z pohledu jednotlivých krajů to tak ve všech případech neplatí, jak lze vidět z tabulky 5.2. Nejnižší nárůst byl sledován mezi roky 2008 a 2009, kdy zasáhla hospodářská krize v České republice. Její dopady se projevovaly i mezi roky 2011 a 2012, kdy došlo k druhému nejnižšímu přírůstku. V roce 2009 zaznamenalo šest krajů záporných hodnot. Jmenovitě se jedná o Ústecký, Královehradecký, Pardubický, Vysočinu, Jihomoravský, Olomoucký a Zlínský kraj. Ve druhé vlně šlo o kraje: Karlovarský, Olomoucký a Moravskoslezský. Jak si lze povšimnout jedná se především o kraje s nadprůměrnými hodnotami registrované míry nezaměstnanosti.

Česká republika je charakterizována jako malá otevřená ekonomika, kde české firmy jsou převážně zaměřené na vývoz svého zboží do zahraničí. Jelikož se hospodářská krize dotkla vesměs všech států v Evropě, Česko se dostalo do značných problémů. Snížení zakázek vedlo k poklesu výroby ve více než třetině podniků. Některé firmy tento problém řešily zkracováním týdenní pracovní doby, rušením nepřetržitých provozů a především hromadným propouštěním zaměstnanců. Největší masové propouštění bylo zaznamenáno v roce 2009, kdy úřadům práce bylo nahlášeno 45 660 zrušených pracovních poměrů. Vývoj v dalších letech zaznamenává tabulka 5.3.

Tab. 5.3: Počet hromadných propouštění v letech 2009 – 2012

ROK	POČET PROPUŠTĚNÝCH
2009	45 660
2010	16 760
2011	17 257
2012	15 738

Zdroj: Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce 2009 – 2012* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, [vid. 2014-03-30]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace, vlastní zpracování

V mnoha případech se bohužel dopady ekonomické krize projeví i v uzavření velkého počtu podniků na českém trhu. Největší počet zaniklých ekonomických subjektů byl v roce 2009 (viz Tab. 5.4).

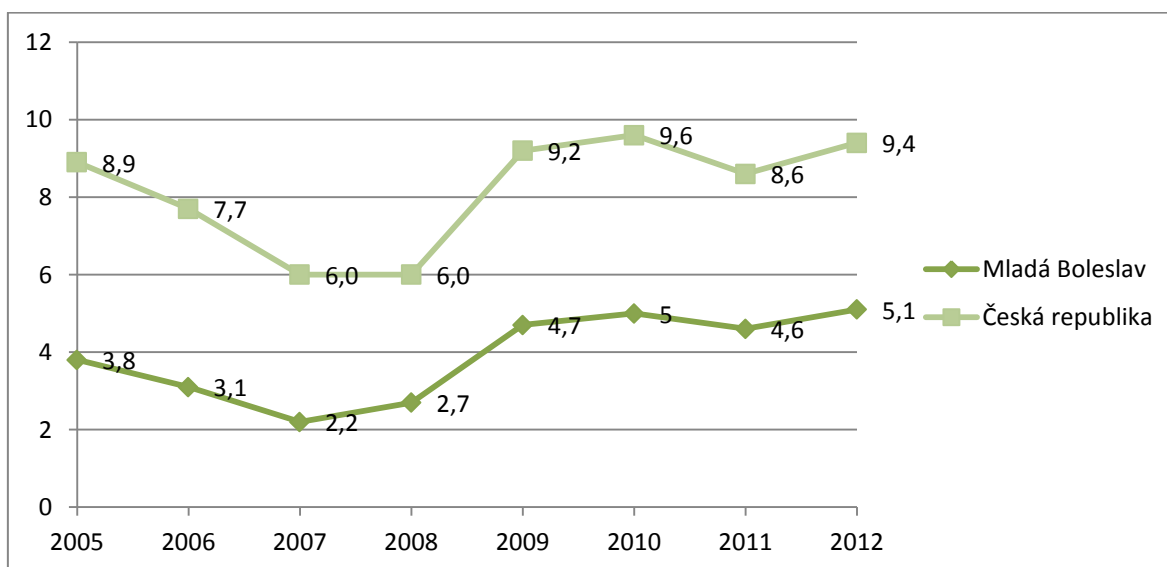
Tab. 5.4: Zaniklé ekonomické subjekty v letech 2009 – 2012

ROK	ZANIKLÉ EKONOMICKÉ SUBJEKTY
2009	100 865
2010	58 910
2011	52 482
2012	57 770

Zdroj: ČSÚ. *Veřejná databáze: Vznik a zánik ekonomických subjektů podle odvětví* [online]. Praha: Český statistický úřad, aktualizováno 2014-03-30 [vid. 2014-03-30]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=441&stranka=1, vlastní zpracování

5.2 Dopad nezaměstnanosti na konkrétní podnik

Nejmenovaná společnost se nachází ve Středočeském kraji na Mladoboleslavsku. Tato oblast se dlouhodobě vyznačuje nízkou mírou nezaměstnanosti. Mezi okresy se řadí na čtvrté místo s nejnižší úrovní. Její vývoj s porovnáním ČR zobrazuje obrázek 5.1.

Obr. 5.1: Vývoj míry nezaměstnanosti v okrese Mladá Boleslav a ČR k 31. 12. v letech 2005 – 2012 (v %)

Zdroj: Integrovaný portál MPSV. *Statistiky nezaměstnanosti* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014 [vid. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>, vlastní zpracování

Firma vznikla na počátku 90. let 20. století. V oblasti svého podnikání působí tedy více než 20 let. Její činnost se od začátku svého založení zaměřuje na kompletní podnikové účetnictví a související konzultace. O 3 roky později se majitel stal členem Komory daňových poradců ČR. Nyní se firma zabývá nejen daňovým poradenstvím, účetnictvím, ale také finančním řízením, personalistikou a likvidací podniků. Je založena jako společnost s ručením omezeným.

V oblasti vedení účetnictví rozvíjí dlouhodobou spolupráci s celou řadou podniků, a to jak z řad drobných živnostníků, tak i velkých nadnárodních společností. Tým zaměstnanců neustále sleduje nové trendy a rozšiřuje si své vzdělání, aby byl schopen nabídnout nejlepší řešení. V problematice finančního řízení se firma zaměřuje na zakládání a likvidaci podniku, žádosti o úvěr, řešení běžných problémů během podnikání či poradenství při sestavování cenových kalkulací. Oddělení mezd a personalistiky vyžaduje dlouhodobou praxi a neustálé doplňování vzdělání. Firma poskytuje komplexní vedení mzdového účetnictví, zajištění zákonných povinností od nástupu zaměstnance až po jeho propuštění nebo komunikaci s příslušnými úřady (okresní správa sociálního zabezpečení, zdravotní pojišťovna, finanční úřad, úřad práce).

Tabulka 5.5 poukazuje na počty zaměstnanců v jednotlivých letech sledovaného období.

Tab. 5.5: Počet zaměstnanců v nejmenovaném podniku v letech 2005 – 2013

ROK	POČET ZAMĚSTNANCŮ
2005	9
2006	10
2007	10
2008	11
2009	11
2010	21
2011	18
2012	21
2013	22

Zdroj: interní informace společnosti

I přes probíhající hospodářskou krizi firma v roce 2010 rozšířila svůj tým zaměstnanců téměř o polovinu. Firma má v současné době 22 zaměstnanců, čímž spadá podle členění podniků dle velikosti do kategorie malých podniků.

Tabulka 5.6 představuje přehled počtu propuštěných a jejich důvodů ukončení pracovních poměrů ve sledovaném období. Sice rok 2010 znamenal velké přijímání nových pracovníků, stejně tak představoval největší propouštění ve sledovaném období.

Tab. 5.6: Důvody ukončení pracovního poměru ve sledovaném podniku v letech 2005 – 2013

ROK	POČET PROPUŠTĚNÝCH	DŮVOD UKONČENÍ PRACOVNÍHO POMĚRU
2005	1	dohoda – ze strany zaměstnance
2006	1	dohoda
2007	0	x
2008	2	dohoda
		starobní důchod
2009	1	starobní důchod
2010	5	zrušení ve zkušební době zaměstnavatelem
		zrušení ve zkušební době zaměstnavatelem
		dohoda
		skončení PP na dobu určitou
		dohoda
2011	0	x
2012	3	dohoda
		dohoda
		dohoda
2013	3	zrušení ve zkušební době zaměstnancem
		zrušení ve zkušební době zaměstnavatelem
		zrušení ve zkušební době zaměstnavatelem

Zdroj: interní informace firmy

5.3 Náklady nezaměstnaného v organizaci

Výzkum, který se zabýval vyčíslením nákladů nezaměstnanosti vůči státu (zmíněno v kapitole 2.5) se také zaměřil na vyčíslení nákladů na jednoho zaměstnance, který opouští organizaci. Konkrétně na proces výběru, přijetí, zaškolení a následného propuštění.

Tab. 5.7 „předpokládá veškeré činnosti prováděné uvnitř organizace bez využití outsourcingu. Číselné hodnoty jsou uvedeny na základě údajů o personálních činnostech, řízení a mobilitě zaměstnanců, získaných ze sledovaných organizací. Manažeři však byli ochotni konkrétní data zveřejňovat pouze orientačně. Proto je uvedená kalkulace vypočítána na základě průměrné hodinové mzdy, která je odhadována na 165 Kč podle průměrné mzdy uváděné Českým statistickým úřadem.“⁶⁶

Tab. 5.7: Vyčíslení nákladů na jednoho zaměstnance (odcházející + náhrada)

Náklady na jednoho zaměstnance (odcházející + náhrada)	Náklady v Kč
Náklady práce manažerů a personalistů	
Plánování zaměstnanců	4 290
Sledování mobility	2 145
Vypisování inzerátů	165
Příprava na pohovory	495
Pohovory, testování	2 475
Výběr, konzultace	825
Školení, uvedení zaměstnance	3 135
Orientace v kolektivu	2 475
Osvojení pracovních návyků	3 795
Hodnocení zaměstnance	1 980
Motivace	1 320
Poradenství	1 485
Přímé náklady spojené s odchody	
Mzdové náklady odcházejícího zaměstnance	3 x 26 067
Vstupní kurzy, školení nového zaměstnance	7 700
Materiál – poskytované brožury atd.	1 650

⁶⁶ VNOUČKOVÁ, L. a R. ČEJKA. Důsledky mobility zaměstnanců. *Trendy ekonomiky a managementu*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2013, roč. 7, č. 15, s. 92-104. ISSN 1802-8527. In: *Elektronická databáze článků ProQuest* [online]. Liberec: Univerzitní knihovna Technické univerzity v Liberci. [vid. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1503534008/806949C13E9F456FPQ/33?accountid=17116#>

Ztráty způsobené předčasným odchodem ⁶⁷	3 850
Nepřímé náklady spojené s odchody	
Školení, motivační programy, teambuildingy apod. v posl. roce	44 000
Snížený výkon nových zaměstnanců, než se zapracují	13 200
Odliv znalostí	22 000
(možný) Přenos znalostí/důvěrných informací konkurenci	33 000
Snížení pracovní výkonnosti po dobu odcizení	33 000
Administrativní/režijní náklady personální práce	
Evidence zaměstnanců	495
Zápočtové listy	495
Úprava mzdových agend	660
Vzorové náklady celkem	262 836

Zdroj: VNOUČKOVÁ, L. a R. ČEJKA. Důsledky mobility zaměstnanců. *Trendy ekonomiky a managementu*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2013, roč. 7, č. 15, s. 92-104. ISSN 1802-8527. In: *Elektronická databáze článků ProQuest* [online]. Liberec: Univerzitní knihovna Technické univerzity v Liberci. [vid. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1503534008/806949C13E9F456FPQ/33?accountid=17116#>

Vyčíslení celkových nákladů na nezaměstnaného je velmi náročný proces a výsledek je jen orientační. Navíc v každé organizaci to je velmi individuální proces, který neprobíhá všude stejně. Nicméně tyto náklady byly vyčísleny na 262 836 Kč. Jsou zde zahrnuty veškeré práce personalistů, manažerů a administrativních pracovníků.

⁶⁷ vyšší sazba za přesčasy zaměstnanců, kteří přebírali dočasně odpovědnost, diskontinuita znalostí, ztráty produkce, prodeje, zákazníků

Závěr

Cílem diplomové práce bylo analyzovat vývoj nezaměstnanosti v České republice v letech 2005 až 2012. V úvodu byly stanoveny tři výzkumné předpoklady, které se podařilo v průběhu práce potvrdit.

Prvním analyzovaným předpokladem bylo, že míra nezaměstnanosti závisí na vývoji ekonomické situace v zemi. Na základě analýzy vývoje trhu práce bylo odhaleno, že zlomovým rokem byl rok 2009, kdy se situace výrazně zhoršila dopadem světové hospodářské krize. Docházelo k uzavírání mnoha českých firem a zahraničních poboček na území České republiky, což vedlo zaměstnavatele k hromadným propouštěním a počty nezaměstnaných prudce stouply. Tím se tedy zvýšila i registrovaná a obecná míra nezaměstnanosti a pochopitelně vzrostly i státní výdaje na aktivní a především pasivní politiku zaměstnanosti, jejímž cílem je pomoci lidem v tíživé situaci bez práce tzv. podporami v nezaměstnanosti. Vydání těchto finančních prostředků bylo více než dvojnásobné oproti předcházejícímu roku. V klesající části hospodářského cyklu je nabídka práce na trhu nedostatečná a není schopna pokrýt zaměstnanost těch, kteří jsou schopni a ochotni pracovat. Naopak rostoucí fáze hospodářského cyklu se vyznačuje větší nabídkou pracovních příležitostí a ekonomickým růstem země. Ve sledovaném období se jedná o roky 2005 až 2008, kdy i ukazatel nezaměstnanosti klesal. Období po roce 2009 představuje v míře nezaměstnanosti rozkolísané hodnoty.

Druhá teze představovala domněnku, že se v míře nezaměstnanosti objevuje sezónnost. Předpoklad tohoto tvrzení vychází z teoretické části – mezi druhy nezaměstnanosti patří sezónní nezaměstnanost, která vzniká v důsledku pravidelného koloběhu Země. Tento výrok byl analyzován pomocí počítačového programu STATGRAPHICS ve čtvrtletních údajích celkového počtu nezaměstnaných a míře nezaměstnanosti ve věkové skupině 20 – 24 let. Ukázalo se, že v celkovém počtu nezaměstnaných je nejnižší úroveň ve 2. a 3. čtvrtletí. To je zapříčiněno sezónními pracemi (především ve stavebnictví a zemědělství). Sezónnost se prokázala i v míře nezaměstnanosti ve věku 20 až 24 let, kde nejvyšší výkyv byl ve 3. čtvrtletí, který je důsledkem příchodu nových absolventů na trh práce.

Třetí hypotéza se týkala závislosti mezi mírou nezaměstnanosti v jednotlivých krajích a úrovni dosaženého vzdělání. Toto tvrzení bylo založeno na sledovaných hodnotách Českým statistickým úřadem a potvrzeno statistickou metodou – analýzou rozptylu. Jako třídícími faktory byly stanoveny kraje ČR a úroveň dosaženého vzdělání (základní a bez vzdělání, střední bez maturity, střední s maturitou a vysokoškolské). Lze pozorovat, že s rostoucím vzděláním klesá míra nezaměstnanosti. Testu byly podrobeny roky 2010, 2011 a 2012, ze kterých vyšly obdobné výsledky. Závislost mezi mírou nezaměstnanosti a úrovní dosaženého vzdělání je poměrně vysoká, pohybuje se kolem hranice 85 %. Zatímco závislost mezi mírou nezaměstnanosti a jednotlivými kraji je nízká (kolem 6 %).

Vývoj nezaměstnanosti byl posuzován i podle dalších faktorů. Z hlediska věkové struktury největší zastoupení představovala skupina ve věku 50 až 54 v letech 2005 – 2008. Poté byla předstižena kategorií 20 – 24 let, která je tvořena především novými absolventy, jež představují v posledních letech problémovou skupinu v zařazení se do pracovního procesu. Dle délky nezaměstnanosti bylo ve sledovaném období nejvíce lidí bez práce déle než 1 rok, výjimku tvořily roky 2008 – 2010, kdy převažovali uchazeči nezaměstnaní max. do 3 měsíců. V roce 2012 se průměrná délka evidence na úřadu práce pohybovala na 517 dnech. U míry nezaměstnanosti dle pohlaví jsou dlouhodobě více zasažené nezaměstnanosti ženy. Ve sledovaném období se jednalo o rozdíl v průměru 2,3 %. Co se týká zaměstnanosti dle sektoru, největší procento obyvatel je zaměstnáno v terciárním sektoru (58,6 % v roce 2012). Z hlediska odvětví se na zaměstnanosti nejvíce podílí zpracovatelský průmysl.

Míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích se výrazně liší. Tyto odlišnosti jsou dány velkou regionální rozdílností, zejména v počtu a struktuře pracovních příležitostí. I přes daná specifika jednotlivých krajů lze konstatovat, že vývoj nezaměstnanosti ve všech krajích přibližně kopíruje celorepublikový vývoj. Nejnížší míru nezaměstnanosti vykazuje dlouhodobě hlavní město Praha. Její úroveň za sledované období nepřesáhla hranici 4,5 %. Kraj Středočeský, Jihočeský, Plzeňský a Královéhradecký patří ke krajům, které se nacházejí pod celorepublikovým průměrem. Ke krajům, jejichž míra nezaměstnanosti má nejvyšší úroveň, se řadí Ústecký kraj, Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj. Vysoká míra nezaměstnanosti v Ústeckém a Moravskoslezském kraji je zapříčiněna obzvláště restrukturalizací v oblasti těžkého průmyslu a hutnictví.

Kvalitní podnikatelské prostředí a relativně stabilní ekonomické prostředí mají důležitý význam pro prosperitu jednotlivých podniků, neboť na něm poptávají výrobní faktory a nabízejí své výrobky a služby. Právě tyto okolnosti ovlivňují vznik nových a rozvoj stávajících podniků, které vytvářejí nová pracovní místa. I přes dopady hospodářské krize docházelo v České republice ve sledovaném období k nárůstu ekonomických subjektů. Nicméně i tak v roce 2009 zaniklo více než 100 tisíc těchto subjektů. Dopady nezaměstnanosti z pohledu nákladů jsou nejen pro stát ale i pro firmu značně vysoké. Náklady na jednoho zaměstnance, který prošel procesy výběru, přijetí, zaškolení a následně propuštění, byly vyčísleny v průměru na necelých 263 tisíc Kč.

Cíle, které byly stanoveny strategií Evropa 2020, se zavazují ke zvýšení celkové míry zaměstnanosti ve věkové skupině 20 – 64 let na 75 %, u žen ve stejné věkové kategorii na 65 % a u starších osob (55 – 64 let) na 55 % do roku 2020. V polovině roku 2013, tedy téměř tři roky od stanovení, se tyto cíle dařilo splnit následovně: celková míra zaměstnanosti dosáhla 72,2 %, u žen 63,5 % a u starších osob 50,9 %.

Výše zmiňované cíle by mohly být podpořeny efektivním využíváním všech nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti. Tyto nástroje jsou určeny především těžce umísitelným uchazečům o práci. Za nejvíce ohrožené osoby na trhu práce jsou považovány osoby se zdravotním postižením, mladí lidé do 25 let, jejichž ohrožení se v posledních letech zvyšuje (zejména z důvodů nedostatečné praxe či nevhodné kvalifikace), osoby starší 55 let, matky vracející se z rodičovské dovolené a osoby v evidenci ÚP déle než 5 měsíců.

Jedním z těchto nástrojů jsou rekvalifikace. Předpokladem pro snížení nezaměstnanosti by mohlo být větší zaměření se na podporu rekvalifikací a celoživotního vzdělání. Jak již bylo zmíněno, čím nižší je vzdělání, tím je míra nezaměstnanosti vyšší a vzhledem k neustále se rozvíjejícím technologiím, které vedou ke zdokonalení výrobních procesů, je zapotřebí, aby byla pracovní síla dostatečně kvalifikovaná. Zaměstnavatelé se poptávají právě po vzdělaných a kvalifikovaných lidech, než aby museli vynakládat pro ně zbytečné náklady na zaškolování těchto lidí. ÚP by měly nabízet takové kurzy, které by uchazečům pomohly v uplatnění na trhu práce. Od roku 2012 došlo k inovaci a uchazeči si můžou zvolit rekvalifikaci sami. I přesto, že výdaje v 1. pololetí 2013 na rekvalifikace obyvatel vzrostly téměř 2,5x oproti stejnému období minulého roku, představují pouze 9 %

z celkových výdajů na APZ. Dalšími nástroji jsou příspěvek na zapracování, který byl v prvním pololetí 2013 využit pro 30 osob, příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program, který nebyl ve stejném období čerpán ani jednou a překlenovací příspěvek, který byl čerpán pro 112 osob. Nástroj investičních pobídek ve zpracovatelském průmyslu byl za první pololetí roku 2013 využit jen jednou, za to v mnohem větší výši než v minulých obdobích. Určitě by pro mnohé podniky bylo účelné těchto nástrojů, které nabízí stát, využívat.

Od 1. 1. 2012 již nadále firmy nemají povinnost hlásit volná pracovní místa na příslušném úřadu práce. Důsledkem toho je, že pracovníci ÚP nemají kompletní přehled o volných pracovních místech a nemůžou poskytnout plnohodnotné informace uchazečům o zaměstnání. To může být problém především pro starší občany, kteří nemusejí mít vždy přístup k internetu, a tudíž nemají dostatečný přehled o všech vhodných pracovních pozicích. Řešením by mohl být nějaký konzultant, který by vyhledával aktuální pracovní nabídky v daném regionu na stránkách firem či pracovních portálech a následně je zprostředkovával uchazečům.

Dalším doporučením je podpora zaměstnanosti u uchazečů ve věkové kategorii 15 až 24 let a u osob starších 50 let. Někteří zaměstnavatelé již tak učinili v případě mladých lidí, kdy absolventům nabízejí trainee programy. Bohužel těchto míst je velmi omezený počet a jsou zejména určena pro absolventy VŠ. Tyto programy by mohly být poskytnuty i absolventům středních škol. V případě státu se jedná o podporu finanční, kterou poskytují firmám, jež přijmou nového mladého zaměstnance z evidence úřadu práce. Touto formou bylo v první polovině roku 2013 podpořeno necelých šest tisíc mladých lidí. I přes tyto podpory je nezaměstnanost absolventů stále velkým problémem. Spousta těchto mladých lidí po škole nemá zatím ještě žádné závazky a nebrání se novému prostředí a rádi by vycestovali do zahraničí za prací. Bylo by dobré, kdyby tyto nabídky byly více na úřadech práce propagované a nějakí konzultanti, kteří by nabízeli rady a pomoc v uskutečnění těchto odjezdů.

Starší lidé se stávají pro svůj rostoucí věk hůře zaměstnatelní. Jelikož s rostoucím věkem klesá jejich produktivita, fyzická výkonnost a snižuje se jejich kvalifikace díky měnícím se

nárokům především v oblasti technologií, je důležité, aby se tito lidé nadále vzdělávali a byly jím přizpůsobeny pracovní podmínky.

Seznam použité literatury

Seznam citovaných knih:

ALEXY, Julius. *Trh práce a manažment ľudských zdrojov*. Bratislava: Ekonóm, 2009. ISBN 987-80-225-2728-6.

ANDĚL, J. *Matematická statistika*. 2. vyd. Praha: SNLT – Nakladatelství technické literatury, 1985. ISBN neuvedeno.

ARTL, J., M. ARTLOVÁ a E. RUBLÍKOVÁ. *Analýza ekonomických časových řad s příklady*. 1.vyd. Praha: VŠE Praha, 2002. ISBN 80-245-0307-7.

BUCHTOVÁ, B., et al. *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.

BUCHTOVÁ, B., et al. *Nezaměstnanost*. 2.přepr. vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4282-3.

DORNBUSCH, Rudiger and Stanley FISCHER. *Macroeconomics*. 6th ed. Noida: McGraw-Hill Education (India) Pvt Limited, 2005. ISBN 0-07-017844-5.

FRIEDMAN, Milton. The role of monetary policy. *The American economic Review*. 1968, vol. 58, no. 1, p. 8. ISSN 0002-8282.

HINDLS, R., S. HRONOVÁ a J. SEGER. *Statistika pro ekonomy*. 6. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. ISBN 80-86419-99-1.

HOLMAN, R. *Ekonomie*. 5. vyd. Praha: C. H .Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-006-5.

HUGHES, J. James and Richard PERLMAN. *The economics of unemployment: A comparative analysis of Britain and the United States*. Cambridge: Cambridge University Press, 1984. ISBN 0-521-31865-3.

JUREČKA, V., et al. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3258-9.

LIŠKA, V., et al. *Makroekonomie*. 1.vyd. Praha: Professional Publishing, 2002. ISBN 80-86419-27-4.

MACH, M. *Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium 1. a 2. část*. 3. vyd. Slaný: Melandrium, 2001. ISBN 80-86175-18-9.

MANKWIN, N. Gregory. *Principles of economics*. 5th ed. Mason: South-Western Cengage Learning, 2009. ISBN 0-324-58997-2, 978-0-324-58997-9.

MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 3. upr. vyd. Praha: SLON, 2002. ISBN 80-86429-08-3.

MELOUN, M. a J. MILITKÝ. *Statistická analýza experimentálních dat*. 1. vyd. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1254-0.

SAMUELSON, P. A. a W. D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 1. vyd. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3.

Seznam elektronických zdrojů:

CLAAR, V. Victor. The Natural Rate of Unemployment, Its Estimation, and Evaluation of Its Estimators. Morgantown, 2000. 11-14 s. Dissertation. West Virginia University, Department of Economics. In: *Elektronická databáze článků ProQuest* [online]. Liberec: Univerzitní knihovna Technické univerzity v Liberci. [vid. 2013-11-23]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/304632847/1422E506ED720C00B7E/3?accountid=17116#>

Czech labour market has overcome worst – analysts: [1]. *CTK English-Language News Servis* [online]. 2014-02-14 [vid. 2014-03-23]. In: *Elektronická databáze článků ProQuest*. Liberec: Univerzitní knihovna Technické univerzity v Liberci. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1496692549/E087A8DA9B5C40F6PQ/1?accountid=17116#>

Česko. Zákon č. 110 ze dne 14. března 2006 o životním a existenčním minimu. In: Portál veřejné správy. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=62336&fulltext=&nr=110~2F2006&part=&name=&rpp=15#local-content>

Česko. Zákon č. 435 ze dne 13. května 2004 o nezaměstnanosti. In: Integrovaný portál MPSV. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/ZOZ_-_1._LISTOPADU_2013.PDF

ČSÚ. *Hlavní makroekonomické ukazatele*. Praha: Český statistický úřad, 2014-04-01 [vid. 2014-03-02]. Dostupné z: [www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr...udaje/\\$File/HLMAKRO.xls](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr...udaje/$File/HLMAKRO.xls)

ČSÚ. *Obyvatelstvo* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014 [vid. 2014-03-26]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_lide

ČSÚ. *Organizační statistika* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014-02-03 [vid. 2014-03-29]. Dostupné z: http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/oranizacni_struktura-xc

ČSÚ. *Organizační statistika – časové řady* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014-02-12 [vid. 2014-03-29]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/res_cr

ČSÚ. *Registr osob* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013-10-08 [vid. 2014-03-29]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/registr_osob

ČSÚ. *Trh práce v ČR 1993 – 2012* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013 [vid. 2014-03-07]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/kapitola/3103-13-r_2013-20400

ČSÚ. *Veřejná databáze: Vznik a zánik ekonomických subjektů podle odvětví* [online]. Praha: Český statistický úřad, aktualizováno 2014-03-30 [vid. 2014-03-30]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=441&stranka=1

ČSÚ. *Změna výpočtu ukazatele registrované nezaměstnanosti* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2012-11-07 [vid. 2014-03-01]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/zmena_vypoctu_ukazatele_registrovane_nezamestnanosti20121107

Integrovaný portál MPSV. *Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, akt. 2012-01-23 [vid. 2013-11-30]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>

Integrovaný portál MPSV. *Situace na trhu práce 2005 – 2013* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013 [vid. 2014-03-02]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2013p1/anal2013p1.pdf

Integrovaný portál MPSV. *Statistiky nezaměstnanosti* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014 [vid. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Minimální mzda od 1. 8. 2013* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, akt. 2013-07-26 [vid. 2013-12-06]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/13833>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Veřejná správa* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, [vid. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/prehledy-zmen-v-uzemni-organizaci-v-nazvech-obci-a-jejich-casti.aspx?q=Y2hudW09Nw%3D%3D>

MPSV. *MPSV harmonizuje vykazování míry nezaměstnanosti s EU* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2004-08-09 [vid. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/272/090804a.pdf>

VNOUČKOVÁ, L. a R. ČEJKA. Důsledky mobility zaměstnanců. *Trendy ekonomiky a managementu*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2013, roč. 7, č. 15, s. 92-104. ISSN 1802-8527. In: *Elektronická databáze článků ProQuest* [online]. Liberec: Univerzitní knihovna Technické univerzity v Liberci. [vid. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1503534008/806949C13E9F456FPQ/33?accountid=17116#>

Bibliografie

BARRO, J. Robert. *Macroeconomics: A modern approach..* Mason: South-Western Cengage Learning, 2007. ISBN 978-0-324-17810-4.

KRAFT, J., et al. *Východiska z krize. Cesty zmírnění negativních efektů hospodářské krize v ČR*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2011. ISBN 978-80-7372-787-1.

WHITE, Michael. *Against unemployment*. 1st ed. London: Policy Studies Institute, 1991. ISBN 978-0-85374-328-6.

Seznam příloh

Příloha A	Počet nezaměstnaných osob	(1 strana)
Příloha B	Míra nezaměstnanosti ve věkové skupině 20 až 24 let.....	(1 strana)
Příloha C	Vývoj míry nezaměstnanosti v jednotlivých krajích	(1 strana)
Příloha D	Míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2012	(1 strana)

Příloha A Počet nezaměstnaných osob

Tab. A1: Výstup z programu STATGRAPHICS

Rok	Perioda	Data	Trend	Sezónnost	Nepravidelnost	Očištěná data
2005	1,0	540 456				514 888
	2,0	489 744				513 047
	3,0	503 396	507 791	-4394,88	8559,93	516 351
	4,0	510 416	499 749	10667,0	-22,5179	499 726
2006	5,0	514 759	488 768	25991,5	423,107	489 191
	6,0	451 106	474 882	-23775,9	-472,768	474 409
	7,0	454 182	456 612	-2430,38	10524,4	467 137
	8,0	448 545	436 037	12507,6	1818,11	437 855
2007	9,0	430 474	414 848	15626,5	-9941,89	404 906
	10,0	370 791	391 989	-21197,6	2105,48	394 094
	11,0	364 978	368 508	-3530,13	9424,68	377 933
	12,0	354 878	347 622	7255,88	-3433,64	344 188
2008	13,0	336 297	332 206	4091,25	-21477,1	310 729
	14,0	297 880	325 575	-27694,8	-4391,64	321 183
	15,0	314 558	339 323	-24765,1	-11810,3	327 513
	16,0	352 250	374 109	-21859,4	-32548,9	341 560
2009	17,0	448 912	418 101	30811,5	5243,11	423 344
	18,0	463 555	464 743	-1188,0	22115,1	486 858
	19,0	500 812	503 593	-2780,75	10174,1	513 767
	20,0	539 136	523 700	15436,1	4746,61	528 446
2010	21,0	572 824	528 277	44547,4	18979,0	547 256
	22,0	500 500	531 037	-30537,1	-7234,02	523 803
	23,0	500 481	530 706	-30225,3	-17270,4	513 436
	24,0	561 551	524 858	36693,1	26003,6	550 861
2011	25,0	547 762	518 971	28790,6	3222,23	522 194
	26,0	478 775	509 163	-30388,0	-7084,89	502 078
	27,0	475 114	499 703	-24588,8	-11633,9	488 069
	28,0	508 451	496 356	12094,6	1405,11	497 761
2012	29,0	525 180	498 092	27088,4	1519,98	499 612
	30,0	474 586	504 958	-30372,0	-7068,89	497 889
	31,0	493 185				506 140
	32,0	545 311				534 621

Zdroj: vlastní zpracování

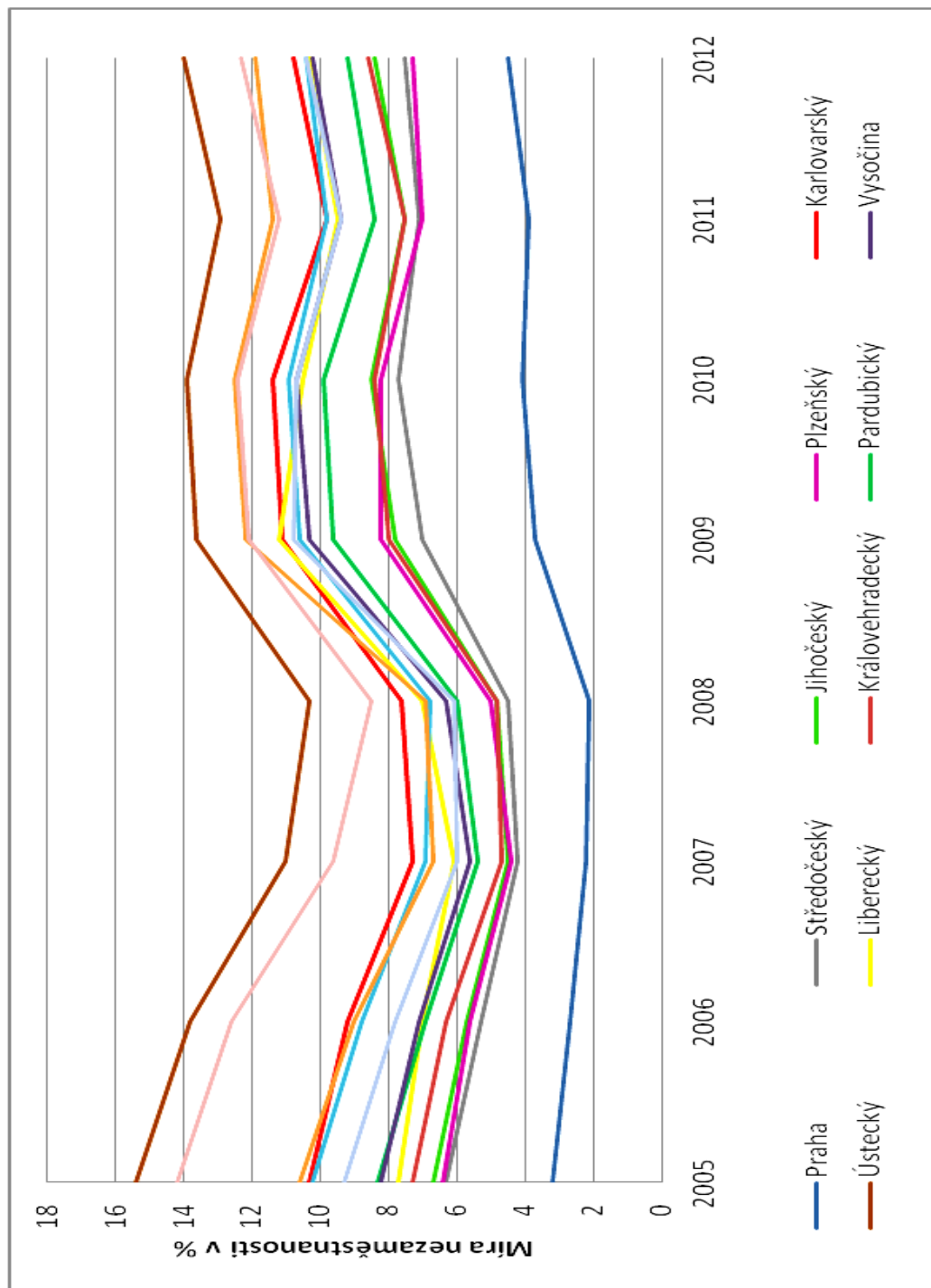
Příloha B Míra nezaměstnanosti ve věkové skupině 20 až 24 let

Tab. B1: Výstup z programu STATGRAPHICS

Rok	Perioda	Data v %	Trend	Sezónnost	Nepravidelnost	Očištěná data
2005	1,0	14,523				14,626
	2,0	13,795				14,194
	3,0	14,472	13,954	0,518	-0,169	13,785
	4,0	13,604	13,705	-0,101	0,084	13,789
2006	5,0	13,368	13,509	-0,142	-0,038	13,471
	6,0	12,958	13,279	-0,321	0,078	13,357
	7,0	13,744	12,946	0,798	0,111	13,057
	8,0	12,488	12,502	-0,014	0,170	12,673
2007	9,0	11,821	12,042	-0,221	-0,117	11,924
	10,0	10,954	11,611	-0,657	-0,258	11,353
	11,0	12,064	11,243	0,821	0,134	11,377
	12,0	10,719	11,034	-0,315	-0,131	10,904
2008	13,0	10,650	11,004	-0,354	-0,251	10,753
	14,0	10,455	11,202	-0,747	-0,348	10,854
	15,0	12,322	11,685	0,637	-0,050	11,635
	16,0	12,043	12,319	-0,276	-0,091	12,228
2009	17,0	13,189	12,835	0,354	0,457	13,292
	18,0	12,986	13,195	-0,209	0,190	13,385
	19,0	13,922	13,384	0,539	-0,148	13,235
	20,0	13,320	13,446	-0,126	0,059	13,505
2010	21,0	13,423	13,468	-0,045	0,058	13,526
	22,0	13,248	13,374	-0,126	0,273	13,647
	23,0	13,843	13,228	0,615	-0,072	13,156
	24,0	12,645	13,122	-0,477	-0,292	12,830
2011	25,0	12,927	13,134	-0,206	-0,103	13,030
	26,0	12,899	13,301	-0,402	-0,003	13,298
	27,0	14,283	13,486	0,797	0,110	13,596
	28,0	13,545	13,613	-0,068	0,117	13,730
2012	29,0	13,507	13,700	-0,193	-0,089	13,610
	30,0	13,332	13,748	-0,416	-0,017	13,731
	31,0	14,547				13,860
	32,0	13,663				13,848

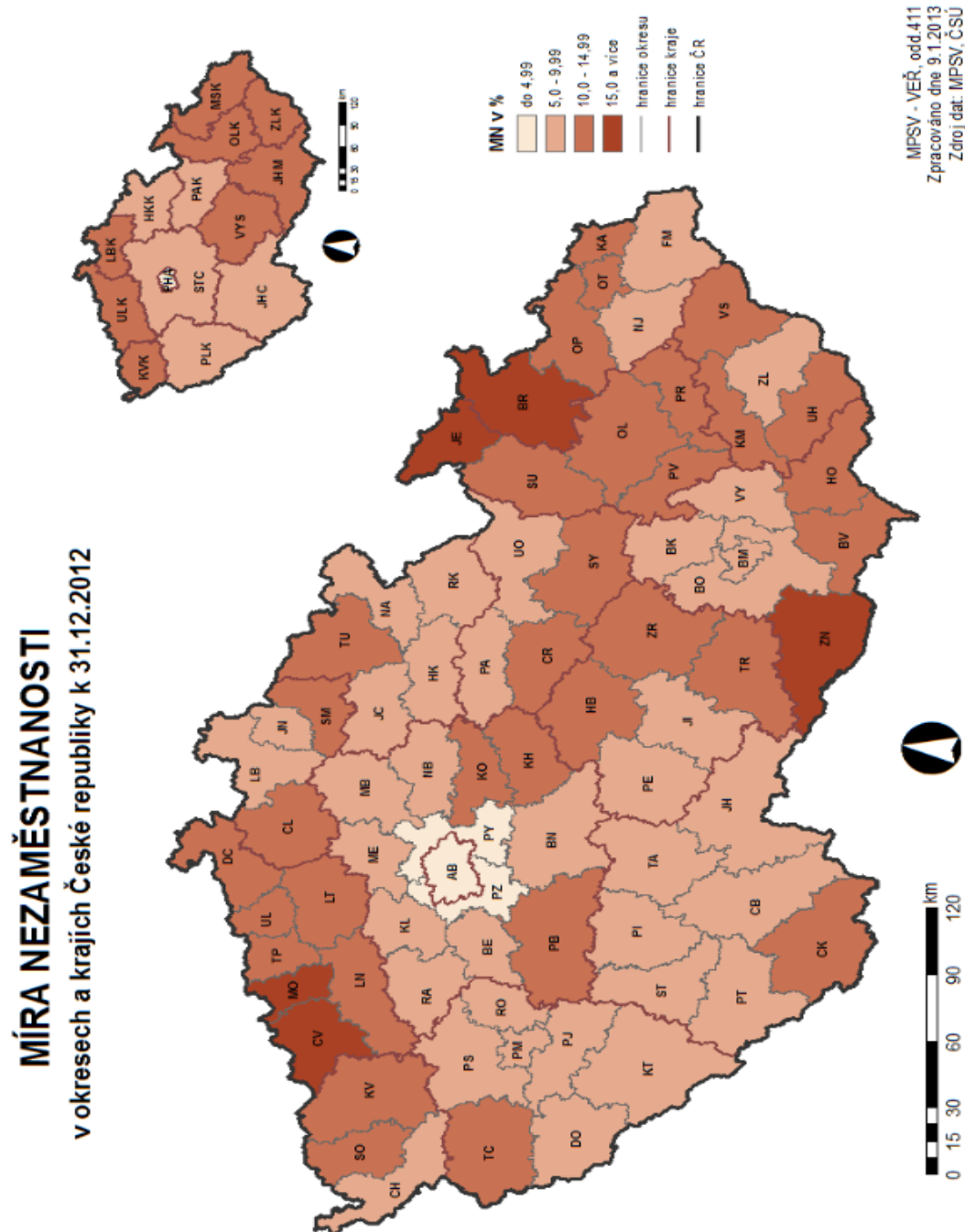
Zdroj: vlastní zpracování

Příloha C Vývoj míry nezaměstnanosti v jednotlivých krajích v letech 2005 – 2012

Obr. C1: Vývoj míry nezaměstnanosti v jednotlivých krajích v letech 2005 – 2012
Zdroj: vlastní zpracování dle dat MPSV

Příloha D Míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2012

Obr. D1: Míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2012

Zdroj: Integrovaný portál MPSV. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2012* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013 [vid. 2014-03-07]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro>